JURNALUL

DE

RĂZBOIU

AL

Regimentului „Ştefan cel Mare“ No. 13

1877—78, 1913, 1916—1917—1919.

INTOCMIT

DE

Maiorul Grigore Ionescu

DE LA

Comandamentul Brigăzei 28|38.

Lucrare aprobată de Ministerul de Răsboi cu No. 9617
din 24 Ianuarie 1921.

IAŞI

INSTITUTUL DE EDITURĂ „VIAŢA ROMÂNEASCĂ“

1921

Maior

Eroilor căzuți

la

Grivița, Plevna (1877-78), Câmpiile Bulgare (1913),
Ardeal, Carpați, Oituz, Valea Slănicului (1916),
Cașin, Mărăști (1917).

27 August 1877

Înalt Ordin de Zi în ajunul luptei. Consiliul de războiu dela Radeniţa, Marşul Regimentului 13 Dorobanţi dela Verbiţa la Griviţa. Bombardamentul din ziua de 26 August. Situaţia trupelor amice în noaptea de 26-27 August 1877. Poziţia ocupată le inamic Lucrările de sapă executate.

După ce armata română a trecut Dunărea şi s a îndreptat către Plevna, în ajunul groaznicei şi sângeroase lupte din ziua de 27 August, M. S. Domnitorul, a dat următorul Înalt Ordin de Zi ıtejilor ostaşi români:

Ostaşi,

„A trecut anul de când luptele de peste Dunăre, intre Turci şi Creş'ini pun în primejdie hotarele noastre.

„Pentru a le apăra ţara, a făcut apel la voi La glasul ei v'aţi părasit căminurile cu avântul oamenilor cari au conştiinţa că dela devotamen- „tul lor atârnă fiinţa statului român.

„Pe timpul cât oştile operau în depărtare şi „noi nu eram ameninţaţi decât de năvălirile u „nor cete de jefuitori, ne puteam ţine numai în ,apărarea ţărmurilor. Acum însă războiul se a-

„propie de hotarele noastre şi dacă Turcii ar „fi învingători, este învederat că ar năvăli cu „toţii asupra ţărei, aducând cu dânşii măcelul; „prădarea şi pustiirea.

„În această poziţiune, ca să scăpăm ţara de „sălbătăciile năvălitorilor, este de datoria noastră „a merge să-i combatem pe chiar tărâmul lor"

Ostaşi Români!

„Voi ştiţi cât de mult a suferit patria voa- „stră în timp de peste 200 de ani, în care vi se „răpiseră mijloacele de a apăra bărbăteşte pe „câmpurile de bătae drepturile ei.

„Astăzi aveţi ocaziunea de a arăta din nou „vitejia voastră şi Europa întreagă stă cu ochii „aţintiţi spre voi.

„Înainte dar cu inimă românească şi lumea „să ne judece după faptele noastre.

„Reîncepem astăzi luptele glorioase ale stră „bunilor alături cu numeroasele şi bravele ar mate ale uneia din cele dintâiu puteri din lume

„Armata română deşi mică, se va distinge „sunt sigur, prin bravura şi disciplina ei.

„Ea va reda ast-fel României rangul ce a „avut altă dată şi care i se cuvine între naţiu „nile europene.

„Aceasta este şi credinţa Augustului Împă- „rat al tuturor Ruşilor. De aceea nu numai Ro- „mânii vor lupta alături de Ruşii pe acelaş câmp „şi pentru acelaş scop, dar încă comanda su „perioară a ambelor armate despre Plevna Imi „este încredinţată Mie.

„Aceasta este o onoare care se resfrânge „asupra ţărei, asupra noastră. Faceţi dar să fâl „fâie din nou cu glorie drapelul românesc, pe

„câmpul de bătae unde strămoşi noştri au fost „secole întregi apărători legei şi libertăţei.

„Înainte dar ostaşi români, înainte cu băr„băţie şi în curând vă veţi întoarce în familiile „voastre în ţara voastră liberă prin voi înşi-vă „acoperiţi de aplauzele întregei naţiuni".

—

Vitejii Regimentului 13 Dorobanţi după cum vom vedea, au fost însufleţiţi de patrioticele cuvinte ale M. Sale Domnitorul, dând dovezi în atacurile dela 27 August şi următoare, de devotament, în momente grele de pericol pentru ţară. Numele lor a rămas nemuritor, 27 August este martor pentru această luptă.

În ziua de 25 August s'a ţinut un mare consiliu de războiu la Radeniţa, hotărându-se să se întreprindă operaţiuni decisive şi energice în contra lagărului întărit dela Plevna.

În seara zilei de 25 August, Regimentul 13 Dorobanţi a primit ordin să înainteze imediat dela Verbiţa la Griviţa.

El se pune în marş la ora 7 seara având a străbate o distanţă de 10 klm.

Din cauza întunericului, a ocolului ce a făcut în apropiere de inamic, din cauza terenului desfundat de ploi şi a drumului îngust şi râpos, nu a putut ajunge pe poziţia indicată decât a doua zi dimineaţa, după ce bateriile ruseşti au deschis focul.

Artileria Diviziei a 4-a a aşezat în baterie sub bombardamentul turcesc, iar Bat. 1 13 D a acoperit Bateria I/3 Art. şi Bateria 5 4 Art. În apoia Batalionului I/13 D, înspre stânga venea Bat. II/13 Dorobanţi Ambele batalioane fiind în-

zestrate cu lopeţi de săpat, au început să-şi construiască şanţuri de tragere dela san'inelă şi până la linia 2-a, sub bombardamentul artileriei inamice.

În după amiaza zilei de 26 August M. S. Domnitorul a inspectat poziţiile ocupate, recomandând atât artileriei cât şi infanteriei de a stărui cât mai mult în lucrările de sapă asigurând cu aceasta o împotrivire dârjă unui evetual atac.

Bombardamentul început în dimineaţa zilei de 26 August a continuat până târziu seara. Patrulele de recunoaştere au adus ştirea că lucrările de apărare ale Turcilor din linia I-a au fost aproape distruse, însă peste noapte inamicul a repárt o bună parte din ele.

Turcii nu s'au aşteptat la reînceperea atacului aşa de repede! Aveau însă deplina încredere şi siguranţă în întăririle lor, care erau armate cu tunuri perfecţionate cu bătae lungă, şi unele întăriri aveau şi observatoare de artilerie

Situaţia trupelor amice în noaptea de 26-27 August era următoarea: Divizia 4-a română 12 batalioane şi 6 baterii de câmp se găsea în faţa Griviţei No. 1.

Divizie 3-a, 12 batalioane şi 6 baterii de câmp la aripa dreaptă a Diviziei 4-a. Regimentul 13 D cu 6 companii acoperea Divizia 4-a, 1 Batalion din 5 Infanterie, Bat. 2 Vânători, una secţie de artilerie de câmp forma rezerva Regim. 13 Dorobanţi.

Poziţia trupelor inamice din faţa Diviziei 4-a se întindea de la Opanez şi până la Griviţa sub denumirea de Sectorul N E.

Întăririle de la Opanez erau: 2 redute şi o

baterie întărite şi protejate înainte şi în lături prin şanţuri de tragere.

Întăririle de la Bucova care se întindeau până la satul Griviţa, erau compuse din o linie continue de întăriri, redute forturi, şi baterii legate între ele prin drumuri acoperite şi precedate pe muchiile ondulaţiilor prin şanţuri de tragere.

La est de aceste redute se afla redutele Griviţa No. 1 şi No. 2, legate între ele printr'un şanţ de apărare de 300 mtr. lungime formând o curtină ale cărei bastioane erau chiar redutele.

Afară de asta ele erau apărate cu şanţuri înainte şi în lături, iar în dreptul mijlocului lor la 900 met. depărtare se află semi-reduta (redanul) rezămată pe şanţuri laterale. Aceste redute se legau cu redutele de pe înălţmi printr'un drum acoperit, iar în partea de sud prin o înălţime de şanţuri de tragere.

Profilul parapetelor, forturilor, bateriilor şi redutelor era ast-fel făcute încât adăpostea în perfecte condiţiuni pe inamic, muniţini şi chiar caii de artilerie.

Înaintea acestor redute se afla şanţurile de tragere pentru avant-posturi, cu gropi pentru santinele.

Târia poziţiei consta şi în inclinarea coastelor repezi, cu văii răpoase care le preceda constituind un zid periculos pentru atacator.

Redutele No. 1 şi No. 2 semănau aşa de bine în cât din depărtare n'ai fi crezut că este decât o singură redută.

La aceste redute Ruşii au pierdut foarte multă trupă şi erau considerate deci ca cheia poziţiei Plevnei.

Trupele care apărau reduta Griviţei precum şi redanul îşi aveau rezervele bivuacate chiar pe clina dealurilor defilate de vedere, apărate de focul artileriei şi gata ori când a întări linia de luptă.

Toate lucrările erau ast-fel dispuse că el nu puteau fi întoarse, ci atacate de front, şi fie-care din ele se găseau sub protecţia întăririlor laterale.

Regimentul 13 Dorobanţi avea să dea în ziua de 27 August atacul sub focul ucigător al armelor lor perfecţionate, şi pe lângă acestea mai erau greutăţile terenului, precum şi cantitatea enormă, de muniţie.

Fie-care soldat turc, avea în redută şi pe parapet câte o cutie de zinc cu câte o mie de cartuşe.

Bombardamentul din ziua de 27 August. Inspectarea poziţiilor de către M. S. Domnitorul. Atacul regim. 13 Dorobanţi. Formaţiunea de atac. Lupta pentru Drapelului Regimentului Retragerea Turcilor, Bombardarea de către inamic a poziţiei cucerite. Organizarea poziţiei cucerite. Felicitările primite de Regiment. Cântarea eroismului de poeţii noştri.

Încă în zorii zilei de 27 August când ceaţa nopţii abia se împrăştiase, bateria de asediu dădu semnalul bombardamentului care se întinse imediat pe linie cu cea mai mare furie.

Era un spectacol impunător, atmosfera răsuna pe o întindere de 20 klm. Ca în mijlocul unei furtuni impetuoase, sumedenii de rotogoale

de fum, fluturau deasupra meterezelor turceşti şi prin întunericul fumului se zărea din când în când licăriri de incendiuri produse în lagărul inamic.

La acest bombardament Turcii au răspuns imediat şi trăgeau cu desnădejde obuze din tunurile lor aşezate în traversele redutelor.

Pe la ora 10 dimineaţă M. S. Domnitorul soseşte pe câmpul de luptă şi din poziţia de la observatorul bateriei de asediu urmăria cu binoclul bombardamentul.

Scopul bombardamentului era întreit.

Reducea artileria inamică la tăcere, slăbea forţele fizice şi morale ale apărătorilor, şi sfărâma pe cât e posibil lucrările fortificate.

De la observatorul bateriei de asediu M. S. Domnitorul a trecut la poziţiile trupelor inspectându-le. Aci a observat că bateriile din rezervă erau retrase după linie din cauza focului de infanterie inamică, din semi-reduta aflată înaintea redutelor No. 1 şi No. 2, şi din şanţurile adăpost, laterale care se găseau la 1 klm de baterii' cauzând pierderi simţitoare in servanţi.

S'a luat hotărârea ca acest redan să fie luat pentru a da posibilitatea bateriilor să se apropie de întăririle ce se bombardau.

Regimentul 13 Dorobanţi a primit poruncă Domnească să se asvârle asupra uvrajului şi să scoată pe Turci din el.

În redan erau mulţi păgâni.

Înapoia lor năprasnica redută Griviţa iar pe lături şi în fund alte redute cu sute de tunuri.

Liniile de atac erau formate ast-fel :

Bat. I/13 Dorob. (două companii Ieşene şi 2 Vasluiene) sub comanda Maiorului Lecca Dimitrie forma linia I-a susţinuţi de Bat. II/13 Dorob. (2 companii) sub comanda Maiorului Macri, drapelul la comp. 2-a.

Linia 2-a de atac, (în acelaş timp rezerva Reg. 13 Dorobanţi) era formată din Bat. II/5 Infant. sub comanda Maiorului Mateescu şi I secţie artilerie de câmp.

Companiile din linia I-a au răspândit câte un pluton în trăgători luând formaţia de luptă. Comp. I-a la dreapta, Comp. 3-a la stânga, Comp. 4 a la mijloc. Înapoia centrului Comp. 2-a cu drapelul.

Compania 5-a şi 6-a din Bat. II/13 Dorob. ca susţinere înapoia aripelor. Comp. 1-a şi 3-a, 5-a şi 6-a după plecarea la atac trebuia să încline înspre dreapta şi stânga pentru a învălui flancurile redanului.

La ora 3 p. m. bombardamentul nu încetase când se dădu semnalul de atac.

Ieşeni şi Vaslueni, înaintau asupra redutei trăgând focuri repezi asupra susţinerilor inamice, care apărau aripile. Bat. II/13 Infant., urma în deaproape Bat. I, companiile strânse, baioneta la armă, drapelul la mijloc.

La vederea românilor, turcii au început să arunce o ploaie de gloanţe asupra lor. Bateriile turceşti, care amuţiseră un timp şi se credeau reduse la tăcere, redeschid o vie canonadă, trăgând cu obuze şi schrapnele, asupra coloanelor de atac c[illegible]re înainta cu un avânt puternic.

Focu[illegible] [illegible]ileriei duşmane se înteţi. Proectilele cădeau grindină. Huia cerul şi se cutremura pământul. Tunurile bubuiau înfricoşat şi tot mai

des. Gurile lor răguşite mugea într'una şi potopeau pe Dorobanţi.

Regimentul 13 Dorobanţi mergea cu bărbăţie spre redută neţinând seamă de stâlpii de pământ ce se ridicau zeci de metri în sus la căderea obuzelor.

Indată ce ajunse în apropierea redutei cu un ura puternic se aruncară asupra ei:

Companiile dela aripi ocoliră şanţurile laterale ale uvrajului şi angajară o luptă corp la corp. Se dovedeau cu baioneta, cu patul puştei, cu trânta, cu piedica. Turcii se grămădiseră asupra drapelului, apărătorii lui au fost trântiţi la pământ. Soldatul fruntaş Iurăscu Neculae a căzut scăldat în sânge cu capul crăpat de un topor.

Drapelul era strâns în mâna lui. Peste el se făcu o grămadă de turci şi români ca să-l poată smulge.

După înverşunate svârcoliri, sergentul Baciu Tănase smulge drapelul şi ese la larg.

Turcii se aruncă din nou asupra drapelului şi străpung cu baioneta pe acest brav sergent.

Sergentul Pungă dădu cu ochii de un ofiţer turc, care se asvârlea cu câţiva turci la drapel. Il prinde de mijloc, îl ridică în sus, îl suceşte la dreapta şi la stânga, ca să-l aşeze bine şi-l asvârle cu capul de o piatră lăsându-l mort pe loc. Soldatul Sârbu Stefan care smulsese drapelul cade străpuns de gloanţe. Alţi ostaşi apucară drapelul salvându-l, şi cu el onoarea regimentului. Bat. II/13 Dorobanţi se asvârle şi el la asalt, cu entuziasmul unor vechi eroi.

Mulţimea înfiorătoare a gloanţelor de şrapnele precum şi dificultăţile terenului nu i-a putut opri în avântul lor.

Dispreţuind moartea, Dorobanţii din Reg. 13 urcau cu repeziciune pantele, „Inainte" strigau ofiţerii! Companiile se avântau cu nepăsare, şiruri întregi cădeau sub focul ucigător al artileriei duşmane, Regimentul nu da înapoi el ardea de nobila şi sfânta dorinţă să intre cu orice preţ în reduta inamică şi să învingă.

Lupta era aprigă. Inamicul văzându-se ameninţat să fie învăluit s'a retras spre redutele dinapoi, lăsând în mâinile viteji1or noştri, material de războiu, prizonieri, morţi şi răniţi. Nici nu se termină bine ocuparea poziţiei, şi redutele turceşti No. 1 şi No. 2 din spatele redanului cucerit, au deschis asupra regimentului 13 D. un foc disperat de artilerie şi infanterie, aruncând torente de obuze şi gloanţe.

Secţia de artilerie care însoţia linia 2-a de atac, înaintă repede şi ocupă înspre aripa stângă o movilă care domina terenul, şi începu a trage descoperit, răspunzând tirului vrăjmaş şi barând terenul dintre redan şi redută.

Bateriile turceşti îşi concentrară focul asupra acestei baterii copleşind-o cu focurile lor.

Comandantul bateriei cade rănit iar aproape toţi servanţii sunt scoşi afară din luptă. O altă baterie îi ia locul şi deschide un foc viu asupra turcilor, cari se pregăteau de contra atac. Cu tot focul de artilerie şi infanterie îndreptat asupra redanului cucerit Regimentului 13 Dorobanţi s'a menţinut pe poziţia cucerită, începând să o organizeze prin şanţuri adăposturi laterale pentru a se împotrivi viguros la un eventual contra atac.

Impuşcăturile de-oparte şi de alta a ţinut până târziu noaptea şi odată cu întunericul

-nopței, turcii au încetat focul, dând posibilitatea Regimentului să întoarcă adăposturile, să adâncească șanțurile. să mărească parapetele transformând ast-fel semi-reduta în redută.

Linia avant-posturilor s'a apropiat până la 700 mtr. de redutele inamice, configurația terenului a permis această apropiere, acoperită fiind de o sprânceană de pământ ce forma un glacis natural.

Atacul dela 27 August neașteptat și nepregătit a fost cel dintâiu executat de trupele române, de Regimentul 13 Dorobanți și cu un succes atât de admirabil. Acest atac a fost un bun augur pentru luptele viitoare mărind încrederea tuturor trupelor.

M. S. Domnitorul martorul ocular al acestui atac a constatat cu multă mândrie voinicia ostașilor săi și pentru a răsplăti această primă victorie pe de-o-parte decoră drapelul Regimentului 13 Dorobanți, cu ce ma înaltă decorație de război „Steaua României" în gradul de Mare Cruce iar pe de altă parte distribui ofețerilor „Steaua României" iar trupei „Virtutea Militară".

Impăratul Alexandru al II-lea fiind informat de bravura Regimentului 13 Dorobanți, felicită în modul cel mai cordial pe suveranul României.

El își exprimă Inalta Sa mulțumire trimițând să distribue gradelor inferioare câte 2 de companie, „Crucea ordinului de Război, Sf. Gheorghe"..

Această înaltă răsplată a bravurei soldaților români, a fost adusă la cunoștință armatei prin ordinul de zi No. 53 din 28 August, al Cartierului General Român.

In această zi care va rămâne memorabilă,

Regim. 13 Dorobanţi a făcut onoare Ţărei şi armatei române, vitejia a fost mai presus de orice laudă înscriind cu litere de aur cea mai frumoasă pagină din istoria neamului.

Regimentul 13 Dorobanţi a primit cel dintâiu botezul sângelui, într'un mod atât de strălucit, cucerind pas cu pas, şi cu baioneta redanul turcesc, probând calitatea de bravură moştenită dela strămoşi.

Pierderile lui în această sublimă luptă a fost la 50 morţi şi răniţi.

Ele nu înseamnă nimica pe lângă virtuţile mari ale lui în deosebi entuziasmul, tenacitatea, spiritul războinic, care a uimit pe reprezentanţii puterilor aliate şi străine. Felicitările în ziua de 27 şi 28 August curgeau. M. S. Domnitorul a felicitat Regimentul în ziua de 27 August, prin adjutantul Domnesc Lt.-Colonel Blandenberg, iar în ziua de 28 August M. S. Imperială a felicitat Regimentul 13 Dorobanţi prin adjutantul său imperial.

Ziua de 27 August a fost cântată de poeţi în cuvinte sublime.

Sub.-Locotenentul Carol Scrob povesteşte în strofele de mai jos, înflăcărarea şi vitejia soldaţilor cu fraze înălţătoare:

I

Eu i-am văzut pornind ca valuri
Ca pulberea în vârtej turbat
Spre crestele de foc pe dealuri
Cu steagu'n vânt desfăşurat,
Genunchii li se îndoeau
Atunci spre bolta înourată,

Privirea strânsă. îndreptând
Proptiți pe arme, încă-odată,
Cereau să intre iar în rând
Se clătinau, spălați în sânge,
Luptând să stea în picioare, drept
.... își aminteau făr-a se plânge
Cu mâinile cruciș pe piept.

În luptă corp la corp, în luptă cu baioneta și înaintarea lor pe brânci pentru cucerirea redutei, povestește astfel:

II

Când față 'n față cu păgânul
Luptau cuprinși în nori de fum,
Văzui amarnic cum Românul
Croia cu patul armei drum.
Pe scări, apoi, pe parapete
Ca șoimii valuri de curcani,
Cu steagu'n mâini sburau în cete
Și 'n frunte bravii căpitani!

III

Când prin vălcele încețoșate
Tiptil pe brânci s'apropiau,
Sub foc în șanțuri pitulate
Zădarnic se tot svârleau,
„Nainte Marș“ suna trompete...
Și regimentu 'ntreg din loc
Pornind, smulgea cu baioneta
Ce nu era de smuls prin foc, –
O! Sunt ca leii 'n bătălie

De fer ostașii noștri sunt,
Nici când n'au fost și n'o să fie
Viteji ca ei pe-acest pământ
Eu îi cunosc așa de bine
C'am fost cu ei toți pe un loc
Nici unul n'a dat de rușine
Pe frații săi de arme 'n foc.

Marele bard al României, *V. Alexandri*, evocă sentimente scumpe de eroism ale gloriosului Regiment 13 Dorobanți în Peneș și Cürcanul și Sergentul.

Peneș Curcanul

Plecat-am nouă din Vaslui
Și cu sergentul zece.
Și nu-i era, zău, nimănui
În piept inima rece,

Voioși ca șoimul cel ușor
Ce zboară de pe munte
Aveam chiar pene la picior,
Ș'aveam și pene 'n frunte,

Toți Dorobanți, toți Căciulari,
Români de viță veche,
Purtând opinci, suman, ițari
Și cușma pe-o ureche.

Ne dase nume de Curcani
Un hătru bun de glume,
Noi am schimbat lângă Balcani
Porecla în renume!

Din câmp, de-acasă dela plug
Plecat-am astă vară,
Ca să scăpăm de Turci, de jug,
Sărmană scumpă țară,

Aşa ne spuse 'n graiul său
Sergentul Mătrăgună.
Iar noi ne-am dus cu Dumnezeu
Ne-am dus cu voie bună:

Ori cine 'n cale ne 'ntâlnea
Cântând în gura mare,
Stătea pe loc, s'adimenea
Cuprins de admirare:

Apoi în treacăt ne 'ntreba
De mergem la vre-o nuntă?
Noi răspundeam în hohot: „ba
Zburăm la luptă cruntă!"

„Cu zile mergeţi, dragii mei,
„Şi să veniţi cu zile!"
Ziceau atunci bătrâni, femei,
Şi preoţi şi copile;

Dar cel sergent făr' de mustăţi
Răcnea: „Să n'aveţi teamă,
Românul are şapte vieţi
In pieptu-i de aramă!"

Ah! cu-i i-ar fi trecut prin gând
S'ar fi crezut vre-odată
Că mulţi lipsi-vor în curând
Din mândra noastră ceată!

Priviţi! din nou câţi eram
Şi cu Sergentul zece,
Rămas-am singur eu..... şi am
In piept inima rece!

Crud e când intră prin stejari
Năprasnica secure
De-abate toţi copacii mari
Din falnica pădure!

Dar vai de-a lumei neagră stea
Când moartea nemiloasă
Ca 'n codru viu pătrunde 'n ea,
Şi când securea'i coasă!

Copii! aduceţi un ulcior
De apă de sub stâncă
Să sting pojarul meu de dor
Şi jalea mea adâncă.

Ah! ochi'mi sunt plini de scântei
Şi mult cumplit mă doare,
Când mă gândesc la fraţii mei
Cu toţi pieriţi în floare.

Cobuz ciobanu 'n Calafat
Suna voios din fluer,
Iar noi jucam hora din sat
Râzând de-a boambei şuer.

De odat'o schijă de obuz
Trăsnind,—mânca-o-ar focul!
Rătează capul lui Cobuz
Şi'n loc ne curmă jocul.

Trei zile 'n urmă am răzbit
Prin Dunărea umflată
Şi nu departe-am tăbărât
La Plevna blestemată

In faţa noastră se 'nălţa
A Griviţei redută
Balaur crunt ce-ameninţa
Cu ghiara-i nevăzută.

Dar şi noi, încă-o pândeam
Cum se pândeşte o fiară
Şi tot chiteam şi ne gândeam
Cum să ne cadă 'n ghiară?

Din zori în zori şi Turci şi noi
Svârleam în aer plumbii,
Cum zvârli grăunţi de păpuşoi
Ca să hrăneşti porumbii.

Şi tunuri sute bubueau
Se clătina pământul
Şi mii de bombe vâjâiau
Trecând în sbor ca vântul.

Şedea ascuns Turcu 'n ocol
Ca ursu 'n vizunie,
Pe când trăgeam noi tot în gol,
El tot în carne vie.

Ţinteş era dibaci tunar,
Căci toate-a lui ghiulele
Loveau turcescul furnicar
Ducând moartea cu ele,

Dar într'o zi veni din fort
Un glonte, numai unul,
Şi bietul Ţinteş căzu mort
Îmbrăţişându-şi tunul.

Pe-o noapte oarbă Bran şi Vlad
Erau în santinele
Fierbea văzduhul ca în iad
De bombe şi şrapnele

În zori găsit-am pe amândoi
Tăiaţi de iatagane,
Alăturea c'un moviloiu
De leşuri musulmane

Sărmanii ! bine s'au luptat
Cu lifta cea păgână.
Şi chiar murind nu s'au lăsat
Să cad' arma din mână,

Dar ce folos! ceata scădea
Ş'acuma rămăsese
Cinci numai, cinci flăcăi din ea
Şi cu sergentul şease!

Veni şi ziua de asalt,
Cea zi de sânge udă!
Părea tot omul mai înalt
Faţă cu moartea crudă.

Sergentul nostru, pui de zmeu,
Ne zise-aste cuvinte:
„Cât n'om fi morţi voi cinci şi eu
Copii! tot înainte!"

Făcând trei cruci noi am răspuns:
„Amin şi Doamne ajută!"
Apoi la fugă am împins
Spre-a Turcilor redută.

Alelei! Doamne, cum sburau
Voinicii toţi cu mine!
Şi cum la şanţuri alergau
Cu scări şi cu faşine!

Iată-ne-ajunşi... încă un pas
Ura! înainte Ura!
Dar mulţi rămân fără de glas,
Le 'nchide moartea gura.

Reduta 'n noi repede un foc
Cât nu nu'l încape gândul,
Un şir întreg s'abate 'n loc
Dar altul îi ia rândul.

Burcel, în şanţ moare sdrobind
O tidvă păgânească.
Şoimu 'n rădan cade răcnind:
„Moldova să trăească!"

Doi fraţi Călini, ciuntiţi de vii,
Se svârcolesc în sânge;
Nici unul, dragi copii
Nici unul nu se plânge.

Atunci viteazul căpitan
Cu-o largă brazdă 'n frunte,
Strigă volos: „Cine'i Curcan
Să fie Şoim de munte!"

Cu steagul 'n mâni el sprintinel
Se sue-o scară 'naltă:
Eu cu sergentul după el
Sărim de laolată.

Prin foc, prin spăgi, prin glonţ, prin fum
Prin mii de baionete,
Urcăm, luptăm.. Iată-ne acum
Sus, sus la parapete.

Allah! Allah! Turcii răcnesc
Sărind pe noi o sută,
Noi punem steagul românesc
Pe crâncena redută.

Ura! măreţ se 'nalţă 'n vânt
Stindardul României!
Noi însă zacem la pământ,
Căzuţi prada urgiei.

Sergentul moare şuerând
Pe Turci în risipire,
Iar căpitanul admirând
Stindardu 'n fâlfâire!

Şi eu când ochii am închis,
Când mi-am luat osânda,
„Ah! pot să mor de-acum,—am zis,—
„A noastră e izbânda!"

Apoi când iarăşi m'am trezit
Din noaptea cea amară,
Colea pe răni eu am găsit
Virtutea Militară!...

Ah! da-r-ar Domnul să'mi îndrept
Această mână ruptă.
Să-mi vindec rănile din pept,
Iar să mă 'ntorc la luptă.

Căci nu'i mai scump nimica azi
Pe lumea pământească
De cât un nume de viteaz
Și moartea vitejească!

SERGENTUL

Pe drumul de coștișe ce duce la Vaslui
Venea un om, cu jale zicând în gândul lui:
„Mai lungă-mi pare calea acum la'ntors acasă...
„Aşi vrea să zbor dar rana din pulpă nu mă lasă.

Și bietul om slab, palid, având sumanul rupt
Și o cămașa ruptă, bucăți pe dedesupt
Pășea trăgând piciorul încet, dar pe-a lui față
Zbura ca o lumină de glorie măreață.

Și'n ochii lui de vultur adânci, vioi și mari
Treceau lucioase umbre de eroi legendari,
Opinca-i era spartă, căciula desfundată
Dar fruntea lui de raze părea încoronată.

Calică-i era haina dar strălucia pe ea
Și crucea Sfântul Gheorghe și-a României Stea,

Românul venea singur pe drumul plin de soare,
Când iată că aude fanfara sunătoare.

Și vede nu departe în fața lui venind
Un corp de oaste mândră în aur strălucind
Erau trei batalioane de gardă 'mpărătească.
Mergând voios la Plevna cu dor s'o cucerească.

In frunte-i Colonelul semeț, pe calu-i pag
La bravii săi tovarăși privea ades cu drag
Și inima în pieptu-i bătea cu foc deșteaptă
Căci el visa, privindu-i, la lupta ce-i aşteapta.

Deodat el dă cu ochii de sarbedul Român
Ce stase 'n loc la umbră, sub un stejar bătrân
Și mult se minunează și nici că-i vine-a crede
Cum Crucea Sfântul Gheorghe pe sânul lui o vede.

S'oprește regimentul, iar bravul colonel
Se 'nchină la drametul, s'apropie de el
Și-i zice cu blândețe: de unde vii străine?
„Vin tocmai de la Plevna". Cum e acolo bine?

— Dar aste decorații, cum cine ți le-a dat?
„Chiar Domnitorul nostru, și-al vostru împărat"
— Dar pentru care fapte? „Știu eu? .. Cică drept plată
„Că am luat eu steagul redutei,.. și pe dată.

„Cu el străpunși de glonțuri ne-am prăbușit în șanț
— Dar ce grad ai voinice? „Am rang de Dorobanț!

Atuncea Colonelul dând măna cu Sergentúl,
Se 'ntoarse, dă un ordin.., pe loc tot regimentul
Se'nșiră, poartă armă, salută cu onor
Românul care pleacă trăgând a lui picior.

Poetul Coşbuc cânta cu toată măreţia sufletului eroizmul şi acţiunile vitejilor români în poezia „Coloana de atac".

COLOANA DE ATAC

Porniserăm din văi adânci,
Şi ne târam acum pe brâuci

Să nu ne prind' Osman de veste,
Că năzuim la deal spre creste

Căci veste de-ar fi prins ai săi
Noi n'am mai fi eşit din văi.

Şi-aşa cu'ncredere veghiată
Noi răsărim pe deal de-odată,

Ne văd păgânii, sar pe zid
Potop de foc spre noi deschid

Dar noi prin foc o rupem iute,
Crezându-ne pe sub redute

Şi nu eram! Vedeam de sus
Că astfel e de cum ne-au spus

Că pân acolo-i lungă cale
O râpă'n drum şi adâncă vale

O clipă ca'mpietriţi am stat ;
Maiorul însă-a şi plecat,

Şi ne-am făcut cu toţii cruce
Ei, ducă-ne'n ce foc ne-o duce

La vale-acum, pe râpi curând
Un rând e mort, mai moare-un rând.

Cad bombele'n pământ şi scurmă
Şi altele mai vin pe urmă;

Ca grindina şi plumbii cad
Se'ntunecă şi-i vai ca'n iad!

Şi-un plumb veni cumplit cu sborul
Şi fără glas căzu maiorul

Atunci un ofiţer înalt,
Cu spada'n vânt, iar celălalt,

Trăgând mereu din carabină,
Săriră'n front; iar pe colină

Noi după dânşii, cot la cot,
Suiam orbiş, noi leatul tot.

Cât ai clipi, muriam o sută,
Muriam mai mulţi că din redută

Nu plumbi curgeau, ci râu de foc
Şi linii 'ntregi cădeau pe loc

Şi-un căpitan, cel'nalt, sărmanul
Căzu vârfuind mormanul,

Iar celălalt, acel ce-ochia
Muri trăznit în faţa mea

Căci uite-aşa văzui de bine
Pe-un turc bătrân ochind spre mine,

Iar bietul căpitan nu-ş' cum
Se puse morţii drept în drum

Am dat să-l prind ca să nu cadă
Şi-atunci căzui cu el grămadă

Şi vezi, şi-acum mi-e capul prost,
Că nu'nţeleg nici azi ce-a fost:

M'am pomenit la şanţ deodată
Şi-o cârpă aveam la cap legată

De ce şi când, de mâna cui?
Şi-atâta drum eu când făcui?

Voiam să'ntreb, n'aveam pe cine,
Căci tot străini pe lângă mine,

Dar cârpa, or'ce taină-avea,
Atâta ştiu c'a fost a mea —

Şi-acu la şanţ! Noi rupem lanţul
Şi scoborâm de-avalma şanţul,

Sărim şi noi şi Turcii sar
Şi-i moarte'n şanţ, e vai şi-amar

Ne batem ca'n pierzarea minţii
Cu pumnii dăm, muşcăm cu dinţii

Şi piept la piept ne svârcolim,
Străbatem repezi şi răzbim

Inchid de veci Nizamii gura
Iar noi îi dăm pe râpi dea-dura

Ieşim apoi, ca duşi de vânt,
Pe faţa negrului pământ,

Pe lături ne'ntărim şiragul
Şi iat' un căpitan cu steagul.

In fruntea noastră drum făcu,
Ura, băieţi acu-i acu!

Roiesc turbaţi pe zid păgânii
Sub zid se'ndeasă orbişi Românii

Şi-aruncă scări, răzbesc prin fum.
Străbat mereu făcându-şi drum.

„Trăsniţi copii, tot după mine"!
Noi trăsnet după el, vezi bine.

Şi iată-l căpitanu-i sus
Pe meterez un braţ a pus

Dar şapte turci pe el săriră
Şi şapte săbii-l şi loviră.

Şi-al optulea, un turc bărbos
Izbi turbat de sus în jos

In piept cu patul puştii, fiara
Şi-atunci pocnind se rupse scara

Şi bietul căpitan căzu
Pe spate'n şanţ, şi-atâta fu.

Căci se adunau păgânii gloată
Şi-un om era reduta toată.

Şi'ntregul parapet un fes,
Atâta se'ngloteau de des,

Cădeam ca frunzele de brumă,
Iar sângele curgea ca spumă

Nici loc să stai, nici drum să treci
Şi fum de puşcă, să te'nneci.

Şi ce-am văzut atunci minune
Şi'n groapa morţilor voiu spune

Nici chip de-acu să mergi în foc,
Nici chip să stai sub zid pe loc.

Se dete semn atuncea oastei
Să părăsească clinul coastei;

Şi ne-am retras departe'n văi,
Striviţi, o mână de flăcăi,

Flămânzi şi uzi şi'ntorşi din cale
Cu sufletul topit de jale.

Sub. Locotenentul Neniţescu din Regimentul 13 Dorobanţi care a luat parte la atacul de la 27 August, dedică Regimentului 13 Dorobanţi următoarele strofe:

Dedicaţie Regimentului al XIII-lea Dorobanţi

Popor Român trecuşi prin foc!
Popor cu viaţă şi noroc,
Ai arătat acum ce eşti:
Tu vrei şi poţi ca să trăeşti!
În vine sânge bărbătesc
Îţi curge sânge 'mpărătesc
Nu eşti menit să te supui,
Ci la popoare legi să pui
Copii tăi
Sunt pui de lei,

În fața morței stau bărbați,
În vocea lor nestrămutați
Puterea lor în luptă crește,
Primejdia îi oțelește
Spre luptă dar și spre mărire
Aceasta e a ta menire!
Popor Român, popor viteaz,
Spre țintă-ți fără de răgaz —
Pășește drept
Și înțelept:
Nu te'ndoi în a ta cale
Și nici clinti vrerile tale;
Ai drept întreg de-acum să vrei
Și demn ești de străbunii tăi.

Maiorul Macri, Comandantul Bat. II|13 Dorobanți și în urmă Comandantul Reg. 13 Dorobanți scrie soției sale de pe front următoarele rânduri:

Dragă Smarando.

Sunt bine. La 27 August Reg. 13 Dorobanți a primit ordin să atace un redan care era în fața frontului Plevna.

Până la ora 3 am plecat, înainte, la orele 5 redanul nu mai era în mâinile Turcilor, era ocupat de Români. Regimentul 13 Dorobanți este cel dintâiu care a intrat sub focul frontului Plevnei, curgeau bombele, ploau gloanțele, soldați români înaintau. Turcii fugeau de Români ca de năluci.

Noaptea de 27—28 August ne-au ținut în

pozițiile câștigate, la 28 August le-am predat Regimentului 7 Infanterie.

Nu pot ați descrie bucuria regimentului căci toată lumea ne felicită. La 28 August pe la orele 12 a sosit un adjutant al M. S. Impăratul, a pus regimentul sub arme, și au mulțumit, au trimis decorații gradelor inferioare și la ofițeri. În urmă a venit Comandantul suprem și a mulțumit. M. S. a decorat drapelul, suntem nebuni de bucurie.

Maior Macri

Ordinea de bătae a Regimentului 13 Dorobanți la atacul dela 27 August. Insemnătatea zilei de 27 August pentru Regimentul 13 Dorobanți. Proclamațiea M. S. Domnitorul către Români.

Ordinea de bătae a Regimentului la 27 August era următoarea:

Locot.-Col. Petrovici I.	Comand. Reg. 13 D.
Sub.-Lt. Budișteanu	Adjut. Regimentului
Medic Maior Willara	Medicul Reg.
Maior Lecca D-trie	Comand. Bat. I
Sub.-Lt. Vasilescu	Adjut. Bat. I
Căpitan Botez Panaite	Comand. Comp. I
Sub.-Lt. Teodorescu	Comand. Pl. I Cp. I
Sub.-Lt. Nenițescu	Comand. Pl. II Cp. I
Locot. Dumitriu	Comand. Comp. II
Sub-Lt. Gălușcă	Comand. Pl. I
Sub-Lt. Roznovanu	Comand. Pl. I
Căpitan Andronescu	Comand. Comp III
Sub-Lt. Scărlătescu	Comand. Pl. I
Sub-Lt. Bidescu	Comand. Pl. II
Căpitan Irimia	Comand. Comp. IV

Sub-Lt. Ştefănescu	Comand. Pl. I
Sub-Lt. Mihăiţă	Comand. Pl. II
Maior Macri Ioan	Comand. Bat. II
Căpitan Pretorian	Comand. Comp. V
Sub-Lt. Olănescu	Comand. Pl. I
Sub-Lt. Lelescu	Comand. Pl. II
Căpitan Dimitriu	Comand. Comp. VI
Sub-Lt. Niculescu	Comand. Pl. I

. . . .

Ziua de 27 August a fost ziua memorabilă, în care ostaşii români sub comanda chiar a Suveranului lor, făcea admiraţiune marelui monarch Rus prin prima victorie repurtată de dânşii asupra întăririlor dela Plevna.

Era ziua măreaţă când drapelul român implântat pe una din întăririle vrăjmaşului, purta falnic „Steua României", ca amintire neperitoare a vitejiei oştenilor cărora le fusese încredinţat.

Era ziua ând pieptul eroilor români care redeşteptaseră gloria străbună, purtau pentru mândria oastei întregi, decoraţiunea „Steaua României" şi Virtutea Militară ce le desemnase, Suveranul Ţărei, pentru strălucita lor bravură, şi Crucea Sf. Gheorghe dăruită de Impăratul Alexandru al II-lea, în semn de admiraţie şi pentru vitejia netăgăduită a Reg. 13 Dorobanţi.

Era ziua în care ostaşii Reg. 13 Dorobanţi dovedeau lumei, înalte virtuţi ostăşeşti pe câmpul de luptă pentru triumful libertăţei împotriva semilunei care de secole întregi năvăleau ţara a le cărei virtuţi o puneau mai presus de apărători, ce numai prin teroare şi vandalism îşi aro-

gaseră drepturile de a-i împiedica în prosperitatea lor în raport cu marile calităţi cu care erau înzestraţi.

Domnitorul României în sentimentele sale înalte de iubire către poporul său, în momentele grele când ţara era îngrijată de soarta ei, adresează Românilor în ziua de 27 August, zi de sărbătoare a armatei române, o proclamaţie care le face cunoscut pe de oparte evenimente care au impus României de a intrat în războiu cu Turcii, pe de altă parte, speranţele şi credinţele sale în viitor.

Din mijlocul bravilor săi soldaţi spune:

ROMÂNI,

După două secole de slăbiciune şi înjosire naţională, voi, astă-zi aţi reluat arma în mână.

Oştirile ţărei au trecut Dunărea!

Punându-mă în fruntea apărătorilor drepturilor şi independenţei patriei, simt trebuinţa de a-Mi împărtăşi cugetările şi speranţele în naţiunea care Mi-a încredinţat destinele sale.

Intrând în Bulgaria, noi intrăm în partea activă a unui războiu, pe care nu l'am dorit, nu l'am provocat, pe care cu toţii am cercat să-l delăturăm, dar pe care, o dată fiind nevoiţi a-l primi, vom şti a-l purta cu curajiu şi statornicia unui popor, care are virtute de a le susţine.

Incă de pe când a început neînţelegerile politice între Imperiul Rusiei şi între Poarta Otomană, neînţelegeri, care în sfârşit aveau să provoace în Orient războiul de faţă, îngrijindu-ne de complicaţiunile şi nenorocirile, ce cearta între puternicii noştri vecini, avea să a-

ducă asupra țărei noastre. Și guvern și Camera au stăruit pe lângă toate Marile Puteri europene, ca ele să afle mijlocul de a chezășui României în timpul marelui conflict, drepturile unei bine făcătoare neutralități, pe care tot ele ni le asigurase în timpul păcei.

Din nenorocire, stăruințele noastre au rămas zădărnicite. Marile Puteri nu s'au crezut în pozițiunea de a ne feri ele de pericolele unui războiu, pe care noi singuri încă cel puțin îl puteam depărta dela hotarele noastre.

Cu toată prudența ce guvern și națiune, am arătat în aceste îngrijitoare împrejurări, și aceasta numai și numai că doar am putea a ne feri de a fi învăluiți în conflictul oriental, soarta nu a voit să țină seama de greutățile pozițiunei României și întâiele ei loviri au fost îndreptate în contra noastră.

Ea a bombardat orașele noastre deschise, a făcut goana vaselor noastre de comerciu până înlăuntrul porturilor noastre și spre a le desființa cu mai mare iuțeală, a întrebuințat până și petroleul; astfel ea a nimicit comerciul nostru maritim și fluvial. Satele noastre, holdele și averea populațiunilor noastre dunărene au fost date pradă bașibuzucilor și cerkezilor; sute de oameni nevinovați și nearmați au fost parte luați în robie, parte uciși și mutilați, în fine, un războiu de cruzime și de barbarie s'a întins asupra țărmurilor noastre, dela Calafat până la Marea Neagră.

În fața acestei dureroase stări de lucruri, corpurile noastre legiuitoare s'au rostit în unicul mod potrivit cu demnitatea, cu drepturile și cu interesele țărei. Am rupt vechile legături rău de-

tinite cu Înalta Poartă, am proclamat independența absolută a României și la lovirile ce ni se adresau în mod neleal și barbar, am răspuns printr'o francă declarare de războiu.

Au trecut de atunci mai mult de trei luni. Doritori de a cruța țara, cât se poate mai mult de relele războiului, am căutat în tot acest interval de timp, a ne ține în defensivă, a ne mărgini numai în a apăra, pe cât e cu putință, hotarele noastre, cu toate devastațiunile și cruzimile de-alungul Dunărei, din zi în zi luau proporțiuni mai întinse.

Toate le răbdam, fiindcă speram că războiul izbucnit între Rusia și Turcia va ajunge la un curând sfârșit, fiindcă credeam că moderațiunea arătată de noi ne va crea precumpănitoare titluri la regularea condițiunilor păcei către Marile Puteri europene.

Din nenorocire însă războiul de dincolo de Dunăre se prelungește peste așteptare; acest războiu capătă din partea musulmanilor un caracter din ce în ce mai înverșunat și mai fanatic în contra creștinilor, și într'acest timp soarta României din zi în zi se înăsprește mai mult.

Dacă Europa întreagă din cauza războiului, sufere stagnațiune mai în toate ramurile activității sale economice, apoi, mai cu dinadinsul, România încearcă toate anevoințele acestui războiu, căci putem zice, că prin poziținnea noastră geografică, noi îi și purtăm mai toate sarcinele. De aceea pe nimenea efectele dezastroase ale luptei nu atinge mai mult decât pe țara noastră.

Și așa chiar, stând cu arma la braț, pe când

numai oştirile imperiale ruse ar continua a susţine lupta sângeroasă, nu este mai puţin adevărat, că tot pământul nostru ar suferi mai mult, fie în avuţia publică, fie în avuţia particulară.

Cu cât această stare de lucruri ar deveni mai înfricoşată, când armatele turceşti s'ar vedea în lesnicioasa poziţiune de a lua ofensiva şi de a transporta teatrul războiului în însuşi cuprinsul hotarelor noastre?

Este dar de datoria noastră de a pune toate forţele noastre, spre a împiedica o asemenea teribilă eventualitate.

Expuşi a perde prin pasivitatea noastră chiar şi ceeace mai posedăm, neavând nici o garanţie că Turcia ar face deosebire între războiul defensiv şi între războiul ofensiv, datori a coopera pe lângă armatele imperiale ruse pentru ca, cu ori-ce preţ, să grăbim finitul acestui războiu, acţiunea ne este reclamată de împrejurări, dictată de interesele noastre naţionale şi economice, imperiuos impusă de însuşi simţimântul de conservaţiune.

31 August 1877.

Al treilea atac al Diviziei a 4-a în ziua de 30 August.—Atacul turcilor asupra redutei Griviţa No. 1. Respingerea atacului şi cucerirea Griviţei No. 1 de către Regimentul 13 Dorobanţi. — Cruzimile turcilor asupra răniţilor. — Felicitările primite de regiment pentru succesul de la 30 August Ordinul de zi No. 71.—Retragerea Regimentului 13 Dorobanţi de pe poziţie.—Ordinea de bătae

In ziua de 30 August, Divizia 4-a română,

a încercat 2 atacuri asupra Griviței No. 1, atacuri nereușite. Rușii cari sprijineau flancul stâng al Diviziei la începerea atacului nu au voit să se miște din loc.

Divizia 3 a română care făcea legături la dreapta Diviziei 4-a din cauza schimbărei de front a lăsat flancul drept descoperit.

La aceasta se mai adaugă și fortificațiile puternice ale redutei, o încercuire de oțel, din care mii de fulgere ucigătoare se revarsă asupra trupelor atacătoare

Zadarnic a încercat Batalionul 2 Vânători, Bat 1|16 Dorobanți, Bat. 2|5 linie, Bat. 1|14 Dorobanți, să pătrundă în redută.

Turcii stăteau îngrămădiți în cele 3 mari șanțuri și la raza soarelui se vedea scânteind sclipitor mulțimea baionetelor, iar sus pe parapet se zărea un brâu urias de fesuri, încât reduta, lua înfățișarea unui gigantic acar, în care stă înfipte șule și mii de ace de oțel.

La ora 6 seara batalioanele se refăcură din nou pentru un ultim și viguros atac.

Soldații însuflețiți de ofițerii lor, se aruncară la asalt, cu un avânt și o bravură uimitoare.

În reduta No. 1, împușcăturile aproape încetaseră. Câte-va gloanțe rătăcite mai șuierară o clipă ca apoi lupta corp la corp să se desvălue puternic și înfricoșător. Acum e ciocnirea brutală. Ura! Ura! rândurile se apleacă, ochii se bat, pupilele se aprind în priviri ucigătoare

Armele se ridică și lovesc cu putere, sângele țâșnește în șuvițe, se aude urlete de fiară. Baionetele lucrează, se roșesc de sânge, e sângele dușmanului asupritor, e sângele celui ce scrie istoria neamului.

În reduta No. 2 turcii înfricoşaţi, îngroziţi de măcelul din vale, ca nişte momâie, cu armele încărcate stătură gata să tragă.

Se zăresc venind în goană valuri, valuri de asalt.

La vederea lor aceste tipuri asiatice hidoase se trezesc din spaima lor, şi în culmea desnădejdei aruncară cu risipă torente de foc asupra voinicilor noştri cari vin să întărească liniile de asalt.

Turcii din reduta No. 1 copleşiţi de baionete şi de spaimă, se pun pe o fugă nebună lăsând în urma lor răniţi şi morţi, mormane de cadavre.

Atacul început la ora 6 s'a terminat la ora 7, cu o frumoasă victorie a românilor, capturându-se 5 tunuri şi un drapel.

Regimentul 13 Dorobanţi în ajunul acestei lupte se găsea în rezervă.

La ora 8 seara primeşte ordin să se apropie şi să întărească trupele atacatoare.

Din cauza întunericului şi de teamă de a nu lua o direcţie greşită s'a oprit sub o cută de teren.

După o scurtă orientare şi-a continuat marşul de apropiere, ajungând la ora 2 noaptea pe poziţia indicată.

Până târziu noaptea soldaţii s'au pregătit pentru a două zi, punându-şi echipamentul în ordine, curăţindu-şi armele.

Toate aceste pregătiri se făceau în cea mai perfectă linişte şi prin întuneric.

Nu se auzea nici o şoaptă. Era oprit ori şi-ce zgomot; nu era voie să se fumeze.

La ora 4 dimineaţă totul a intrat în tăcere

Soldații înfășurați în mantalele lor negre stăteau culcați pe pământul umed, strânși unul lângă altul. Nopțile dormite în apropiere de vrăjmaș sunt nopți de chin, pentru mulți poate ultimele nopți.

Regimentul 13 Dorobanți în noaptea de 30—31 August a fost scutit de un atac din partea Turcilor.

Turcii îngroziți din ajun nu numai că nu au cautat să-și recâștige reduta perdută, dar a fost un moment de panică când au părăsit și Grivița No. 2.

Dacă Turcii ar fi început un atac ar fi avut toate șansele de izbândă ajutați fiind de întunericul nopței și de retragerea trupelor române din Grivița No. 2 care din cauza învălmășelei și amestecului de unități, nu lăsără în redută decât 2 companii.

În zorii zilei de 31 August când Turcii au văzut că nu sunt urmăriți de români, s'au desmetecit și au început să se pregătească de luptă Voiau cu ori ce preț să recâștige poziția perdută.

Spre a înlesni atacul, bombardamentul inamic se deslănțui cu o nespusă furie asupra trupelor române aflate în redută și asupra regimentului 13 Dorobanți care se pregătea de luptă

O formidabilă împingere pornește de la inamic. Mase mari înaintează, oameni aleargă, unii cad călcați în picioare de alte valuri de atac. Ochii lor sălbateci le lucesc în cap, guri deschise și contractate se zăresc în depărtare, și cu o patimă sălbatecă se aruncă asupra Griveței No. 1, superiori la număr.

Prima linie a noastră este asvârlită afară din redută.

Trupele rusești de alături înspăimântate de furia atacului părăsesc cât mai repede poziția, iar ai noștri lipsiți de ori ce sprijin se retrag în grabă.

Regimentul 13 Dorobanți a fost sortit din nou să înscrie cu ascuțișul săbiei o pagină glorioasă din istoria lui.

Sub comanda bravului Maior Macri Ioan Comand. Regimentului pornește la atac. Comp. 1,3 și 4 se eșalonează în spre stân-a, susținute de Comp. 6-a Bat. 1 | 14 Dorobanți se eșalonează în spre dreapta.

Inapoia acestor batalioane și la centru comp. 5-a | 13 Dorobanți, iar comp. 2-a | 13 Dorobanți cu drapelul în rezervă.

Deși pământul era cleios, udde de ploaie și de sânge, deși cadavrele făceau înaintarea anevoioasă. totuși companiile de la aripi, ca un trăsnet se aruncă asupra flancurilor redutei Grivița No. 1, amenințând retragerea Turcilor

Centrul a încins în șanț lupta corp la corp una din cele mai sângeroase și crâncene lupte. Masacrul era de nedescris. Grămezile de cadavre înroșesc pământul de sânge care vibrează sub călcâiul lor.

Trupuri încleștate în clocot de sânge se răstoarnă cu zgomot la pământ.

Baionetele se înfing în trupurile vrăjmașe Este lupta desperărei.

Turcii înspăimântați de energia atacului de front și amenințați în flanc, se retrag în cea mai mare debandadă în Grivița No. 2 urmăriți deaproape de Compania 1|13 Dorobanți Căpitan Botez. Celelalte 4 companii ocupară în grabă reduta.

Compania 2'13 Dorobanţi cu drapelul a rămas înapoia unui dâmb în formaţie de luptă.

Turcii fiind complect bătuţi reduta Griveţei No. 1 a fost cucerită de Regimentul 13 Dorobanţi şi a rămas definitiv în mânile noastre până la căderea Plevnei.

După cucerirea ei s'a văzut că această redută era cea mai puternică întărire a Plevnei

Parapetul ei înalt era inconjurat de 2 linii de şanţuri cu galerii blindate locul de refugiu al inamicului în timpul bombardamentului.

Pe după parapet înăuntru întăririei erau 4 traverse enorme pentru câte 4 tunuri fiecare. Două tunuri băteau spaţiul drept dinaintea fortificaţiei, celelalte 2 lucrările laterale.

Intrarea în redută era extraordinar de strâmtă.

După cucerirea ei s'a luat măsuri să se organizeze,

S'a adus în grabă 2 baterii de câmp şi 4 batalioane de Infanterie, apărerea era întru-cât-va asigurată, comunicaţia redutei cu trupele dinapoi era expusă bombardamentului de artilerie atât din reduta No. 2 cât şi din întăririle de la sudul şoselei Griviţa - Plevna.

Un şanţ de comunicaţie s'a trasat în grabă terminânduse mai târziu remediindu-se şi acest mare inconvenient.

Bateriile de rezervă s'au apropiat de pe coama dreaptă a văei Bucovei, pe coama stângă. Această coamă a văi a fost numită Valea Plângerei din cauza cruzimilor Turcilor făptuite asupra rănitilor ale căror ţipete desperate s'au auzit până târziu noaptea, iar a 2-a zi s'au văzut despoiaţi şi mutilaţi.

În noaptea de 30 31 August, Turcii s'au

năpustit cà nişte fiare sălbatece asupra răniţilor noştri pe care i-au exterminat şi batjocorit.

Nici cadavrele nu au fost cruţate şi în hidioasa lor răsbunare aceşti nelegiuiţi au înfipt în ţepe cadavrele Maiorului Sonţu şi Căpitanului Valter Măricineanu punându-le ca trofee în reduta No. 2, după ce avusese grija ca să arunce capetele lor în şanţurile redutei cucerite.

Regimentul 13 Dorobanţi în ziua de 31 August au răsbunat moarteá camarazilor lor.

Această zi a dat tributul de eroi ca şi 27 August. Sub-Locot. Neniţescu, Teodorescu şi Lelescu au căzut gravi răniţi.

Sergentul Scărlătescu, Pungă şi Sergentul major Alexandrescu şi-au găsit moartea în şanţurile redutei

Aceşti bravi eroi au fost decoraţi la 27 August de M. S. Impăratul Rusiei, Cu Crucea de Războiu Sft. Gheorghe, iar M. S. Domnitorul cu „Virtutea Militară" pentru faptele de vitejie cu ocazia cucerirei redanului şi a apărărei drapelului.

În ziua de 31 August, au dat tributul pentru ţară 37 de gradaţi şi soldaţi din Reg. 13 Dorob morţi pentru patrie.

27 şi 31 August vor rămâne pentru Regimentul 13 Dorobanţi zile de glorie.

În aceste zile s'au arătat lumei întregi marea contribuţie la câştigul războiului Ruso-Romăno Turc, evitându-se cel mai mare dezastru pe car Ruşii fără ajutorul nostru şi fără ajutorul Regimentului 13 Dorobanţi nu l'ar fi avut.

În ziua de 31 August M. S. Domnitorul şi Marele duce Nicolae al II-lea, au inspectat câmpul de bătae, recomandând tuturora dispo

zițiuni de preîntâmpinarea unui atac din partea turcilor.

După vizitarea pozițiunilor M. S. Domnitorul adresează Armatei următorul ordin de zi

Ostași!

In bătăliile dela 30 August ca și în luptele care au precedat și urmat această memorabilă zi voi ați dovedit că virtuțile străbune n'au pierit din rândurile oștenilor români.

Sub focul cel mai viu al inamicului a-ți înfruntat moartea, cu bărbăție, a-ți luat o redută, un drapel și 3 tunuri. Țara vă va fi recunoscătoare de devotamentul, de abnegația voastră, iar Eu ca Domn și Comandantul vostru, sunt mândru de voi, vă mulțumesc.

Deși am avut simțitoare perderi, deși deplâng împreună cu voi pe bravii camarazi căzuți pe câmpul de onoare, dar sângele vărsat nu va fi în zadar: dintr'însul va rodi mărirea și Independența Patriei.

Dat în Domnescul nostru Cartier General al Armatei de Occident.

Carol.

---

31 August 1877.

In ziua de 31 August la ora 3 p. m. a sosit pe câmpul de luptă Impăratul Alexandru al II-lea exprimând Domnitorului României o călduroasă admirație pentru bravura și eroizmul cu care luptase trupele ruso-române decorând pe Domnitor cu colanul ordinului „Sft. Gheorghe“ iar pe ofițeri și soldați cu diferite cruci.

După atacul de la 31 August, Regimentul 13 Dorobanţi s'a retras din redută aşezându-se înapoia redanului cucerit la 27 August. Colonelul Angelesci A. Comandantul Diviziei 4-a a sosit la regiment, felicitând ofiţerii şi trupa şi aducând din partea M.S. Domnitorul câte 2 ordine, Steaua României de fie-care companie pentru ofiteri, iar pentru trupa „Virtutea militară" câte 3 de companie.

Redanul Griviţei 27 August, Griviţa No. 1, Golgota 31 August sunt nume şi zile de glorie ale Regimentului 13 Dorobanţi, contribuind la marea operă de eliberarea poporului român de sub jugul Turciei.

Generaţiile viitoare vor păstra un deosebit cult eroilor care au luptat în acest regiment la 31 August Ordinea de bătae a regimentului 13 Dorobanţi era următoarea:

Comandant Maior Macri Ioan.

Sub-Lt. Budişteanu	Adjut. Reg. 13 Dorob
Medic Maior Willara	Medicul Regimentului
Maior Lecca D-trie	Comand. Batal. II
Sub-Lt. Vasilescu	Adjut. Batal. I
Căpitan Botez Panaite	Comand. Comp. I
Sub-Lt. Theodorescu	Comad. Pl. I Comp. I-a
Sub-Lt. Neniţescu	Comand. Pl. II Comp. I-a
Locot Dimitriu	Comand. Comp. II-a
Sub-Lt. Găluşcă	Comand. Pl. I
Sub-Lt. Roznovanu	Comand. Pl. II
Căpitan Andronescu	Comand. Comp. 3-a
Sub-Lt. Scărlătescu	Comand. Pl. I
Sub-Lt. lidescu	Comand. P. II
Căpitan Irimia	Comand. Comp. 4-a
Sub-Lt. Stefănescu	Comand. Pl. I

Sub-Lt.	Mihăiţă	Comand. Pl. II
Căpitan	Pretorian	Comand. Comp. 5-a
Sub-Lt.	Olănescu	Comand. Pl. I
Sub-Lt.	Lelescu	Comand. Pl. II
Căpitan	Dimitriu	Comand. Comp. 6-a
Sub-Lt.	Niculescu	Comand. Pl. I

. . . .

Sub Locot. Neniţescu din Regim. 13 Dorobanţi care a luat parte la această luptă unde a fost greu rănit povesteşte în Cornistul de la Griviţa ultima dorinţă a acestui erou precum şi rugăciunea Regimentului 13 Dorobanţi in ajunul luptei „Invocare".

Cornistul de la Griviţa.

S'avântă a rigi spre redută,
Spre Griviţa ce varsă foc;
Ici unul cade, col' o sută,
Toţi şovăesc apoi în loc!
Atunci gornistul înc'odată
„Nainte" sună „'nainte!
Cât clocoteşte valea toată
De-a lui metalice cuvinte,
Dar, cum tot sună cu 'ncordare
In pept un glonte mi-l străbate
Strângându şi goarna cu'nclеştare
Voinicul cade greu pe spate
Şi rana lui mai mult svâcneşte
Când cată cu amar şi chin,
Cum regimentul şovăeşte
Sub focul turcului hain!

Îndurerat jos capu-şi pune
Apoi cu glasul stins grăi:
Părinte 'ndurător şi bune,
Pe fraţii mei nu-i părăsi!
Dar regimentul iar se strânge
Pe Griviţa s'aruncă iar...
În foc o scaldă şi în sânge—
O scaldă 'n sânge de barbar.
Atunci gornistul se ridică
Cu ochiu aprins, uimit şi mare
Pe turc zăreşte el cum pică—
Şi drept stă iarăşi pe picioare...
Şi surd iar valea clocoteşte...
Gornistul sună: „Inainte!
Şi cade . . . şi senin şopteşte:
„Acuma pot să mor părinte!"

INVOCARE

In ajunul luptei

Părinte al popoarelor,
Drept jude al războaielor
Tu, care veşnic ai iubit
Pe toţi acei ce-au suferit—
Părinte, nu lăsa să moară
A noastră asuprită ţară,
Ce-a îndurat atâta chin
De la păgâni, de la străini
O! tu al soartelor stăpân!
Ajută neamul român,
Prin sânge şi prin vitejie,
Prin cruntul foc de bătălie,
Să-şi cucerească dreptul sfânt

De-a trăi, pe acest pământ
Printre popoare—ca popor
Pe soarta sa poruncitor.

---

4 Septembrie 1877.

După cucerirea Griviței No. 1 de către Regimentul 13 Dorobanți în câte-va zile i s'a adus modificări simțitoare.

S'a refăcut parapetul cu saci de pământ. Traverse și baterii puternice au fost ridicate pentru a putea rezista artileriei inamice, care bătea din toate părțile de la Reduta Griviței No. 2 din fortul Baștabia, de pe înălțimea Ianik-Bair și din reduta No 5 și 6 de la Sud de Șoseaua Plevnei.

Șanțul de comunicație început la 1 Septembrie trasat în linie dreaptă și care leagă Grivița No 1 de trupele dela origina văiei Bucova a fost terminat în ziua de 4 Septembrie.

In acea zi la ora 3 s'a dat ordin Căpitanului Botez Panaite Comand. Comp. I-a Dorobanți, și loc țiitor de comandant de batalion, să facă o recunoaștere ofensivă a redutei Grivița No. 2 (Plevnița).

Scopul recunoașterei: Cunoașterea forțelor turcești care apăra această redută precum și lucrările de întărire.

Pentru ca această recunoaștere să aibă mai mulți sorți de izbândă s'a mai dat ca ajutor o companie din 13 Dorobanți sub comanda Căpitanului Irimia Vasile.

Ambele companii s'au adunat în paralela principală.

La ora 2.45, 2 baterii deschid focul asupra tranșeelor inamice de la Grivița No. 2, precum și

asupra artileriei inamice de pe înălţimea de la Ianik-Bair.

La ora 3 bateriile au încetat focul iar cele 2 companii au sosit în centrul parapetului şi au înaintat spre Griviţa No. 2.

La vederea Românilor, artileria inamică din cele 3 părţi aruncă o ploae de obuze şi şrapnele, iar Turcii din redută es la creasta şi trag cu desnădejde asupra celor 2 companii.

Recunoaşterea atingându-şi scopul căci Turcii înspăimântaţi de un atac, au căutat să apare la parapet întreaga garnizoană. Misiunea Regimentului 13 Dorobanţi a fost îndeplinită în cele mai bune condiţiuni.

S'a dat ordin de retragere sub protecţia artileriei care a deschis un foc de baraj. şi sub protecţia infanteriei.

Pierderile suferite sunt de un sergent mort şi 5 soldaţi răniţi. Între aceşti răniţi se numără şi bravul sergent major Ţintilă care în urma rănilor căpătate a murit în spital.

În urma rapoartelor făcute de şefii lui acest erou care a luat parte la 2 atacuri şi o recunoaştere şi şi a condus unitatea cu multă bravură şi destoinicie, a fost avansat Sub-Locotenent. Comandantul Diviziei a 4-a şi şeful de Stat Major au adresat personal mulţumiri Căpitanului Botez Panaite şeful recunoaşterei.

Acest brav ofiţer a fost citat cu No. 86 din 2 Octombrie prin Înalt ordin de zi pe armată şi avansat la gradul de Maior, pentru bravura, curajul, sângele rece, cu care ş'ia condus compania în toate luptele date de Regimentul 13 Dorobanţi

Căpitanul Botez Panaite a primit gradul de

Sub-Locotenet tot printr'un act de eroism. La 1863 a luat parte cu Regimentul 5 linie în luptele de la Costangalia contra Polonilor care trecuse în Basarabia.

Domnitorul I. A. Cuza, find informat că acest brav ostaş s'a purtat ca un erou în această luptă, a ordonat să fie imediat avansat la gradul de Sub-Locotenent.

Aşa a răsplătit la 1863 Domnitorul Cuza faptele acestui viteaz, aşa l'a răsplătit la 1877 M.S. Domnitorul Carol.

Recunoaşterea de la 4 Septembrie, a adăugat o cunună de laur la gloria Regimentului 13 Dorobanţi.

---

7 Octombrie 1877

Al 4-lea şi ultimul atac al Reg. 13 Dorob. la 1877.

Atacul hotărât asupra Griviţei No. 2 în ziua de 7 Octomb. trebuia să fie dat de 1 bat. din Reg. 5 Dorobanţi, batalionul 1 Vânători şi Regim. 5 linie.

Trupele atacătoare în loc să surprindă pe inamic, au fost surprinse ele de inamic. Apărarea a fost de o energie incomparabilă.

Coloana de atac a fost decimată, iar trupele de susţinere zdrobite şi puse în dezordine.

Divizia 4-a a dat ordin bateriilor ruseşti şi româneşti să tragă cu înverşunare asupra redutei Griviţa No. 2 şi asupra rezervelor turceşti.

Acest bombardament a ţinut până la ora 6 seara când s'a hotărât un al doilea atac cu Regimentul 7 linie, Bat. 1 Vânători, Regimentul 13 Dorobanţi şi 1 batalion din 5 Dorobanţi.

4

Regimentul 13 Dorobanţi de la 2 Septembrie şi până la 7 Octombrie a fost incontinuu la lucrul paralelor,

În fie-care zi avea perderi mici, în timpul nopţei nu erau lăsaţi în pace de duşmanii cari-ii bombardau, dând şi aci tributul de răniţi şi morţi,

Regimentul 13 Dovobanţi nedormit, osteniţi de lucrul la tranşee zi şi noapte în ziua de 7 Octombrie când trebuia să dea atacul, n'a putut întruni mai mult de 250 oameni fără nici o formaţie tactică, din cauza lipsei de cadre, împrăştierei, şi a imbulzelei, celorlalte unităţi care se retrăsese de la primul atac.

În ast-fel de condiţiuni Regim. 13 Dorobanţi, sări parapetul paralelei sale, şi se repezi cu cea mai mare bravură la atac.

Ajunşi în şanţurile duşmanilor, le-au găsit înţesate de Turci cari trăgeau cu desnădejde.

O luptă corp la corp s'a încins. Turcii se luptau cu înverşunare, ofiţerii îi îndemnau la luptă crâncenă.

În şanţurile redutei şi m'ai ales la gurile şanţurilor care dau în redută, fiind strâmte, s'a făcut o imbulzeală şi un măcel de nedescris.

Turcii mult mai numeroşi se împotriveau cu un fanatism neânchipuit.

Ne mai putând trage cu arma, iar în lupta corp la corp fiind inferiori dorobanţilor noştri au recurs la un truc barbar. Fiind înărmaţi cu căngi lungi, soldaţii noştrii erau prinşi şi târâţi în şanţurile lor, şi apoi măcelăriţi.

Lupta a durat o oră. Coloane inamice puternice veneau să întărească reduta, iar flancurile regimentului fiind ameninţate de învăluire, s'a dat ordin de retragere, executându-se în condiţiuni bune, căci

Turcii îngroziţi de măcelul şi de tenacitatea dorobanţilor noştri nu s'a mai gândit să urmărească.

Perderile suferite de Regimentul 13 Dorobanţi în aceste lupte sunt considerabile. Cele 3 atacuri date la 27, 31 August şi 4 Septembrie, au înregistrat atâtea perderei ca în atacul de la 7 Octombrie.

În această luptă au căzut: 5 ofiţeri răniţi: Sub-Locot: Scărlătescu Filip, Vasilescu Ioan, Găluşcă Eugen, Vasilescu Eugen şi Locot. Ştefănescu Vasile, trupă în număr de 206 răniţi şi morţi.

Atacul de la 7 Octombrie a dovedit şi mai mult că inamicul este bine întărit şi că ori-ce sacrificiu este zadarnic. S'a luat hotărârea să nu se mai peardă nici un soldat, iar Plevna să fie complect încercuită.

Atacul de la 7 Octombrie deşi n'a izbutit, el însă a fost apreciat de lumea străină cu elogii aduse soldatului român, ca rezistenţa, tărie, şi curaj.

Atacul de la 7 Octombrie, închee faza de glorie a Regimentului 13 Dorobanţi ai cărui soldaţi s'au ridicat în faţa lumei, în faţa neamului, prin virtuţile lor, prin vitalitatea, abnegaţiunea, soliditatea şi energia lor.

Numele celor morţi care au redat Ţărei Româneşti Independenţa şi rangul de Regat, acelor cari cu sângele lor curs din belşug, a contribuit la gloria Regimentul 13 Dorobanţi îl dăm mai jos pentru ca generaţiile viitoare să-i slăvească şi să-şi aducă aminte în ora luptei de faptele strămoşilor lor.

SITUAŢIE NOMINALĂ
de
PIERDERI ÎN LUPTELE DE LA 27 ŞI 31 AUG., 4 SEPT. ŞI 7 OCT. 1877

NUMELE	Gradul	În lupta dela Griviţa în ziua 31 Aug.
Ţintilă Gh.	Sub-Lt.	Făcând parte
Alexandrescu A.	Serg, m.	din garda drape-
Scărlătescu L.	Sergent	lului, au murit la
Baciu Tănase	„	atacul din această zi.
Pungă Dumitru	„	Căzuţi pe cîmpul de
Butnăriţă Ioan	Soldat	luptă, în atacurile
Sârbu Ştefan	„	date în zilele de 27
Iuraşcu Nicolae	„	şi 31 August 1877
A. Teclei D-tru	„	în faţa redutelor
Răşchitaru V.	„	Griviţei precum şi în
Faur Gheorghe	„	recunoaşterea făcu-
Calenciuc V.	Cap.	tă asupra redutei
Hodorogu Ilie	„	Griviţa No, 2 în ziua
Ciobanu Ion	Soldat	de 4 Septembr. 1877.
Văruşu Apostol	„	„
Rusu Ion	„	„
Cojocea Ion	„	„
Miază-Noapte C.	„	„
Obrejea Gheorghe	„	„
A. Mihăesei Ion	„	„
Liţă Gheorghe	„	„
Onofrei Vasile	„	„
Sturdza Ion	„	„

Gârbea Mihai	Sergent	"
Mihai Gheorghe	Cap.	"
Steferea Vasile	Soldat	"
Spiridon Grigore	"	"
Cojocariu Gr.	"	"
Văleanu Gheorghe	"	"
Matei C-tin	Sergent	"
Constantin C-tin	Soldat	"
Viţelaru N.	"	"
Ţibiche D-tru	Cap.	"
Mărgineanu V.	Soldat	"
Sucilă Gh.	"	"
Tempia Petrache	"	"
Perju Nicolae	"	"
Anton Ioan	Cap.	"
Inegaru Nicolae	"	"
Anton Gheorghe	Soldat	"
Toma Năstase	"	"
Ciubăru Vasile	"	"
Iordache Ioan	"	"
Pâslaru Stefan	"	"
A Savei Petrache	"	"
Posoridor I.	"	"
Rusu Mihai	"	"
Cazacu Gh.	"	"
Gherman Ioan	"	"
Miron Vasile	"	"
Bivolaru Ioan	"	"
A Norei Petre	"	"
Cojocea C-tin	"	"
Zitea Vasile	"	"
Alexandru Gh.	"	"
Bălămănescu V,	"	"
Sofian Vasile	"	"
Iftimie Ioan	"	"

Luca Gh.	Sold.	„
Buzduganu Gh.	„	„
Mardari C-tin	„	„
Părâu Ioan	„	„
Crețu Ioan	„	„
Manta Nicolae	„	„
Corjan Gheorghe	„	„
Irimia Ioan	„	„
Moraru Gh.	„	„
Toma Alexandru	„	„
Onăstuță C-tin	„	„
Ursache C-tin	„	„
Dumbravă Vasile	„	„
Molăcia Vasile	„	„
Burlacu Mihai	„	„
Bronzonu D-tru	„	„
Bogozu Vasile	„	„
Topor Ioan	„	„
Iosub Grigore	„	„
A Lupului Toader	„	„
Spiridon Gh.	„	„
Baltaru	„	„
Simionescu T.	„	„
Pintilie D-tru	„	„
Nestor Lazăr	„	„
A Frăsânei T. Ioan	„	„
Pascaru Năstase	„	„
Burcă Vasile	„	„
Tasu Toader	„	„
Moraru Simion	„	Dispăruți și omorâți de Turci în aceleași lupte și recunoașteri.
Ilașcu Nicolae	„	
Arhip Ioan	„	
Sulac Gheorghe	„	
Bàrsan Ioan	„	„

Mălăeţu Vasile	Sold.	„
Dohomir Ion	„	„
Iancu Ion	„	„
Ştirbu Costache	„	„
Cernea Năstase	„	„
Iacob Ioan	„	„
Enache Ioan	„	„
Mititelu Petre	„	„
Angheluţă Vasile	„	„
Luca Gavril	„	„
Bărbieru Nicolae	„	„
Sandu Nicolae	„	„
Bosie Anton	„	„
Cocoş Vasile	„	„
Iancu Strul	„	„
Comanu Vasile	„	„
Grigore Dumitru	„	„
Bercu Iancu	„	„
Iţic Israel	„	„
Finchelştein M.	„	„
Angheluţă Vasile	„	„
Chiratcu V.	Sergent	„
Ţurcanu Toader	Soldat	„

Ca o încoronare a luptelor de la 27, 28, 30 şi 31 August 1877, M. Sa Domnitorul a dat următorul I. Ordin de zi.

Poradim 15/27 Noembrie 1877.

„Ostaşii,

„La întâia zi în care voi aţi dat pept cu duş-
„manul, M. S. Impăratul tutulor. Ruşilor a putut

„vedea însuşi voinicia voastră, şi laudele ce v'a „făcut Augustul suveran, sunt pentru voi o cunu„nă tot atât de scumpă, ca dafinii ce aţi cules. „De atunci M. Sa n'a contenit a vă da cele mai „preţioase semne de înaltă şi bună voitoarea Sa „solicitudine, făcându-vă cea mai însemnată cinste, „ce un Monarh poate face unor viteji oşteni, acea „de a sta faţă şi de a împărtăşi cu dânşii peri„colele câmpului de onoare.

„În adevăr armata română v'a păstra pururea „în analele sale amintirea datelor 27, 28, 30 şi 31 „August, când steagurile au intrat în foc sub ochii „lui Alexandru II, precum şi a zilei de 27 Oc„tombrie, în care Suveranul şi capul suprem al „puterniciei armate imperiale, cu care suntem aliaţi, „a inspectat poziţiunile noastre sub focul inamicu„lui şi în fortul, care poartă Augustul Său nume, „a înfruntat gloanţele ca un viteaz şi mărinimos „soldat.

„M. S. Împăratul Rusiei a bine-voit a primi „din mânele mele medalia *„Virtutea Militară"*.

„Semnul nostru de vitejie pe peptul Au„gustului Monarh, v'a fi o veşnică falǎ pentru oş„tirea românească, un îndemn şi o îmbărbătare „pentru dânsa la noui isbânde şi mai strălucite. „Eu aduc cu mândrie acest fapt la cunoştinţa „voastră şi ordon, ca prezentul ordin de zi să fie „citit la apeluri în toate companiile, escadroanele „şi bateriile".

(s) „CAROL".

Inlocuirea Regimentului 13 Dorobanţi şi scoaterea lui de pe poziţie, Escortarea prizonierilor Turci în ţară.

În urma ataçului dat în ziua de 7 Octombrie,

M. S. Domnitorul ordonă ca Reg-tul 13 D. să fie scos de pe poziţie şi trecut în repaos.

Regimentul 13 D. a fost cel mai încercat din toate regimentele.

A luat parte la toate atacurile date în jurul Plevnei şi a suferit cele mai multe pierderi.

În perioada de la 27 August şi până la 8 Octombrie, când a fost schimbat, pe lângă atacurile pe care le-a dat la 31 Aug. 4 Sept. şi 7 Oct., restul zilelor a trebuit să lucreze zi şi noapte la tranşee. În acest timp a trăit o viaţă de cârtiţe. A răscolit pământul prin văi şi pe coaste, surprins de gloanţe cu întreruperi de atacuri.

Ploile nu mai încetau, umezeala mare, frigul simţitor.

Pământul argilos şi cleios se lucra cu greu. La toate acestea se adaugă drumurile desfundate, şanţurile pline cu apă, vânturile şi gemetele răniţilor.

Soldatul român, sobru din fire, răbdător şi plin de energie, rămânea nepăsător în faţa atâtor mizerii, şi vesel îşi bătea joc de moarte şi de Turcii din parapet. Săpa într'una pământul, gândindu-se vecinic la ogorul lui, la casa lui, la nevastă şi copii.

Hrana se aducea cu greu din cauza drumurilor rele, dar în loc să se întristeze, râdeau că în loc de pâine, culege grăunţe de plumbi de oţel,

Viteaz până la îndărătnicie, admirabil ca avânt, a dat dovezi în mijlocul celor mai barbare şi mai ucigătoare lupte, de energie, calm şi disciplină. Aşa a fost soldatul Reg. 13 D.

După ce a fost scos de pe poziţie, a trecut în repaos în spatele liniei de luptă până după căderea Plevnei.

În ziua de 1 Decembrie 1877, trei companii din Reg, 13 D. au început escortarea a 4000 prizonieri Turci.

În ziua de 2 Decembrie celelalte trei companii, au primit 3500 prizonieri Turci pentru a fi escortaţi.

Itinerarul de urmat era: Plevna, Breslani, Nicopole, T-Măgurele. Piatra, Alexandria, Putineiu, Călugăreni, Jilava, Bucureşti.

În ziua de 3 Decembrie timpul s'a schimbat dintr'o dată, un viscol năpraznic s'a abătut asupra convoiului. Zăpada cadea în cantităţi enorme troenind toate drumurile.

Prizonierii nu au fost opriţi în loc; ei şi-au continuat mersul căci altfel ar fi fost expuşi la frig şi foame.

Mulţi dintre ei au căzut lipsiţi de putere, de vestminte şi de hrană.

Ori ce ajutor era imposibil, căci şi trupa suferea la fel.

La T-Măgurele când au ajuns situaţia li s'a schimbat; au fost hrăniţi şi îngrijiţi omeneşte şi pe cât a fost posibil.

Drumul de la T-Măgurele la Bucureşti a fost mai uşor, nopţile dormeau în sate şi aici erau îngrijiţi. La Bucureşti convoiul a primit odihna şi îngrijirea ce de mult nu o avusese.

În ziua de 31 Decembrie a avut loc la Bucureşti în palatul Domnesc serbarea decorărei Drapelului Regimentului 13 D.

Monitorul Oficial din 15 Decembrie arată:

„M. S. Domnitorul fiind răcit şi neputând ieşi din casă a bine-voit a ordona ca o deputaţiune din Reg. 13 D. înainte de a pleca spre Iaşi, să se prezinte cu drapelul Regimentului spre a primi de-

corația, „*Stelei României,*" care a fost conferită acestui Regiment pe câmpul de onoare pentru strălucita sa purtare în lupta de la 27 August".

În ziua de 31 Decembrie 1877 la ora 10^{30} se afla în sala Tronului, corpul ofițeresc, delegațiuni din toate gradele, din fiecare companie. M. S. Domnitorul înconjurat de casa civilă și militară, de miniștri și ofițeri superiori, a decorat drapelul cu „*Steaua României*"; pe ofițeri și trupă cu Virtutea Militară și Crucea Sf. Gheorghe, în total 100 decorațiuni.

După decorare, M. S. Domnitorul a felicitat pe ofițeri și trupă rostind următoarele cuvinte:

„Regimentul al 13-lea Dorobanți a meritat prin bravura sa cea mai mare distincțiune. „Steaua României" pe drapelul vostru, va aminti pururea că Dorobanții de Iași, și Vaslui, au fost cei dintâi care au dat piept cu dușmanul la 27 August. Am avut ocaziunea a admira vitejia voastră, pe care nu o voiu uita niciodată. Întoarceți-vă acum în a doua capitală a României. care poate fi mândră de voi.

Trăiască bravul Regiment al XIII-lea".

Detașamentul cu drapelul s'a dat apoi jos și a defilat înaintea Măriilor Lor, care le-au urat cale bună și ani fericiți. În curtea palatului drapelul a primit din partea Bucureștilor o ghirlandă de flori.

După decorarea drapelului, M. S. Domnitorul a dispus ca Regimentul 13 D. să se întoarcă la Iași, și să fie primit cu toate onorurile cuvenite. A treia zi după decorare următorul Înalt ordin de zi a fost dat:

Înalt Ordin de zi pe întreaga Armată Română.

Ostaşi!

Regimentul 13 Dorobanţi, încă de la începutul campaniei a fost unul din corpurile care a avut să îndure cele mai mari greutăţi, şi care a avut fericirea să se distingă în toate însărcinările ce a avut să îndeplinească.

În faţa inamicului, acest regiment a dat probe de devotament şi curaj, luând parte la mai toate atacurile date în contra întăriturilor de la Plevna.

Pentru a răsplăti dar, curajul şi devotamentul acestui corp, ordon scoaterea sa din Divizia III-a activă în care contează, trimiţându-se la partea teritorială, unde se va desconcentra pe ziua de 5 Ianuarie 1878.

Dat în Bucureşti, la 3 Ianuarie 1878.

CAROL.

La 10 Mai 1878 drapelul Regimentului 13 Dorobanţi a primit decoraţia *„Trecerea Dunării"*, Următorul Înalt ordin de zi a fost dat în acest sens:

Înalt ordin de zi

Ofiţeri, subofiţeri, şi soldaţi,

Am avut cea mai vie mulţumire a vă revedea, cu ocazia inspecţiunei ce am făcut. Am fost fericit a constata că răsboiul, departe de a sdruncina în voi disciplina şi instrucţiunea, v'a servit,

dimpotrivă de şcoală, şi aţi păstrat neatinse aceste elemente care constitue sufletul armatelor.

Am vizitat cu mândrie câmpurile din urmă de bătae, stropite de sângele vostru, şi am depus cunune pe mormintele eroilor rămaşi pe acolo ca o amintire veşnică a vitejiei armate române.

Vă mulţumesc dar şi vă felicit din inimă pentru curajul şi bărbăţia voastră, pentru abnegaţiunea şi devotamentul cu care aţi îndurat nevoile războiului. Vă doresc perseverenţă nestrămutată pe această cale, fiind sigur că numai astfel România va fi respectată şi va câştiga poziţiunea la care i-a dat drept sacrificiile şi demnitatea ei.

Eu astăzi, mai mult ca totdeauna mândru de a fi comandantul vostru, vă mulţumesc îndoit, din adâncul inimei mele, şi ca aducere neuitatată a vitejiilor voastre din acest timp, crucea *„Trecerea Dunării“*. se va purta la toate drapelele armatei, cari a luat parte la luptele din Bulgaria.

Dát în Piteşti astăzi 10 Mai 1878.

CAROL.

CAMPANIA DIN BULGARIA 1913

CAMPANIA DIN BULGARIA 1913

Evenimentele din Balcani, de o însemnătate nemăsurată, clocotul de patimi, de ură şi duşmănie avea să înrăutăţească nu numai viaţa noastră, ci şi a întregei Europe, constituind pentru întreaga omenire un subiect de preocupare.

Cele mai vitale interese şi de azi şi de mâine ale României, trecutul nostru întreg plin de suferinţe şi de jertfe, munca noastră încordată pentru progres şi civilizaţie, toate erau puse în joc de aceste mari evenimente.

Cu toate silinţele ce s'au dat, şi stăruinţa pusă pentru ca ramura de măslin dătătoare de pace să crească între aceste popoare amice până mai eri, a fost imposibile.

Rolul înălţător şi sublim de împăciuitor a fost sortit să revie României, ţară mică dar puternică şi înţeleaptă.

La 20 Iulie 1913 decretul de mobilizare s'a iscălit.

Momentul suprem sosise. Ţara întreagă cu mic şi mare şi-a îndreptat privirea către armată.

A fost un moment mare pentru românime:

La realizarea marelui ideal naţional, năzuinţa de preamărire a Patriei, au contribuit şi puii de lei ai Regimentului Ştefan cel Mare No. 13, nepoţii vitejilor care la 1877 au plămădit în sângele

lor independența frumoasei Romănii, dându-i putința de a exista ca stat de frunte în pragul Balcanilor.

Oștenii Regimentului 13 Infanterie, au mers să răscumpere cu sângele lor Independența Națională și Culturală a fraților noștri subjugați de peste Dunăre.

Când a sunat goarnele și clopotele, în sufletele acestor voinici s'a trezit energia ascunsă a patriotismului strămoșesc, păstrată din generație în generație, din veac în veac.

Entuziasmul cu care a fost primită această mobilizare, a stârnit admirația lumei întregi.

Regimentul Ștefan cel Mare No. 13, în ziua de 29 Iunie 1913 s'a îmbarcat pe batalioane în gara Iași, pentru o destinație necunoscută. Soldații erau veseli. gătiți cu flori. Muzica întona imnuri patriotice. Strigate de „Ura". „Trăiască Armata Română, Trăiască România", nu mai conteteneau.

Era un entuziasm comunicativ și o cunoștință de forță. În seara zilei de 5 Iulie 1913, Regimentul s'a adunat la Corabia.

În dimineața zilei de 6 Iulie, Regimentul a trecut Dunărea pe podul de vase de la Siliștioara înfingând tricolorul românesc pe pământul dușman.

Un monitor sub presiune supraveghea trecerea Dunăreii.

De aici încolo Regimentul 13 Infanterie, a cărui bravură a fost de mult dovedită, se găsește în plină campanie.

După un popas de 2 ore, Regimentul se pune în mars spre Gheghenski- Mahala ; el înaintează pe câmpiile bulgare (unde zac osemitele eroilor ro-

mâni,) cu acelaş entuziasm ca şi la plecare. Cu toate că Bulgarii le-au preparat şi ascuns surprize, eroii Regimentului aleargă spre obiectiv, dând pilda celui mai nobil avânt pe care l'a înregistrat vreodată Istoria.

În noaptea de 6 Iulie, Regimentul bivuachează în satul Gheghenski-Mahala pe malul Iskerului, într'o luncă bogată în apă şi stoguri de pae bune de aşternut.

În ziua de 7 Iulie în zorii zilei, Regimentul reea marşul spre Staroseltz bivuacând peste noapte în acest sat.

Cu opriri şi bivuacări în Mahalata, Radomirci, Blasnicevo, Gheranoviceţi, Regimentul ajunge în ziua de 12 Iulie la Oscoviţa.

Până la această dată nu s'a înregistrat nici o pierdere, spiritul trupelor era foarte războinic şi moralul ridicat.

Un avânt puternic împingea pe bravii oşteni tot înainte.

Localităţile cucerite sunt puse imediat sub administraţie militară.

In ziua de 13 Iulie, Regimentul s'a reântors de la Osckoviţa, la Gheranovicetz bivuacând până la 14 Iulie, când în dimineaţa zilei de 15 Iulie, şi-a reluat marşul spre Oskoviţa.

Înaintarea se făcea repede pentru a nu da răgaz duşmanului să se desmeticească căci am fi pierdut în zădar timpul cel mai scump.

Prin repeziciunea marşului înceta o serie de barbarii nemaipomenite ale Bulgarilor, prin care înşişi îşi făceau reputaţia de popor asiatic, rătăcit în Europa civilizată.

Bulgarii au dovedit că în sufletul lor, zac amintirile vieţii mongolice şi că sub învelişul unei

falşe culturi, zac sufletele cele mai haine, inimi păgâne, vicleşuguri nemiloase şi lăcomie de fiară..

În ziua de 17 Iulie Regimentul bivuchează în Han-Brusen.

Din ziua de 13 Iulie îşi făcuse apariţ a teribilul flagel al holerei.

Regimentul bivuchează în localitatea Han-Brussen, până la 27 Iulie când primeşte ordinul să se reântoarcă în ţară.

Campania era pe terminate.

Regimentul Ştefan cel Mare No. 13 a contribuit în mare parte cu avântul lui, la îngenuncherea acestui popor laş, demoralizat, despreţuit, care a dat cu piciorul unui trecut aşa de norocos

Marşul victorios al Regimentului 13 Infanterie, a fost de scurtă durată, dar va rămâne în Istorie alături de războiul pentru independenţa Ţărei.

Drept mulţumire pentru avântul cu care a pornit pentru mărirea Patriei, Regimentul 13 Infanterie a fost docorat cu „Avântul Ţării" iar M. S. Regele Carol cu ocazia demobilizării a dat următorul :

Înalt ordin de zi.

Ofiţeri, Subofiţeri, caporali, şi soldaţi,

Înălţătorul avânt cu care aţi răspuns chemării Mele, intr'un ceas de grea cumpănă, Mi-a dovedit din nou, că sunteţi gata oricând pentru a vă da viaţa pentru Patrie.

Aţi plecat voioşi şi cu încredere pe câmpul de onoare, părăsind holdele voastre, hotărâţi a

înfrunta cu bărbăţie toate primejdiile răsboiului. Mulţi dintre camarazii voştri au căzut jertfă boalelor nemiloase de peste Dunăre. Dureroasa lor pierdere a însângerat inima Mea.

Nu voi uita mărturisirile de dragoste cu care M'aţi înconjurat pe amândouă ţărmurile Dunării, în ziua când armata sub ochii Mei, a trecut a 2-a oară acest fluviu măreţ. Strigătele voastre înflăcărate au găsit un puternic răsunet de la Carpaţi până în Balcani şi a pătruns inima Mea de bucurie.

Aţi ajuns cu o preciziune mai presus de toate aşteptările până în creasta munţilor Bulgariei. Prezenţa voastră acolo a impus pacea fără vărsare de sânge, a mărit ţara cu un ţinut însemnat pentru înărirea hotarilor ei, şi a înălţat României vaza în ochii tuturor. În amintirea acestor fapte veţi purta însemnul doveditor al bărbăţiei voastre.

În curând vă veţi întoarce la căminul vostru, cu înalta mulţumire sufletească că v'aţi făcut datoria şi aţi scris una din cele mai mândre pagini în istoria Patriei.

Să plecăm cu smerenie capetele noastre înălţând rugăminţi către A tot Puternicul care nea învrenicit să trăim aceste zile înălţătoare şi să lăsăm urmaşilor noştri, o Românie mai mare şi cu mai mare încredere în vitejia fiilor săi.

Din tot sufletul mulţumesc scumpei Mele armate pe care deapururi o voi înconjura cu o părintească dragoste.

Bucureşti, Iulie 1913. Carol

Regimentul „Ştefan cel Mare" No. 13 a con-

tribuit în ambele răsboae cu sângele vitejilor lu la prea mărirea Patriei sub glorioasa domnie a Regelui Carol I, domnie care a marcat o epocă ce nu-şi găseşte asemuire în paginile istoriei neamului nostru; o epocă din care a născut, a crescut şi a înflorit an cu an România Nouă din vremurile de azi.

Nu rareori s'a întâmplat ca România, fără să facă parte din rândul marilor puteri, a jucat roluri care treceau cu mult peste situaţia şi puterea unei puteri de categoria a doua.

Nu odată, în chestiuni de ordin internaţional România a impus un punct de vedere al ei personal şi pacea atât de greu de menţinut în Balcani s'a menţinut datorită autorităţii Regelui Carol I al României

În ordinul de zi şi cuvântările date şi ţinute armatei şi Naţiunei în diferite ocaziuni se pot vedea că Marele Rege a închinat ţării toate puterile şi darurile cu care natura îl înzestrase.

Dăm mai jos câteva din inimoasele Sale cuzântări şi ordine de zi către bravii Săi ostaşi.

Către adunarea naţională din 1866 arătând sentimentele de care este însufleţit la urcarea Sa pe tronul României:

„Mi se impun o ştiu, mari datorii. Sper că-Mi va fi dat a le îndeplini. Vă aduc o inimă leală, cugetări drepte, o voinţă tare de a face binele, un devotament fără margine către noua mea Patrie, un neânvins respect de lege. Cetăţean astăzi mâine de va fi nevoie soldat, voiu împărtăşi cu voi soarta cea bună ca şi cea rea. Din acest mo

ment totul este comun între noi. Credeţi în Mine, precum Eu cred în voi! Să ne facem datoria! Să ne întărim prin concordie! Să unim toate puterile noastre, spre a fi la înălțimea evenimentelor."

Arătând încrederea ce-i inspiră Armata țării la urcarea Sa pe tronul României :

„Sunt convins că armata este decisă a apăra întotdeauna drepturile acestei ţări şi că fiecare soldat, ca şi mine îşi va vărsa cea din urmă picătură de sânge peutru a apăra drepturile ei."

Cu privire la datoriile ofiţerilor:

„Ofiţeri"

Nu uitaţi că imprejurările pot chema o armată la îndeplinirea celor mai mari destinuri. Profitaţi dar de toate ocaziunile pentru a complecta calităţile militare ale soldatului nostru, prin instrucţiunea cea mat îngrijită numai astfel veţi avea conştiinţa datoriei împlinită către ţara care și-a pus toate speranţele în noi.

Din parte-Mi voiu fi întotdeauna fericit a împărtăși ostenelele voastre.

(Din Inalt Ordin de zi dat la 16 Noembrie 1876).

Către noile Regimente de Dorobanţi :

„Dându-vă drapelul corpului, vă încredinţez onoarea României, pe care o pun astfel sub scutul curajului, devotamentului şi abnegaţiunei voastre. Pentru prima oară se prezintă ocazia de a

primi drapelul în preajma mergerii pe càmpul de onoare.

Căutaţi de-al încununa cu o neperitoare glorie.

Nu uitaţi niciodată că drapelul este simbolul Patriei; cea mai mare onoare pentru voi este de a vă da viaţa pentru el, a-l apăra şi a-l păstra în mâinele voastre, făcându-l pururea să fâlfâe peste toate obstacolele pe care le va fi învins vitejia voastră."

Poiana 17 Iulie 1877.

Despre încrederea ce are în virtuţile civice ale poporului.

„Cu deplină încredere în concursul unanim şi necurmat al tuturor claselor naţiunei şi, în convingerea că veţi îndeplini toţi cu sfinţenie, de la mic până la mare şi în orice împrejurare, datoriile voastre către Patrie, noi intrăm toţi în luptă înălţând vechiul strigăt cu care mai ales au învins părinţii noştrii: „Înainte cu Dumnezeu pentru ţara noastră, pentru legea noastră".

(Din proclamaţia M. S. Regelui de la Poradim, ce a adresat către naţiune şi prin care deslușia marele pas de a lua ofensiva în Bulgaria).

Caracterizând măreţele fapte de arme din războiul de independenţă naţională:

„*Ostaşi,*

„Povestea faptelor măreţe ale trecutului, voi „aţi îmbogăţit'o cu povestea faptelor nu mai pu-

„ţin mari ce aţi săvârşit, şi cartea veacurilor va „păstra, pe neştersele ei foi, numele acestor fapte alături de numele vostru“

(Din Inaltul ordin al M. S. Regelui dat la Plevna la 2 Decembrie 1877.)

Manifestând mângâiere sufletescă ce simte la întoarcerea sa din războiu:

„Pentru un Domn, ca şi pentru un părinte, „este o mare mângâere şi-întărire sufletească a „vedea la zilele mari şi memorabile poporul întreg, „ca o singură familie strângându-se cu inima împrejurul său şi încojurându-l cu dragostea lui“.

(Către adunarea naţională după întoarcerea triumfală de la Plevna).

Despre drapel ca simbol ostăşesc:

„Încredinţez nouilor regimente, aceste stea„guri, ca cel mai înalt simbol ostăşesc; în timp „de pace el trebue să vă amintească jurământul „şi datoria voastră către Ţară; iar în timp de „războiu, să strălucească ca un semn falnic, îm„prejurul căruia ostaşii se strâng, nădăjduind că „cu Vulturul român este şi izbânda“.

(Din cuvântarea M. S. Regelului către comandanţii de regimente încredinţându-le nouile drapele la 10 Mai 1903.

Campania din 1916

TRECEREA IN ARDEAL

(14 August—1 Octombrie 1916)

Trecerea în Ardeal

(14 August – 1 Octombrie 1916)

Regimentul Ştefan cel Mare No. 13, de aproape un an de zile se găsea cu 3 batalioane în apropiere de graniţă, pe văile Oituzului şi Slănicului. Avea datoria sfântă de a se pregăti pentru războiu, de a oţeli sufletele ostaşilor săi pentru luptele ce avea să susţie în scopul de a elibera fraţii robiţi, şi a mări Patria.

Din primele zile ale lunei August 1916, situaţia începuse a se întrevedea. Se micşorează orele de lucru la tranşee, pentru a se evita oboseli prea mari, inerente exerciţiilor grele şi de lungă durată şi se complectează instrucţia în senzul cerinţelor războiului de munte.

Batalioanele zi şi noapte urcă şi coboară creste de munţi şi dealuri, se recunosc potecile şi drumurile strategice ce duc la graniţă; e o întreagă pregătire şi un desăvârşit antrenament pentru viitor.

Pătrunşi cu toţii de însemnătatea momentelor prin care trecem şi de mărimea încercării la care putem fi chemaţi, fiecare dintre noi îşi întrebuinţează toată puterea de muncă pentru ca ceasul cel mare să ne găsească pe toţi pregătiţi.

Batalioanele sunt alarmate zi şi noapte pentru

a le da posibilitatea să se deprindă a fi gata în orice moment.

În seara zilei de 8 August, Batalionul IV se deplasează din gara Iaşi în cea mai perfectă linişte şi cu cea mai mare discreţiune. La trecerea prin gări şi diferite localităţi, nu se dădea de nimeni nici o relaţie nimănui asupra locului de unde vin şi încotro pleacă.

În ziua de 13 August, pe dealurile Iordogatu, Puica şi Manase (V. Oituzului), Regimentul 13 Infanterie, desfăşurase forţele sale în contra Regimentului 25 Infanterie, care ocupase D. Matiuşca cu un batalion. Cu al doilea pe dealul Leşunţului, iar cu al 3-lea şi al 4-lea în rezervă la Grozeşti

Misiunea Regimentului 13 era de a presa pe inamic, (Reg. 25 Infanterie) să se retragă înspre Oneşti.

Misiunea Regimentului 25 Inf. era de a apăra defileul şi satul Grozeşti, oprind ori şi ce invazie ar fi venit dinspre Poiana Sarată—Hârja.

Toate aceste pregătiri au folosit mult, căci 2 luni mai târziu Regimentul 13 Inf. pe aceeaşi vale şi în acelaş loc, scria cu sângele vitejilor săi, cea mai frumoasă pagină din Istorie.

La manevra din 13 August 1916, au acţionat şi două baterii din Regimentul 12 Artilerie. ataşate la Regimentul 13 Infanterie.

În poziţia de tragere de pe dealul Puica, bătea cu furie Leşunţul, Muncelul, Matiuşca şi Grozeşti, dar era numai o simulare, căci proectilele bune şi cu efect erau păstrate pentru ziua cea mare ce nu era departe. Artileria inamică, (adică cea ataşată Reg. 25 Inf.) era aproape în inerţie, de sigur şi ea îşi păstra muniţia pentru scopul de mai sus.

În amurg lupta încetase şi ofiţerii strânşi în jurul comandantului grupului Oituz, ascultau cu luare aminte învăţămintele trase din această manevră; se făcură de asemenea, proecte pentru exerciţiile de adoаazi.

Ofiţerii şi trupa se găsesc în repaos. În fund pe clina munţilor, soarele coboară înspre Apus. E un soare roşietic cu brâu împrejur, semn de vărsare de sânge şi de jertfă pentru cei din Apus ce zac în temniţe, şi în lanţurile robiei.

Semnul de jertfă îl dădu şi venirea Batalionului IV, ceea ce arăta că nu vom mai sta mult pe loc şi ne vom mişca.

Noroc că un călăreţ ce venea dela Divizie ne aducea veşti că Regimentul 13 Inf. să înceteze manevrele de pe valea Oituzului şi să intre imediat în cantonament după cum urmează:

Batalionul I în Satul Nou (Valea Slănicului)
Batalionul II în Grozeşti („ Oituzului)
Batalionul III în Ceardac („ Slănicului)
Batalionul IV în Tiseşti (malul Trotuşului)

Batalioanele I, II, III şi IV plecate în marş au putut să intre târziu noaptea în satele unde îşi aveau gospodăria.

Câte-şi patru batalioane au început predarea la posturile de jandarmi a tot ce aveau de prisos.

Soldaţii sunt îmbrăcaţi în haine de sărbătoare, li se distribue cartuşe de războiu, cu un cuvânt, sunt echipaţi, „pentru ca să fie deprinşi cu greutăţile războiului la care ostaşul este expus", glăsuia al doilea ordin venit.

În după amiaza zilei de 14 August al treilea ordin hotăra trecerea graniţei, astfel ca Regimentul să se găsească în noaptea de 14—15 August pe teritoriul unguresc.

Batalionul 1 din 13 Infanterie care trebuia să treacă cel dintăi, a dat ultimile instrucţiuni: Sublocotenentul Orăşanu cu un pluton de infanterie şi câţiva grăniceri avea să atace la ora 9 seara pichetul unguresc dela vama Slănic, să tae firile telefonice şi tot ce va captura să lase în seama grănicerilor, apoi să urce coama Şandorului încolonăndu-se cu Batalionul.

Două fapte mari s'au petrecut în ziua de 14 August 1916:

Declaraţia de Războiu Austro-Ungariei şi trecerea Carpaţilor.

Odată cu declaraţia de războiu, M. S. Regele Ferdinand a adresat naţiunei române următoarea proclamaţiune:

ROMÂNI,

Războiul care de doi ani a strâns tot mai „mult hotarele noastre, a sdruncinat adânc vechiul „aşezământ al Europei şi a învederat că pentru „viitor numai pe temeiul naţional se poate asigura „viaţa paşnică a popoarelor.

„Pentru noi, el a adus ziua aşteptată de „veacuri, de conştiinţa naţională, ziua unirii lui.

„După vremuri îndelungate de nenorocire şi „grele încercări, înaintaşii noştri, au reuşit să în„temeieze statul român prin Unirea Principatelor, „prin Războiul Independenţei, prin munca lor neo„bosită pentru renaşterea naţională.

„Astăzi ne este dat nouă să întregim opera „lor, închegând pentru totdeauna ceea ce Mihai „Viteazul a înfăptuit numai pentru o clipă: Unirea „Românilor de pe cele două părţi ale Carpaţilor.

„De noi atârnă astăzi să scăpăm de sub stă„pânirea străină pe fraţii noştri de peste munţi şi „de pe plaiurile Bucovinei unde Ştefan cel Mare „doarme somnul de veci

„În noi, în virtuţile, în vitejia noastră stă pu„tinţa de a le da dreptul, ca într'o Românie între„gită şi liberă, dela Tissa până la Mare, să pro„păşească în pace potrivit destinel r şi aspiraţiu„nilor gintei noastre.

Români,

„Însufleţiţi de datoria sfântă ce ni se impune „hotărâţi să înfruntăm cu bărbăţie toate jertfele „legate de un crâncen războiu, pornim la luptă cu „avântul puternic al unui popor care are credinţa „neclintită în menirea lui.

„Ne vor răsplăti glorioasele roade ale isbândei.

„Cu Dumnezeu înainte".

Iar către ostaşi, M. S. Regele Ferdinand, în cuvinte scurte şi hotărâtoare, se adresează vitejilor săi care plecau în foc cu un eroic Ordin de Zi:

Ostaşi,

„V'am chemat ca să purtaţi steagurile voas„tre peste hotarele unde fraţii voştri vă aşteaptă „cu nerăbdare şi cu inima plină de nădejde.

„Umbrele marilor voevozi Mihai Viteazul şi „Ştefan cel Mare, a căror rămăşiţe zac în pămân-

„tul ce veţi desrobi, vă îndeamnă la biruinţă, ca „vrednici urmaşi ai ostaşilor cari au învins la „Războeni, la Călugăreni, şi la Plevna.

„Veţi lupta alături de marile naţiuni cu care „ne-am unit. O luptă aprigă vă aşteaptă. Cu băr- „băţie să îndurăm însă şi cu ajutorul lui Dumne- „zeu isbânda va fi a noastră. Arătaţi-vă deci „demni de gloria străbună. Dealungul veacurilor „un neam întreg vă va binecuvânta şi slăvi".

FERDINAND

În noaptea de 14—15 August, grupul Oituz (Regimentele 13, 25 Infanterie, şi 8 Vânători), trebuia să treacă granița prin surprindere pe trei coloane :

Coloana din dreapta Lt.-colonel Ionescu din Reg. 25 Inf. cu Batal. II 25 Inf., I|13 Inf. o secţie de mitraliere, o baterie de 53 m.m. de munte şi o secţie de munte 63 m.m., prin punctul de trecere Cernica, şi Vârful Şandor pentru Batal. I 13 Inf. apoi Mailathponk-Magyaros.

Coloana din centru colonel Piperescu Vasile comandantul Reg. 25 Infanterie, o secţie mitraliere, bateria 4, 5, 6 12 Artilerie, iar în urma coloanei centrale, coloana colonel Liciu Gh. comandantul Reg. 13 Infanterie cu Batal. II, III şi IV din 13 Inf., o secţie de mitraliere, o baterie din 17 Artilerie. Ambele coloane aveau ca punct de trecere Hârja-Poiana-Sărată apoi Oituz—Magyaros.

Coloana din stânga : Locot.-colonel Gorski Al. comandantul Regimentului 8 Vânători cu două batalioane din 8 Vânători, o companie de mitraliere, o baterie din Reg. 4 Obuziere prin Vârful Clăbuc Szakadat Breţcu (Beretzk).

Toate coloanele trebuiau să se apropie de

graniţă pe înserate, fără lumină, cu călăuze sigure şi busole, aşa că la ora 9 seara să se găsească pe pământul unguresc.

Trebuia să atace pe inamic cu ultima energie, respingându-l înapoi şi ocupând imediat eşirea de Vest a satului Oituz, apoi Lehmeny, Magyaros, asigurând astfel debuşarea Corpului IV de Armată.

Pentru reuşita atacului, coloana din centru trebuia, să atace de front iar celelalte coloane, din dreapta şi stânga prin ocuparea culmilor succesive ce se întîlnesc, trebuia să dea atacul de flanc pentru a deschide calea coloanei centrale.

ORDINEA DE BATAE
A
REGIMENTULUI ȘTEFAN CEL MARE No. 13

STATMAJORUL REGIMENTULUI

Comandant	*Colonel Liciu Gheorghe activ*
Ajutor	*Lt.-Colonel Nădejde C. „*
Ofițer adjutant	*Locotenent Urziceanu Gh. „*
Medic Șef	*Medic căpitan Irimescu Gh. „*
Ofițer cu aproviz.	*Locotenent Berescu Grigore „*
Ofițer comptabil	*Ad-tor Sub-lt. Agapescu D. rez.*
Șeful Muzicei	*Șef de muzică cl. I Vlăduță I. activ*
Farmacist	*Farmacist Sublocot Șahan Ioan „*
Preot	*Preotul Roșescu Constantin*

BATALIONUL I

STATMAJORUL BATALIONULUI I

Comandant	Căpitan	Ionescu Gh. Const.	activ
Ofiţer adjutant	Sublocotenent	Dimitriu Alexandru	rez.
Medic	Medic Sub-lt.	Zamfirescu Gh.	activ

COMPANIA I

Comand. Sub-lt. Idieru Alex. a.

Şefi de ploton		
	Sub-lt. Petrov Mihail	rez.
	Sub-lt. Panaitescu Gh.	„
	Plot. mj. Gaiurtz Gh.	activ

COMPANIA II

Comand. Locot Ionescu Gr. a.

Şefi de ploton		
	Sub-lt. Comicescu Const.	rez.
	Sub-lt. Vintilescu Const.	„
	Sub-lt. Roşiescu Ioan	„
	Plot. mj. Vornicu Gh.	activ

COMPANIA III

Comand. Căp. Manolachi C. a.

Şefi de ploton		
	Locot. Popescu I. Ioan	a.
	Sub-lt. Leon D. Const.	rez.
	Sub-lt. Vasiliu Const.	„
	Plot. mj. Grigoriu I.	activ.

COMPANIA IV

Com. Locot Dospinescu I. a.

Şefi de ploton		
	Sub-lt. Chiosa Th.	activ
	Sub-lt. Orăşanu Alex.	rez.
	Sub-lt. Diaconescu Ioan	„
	Plot mj. Chebac Th.	activ

BATALIONUL II

STAT MAJORUL BATALIONULUI II

Comandant:	Maior Roşitz Francisc	activ
Ofiţer Adjutant:	Sublt. Popovici A. Ioan	rez.
Medic	Medic Sublt. Roneano D.	rez.

COMPANIA V-a

Comand. Locot. Radu Eug. a.

Şefi de ploton		
	Sublocot. Andriescu C. M.	a
	Sublocot. Rucc Anton	r.
	„ Zarnescu Gh.	r.
	Plotonier Răileanu D.	a.

COMPANIA VI-a

Comand. Lt. Nicolau Laurenţiu a.

Şefi de ploton		
	Sublocot. Chirilovici C-tin	a.
	„ Pocltariu V-ie	r.
	„ Popa Constantin	r
	Plot.-maj. Bădic Ioan	a.

COMPANIA VII-a

Comand. Căpit. Damian R. a.

Şefi de ploton		
	Sublocot. Iorga Victor	a.
	„ Tănase V. Ioan	r.
	„ Filipescu V. R.	r.
	Plot. A Casandrei	a.

COMPANIA VIII-a

Comand: Căpit. Bogdan Gh. a

Şefi de ploton		
	Sublocot. Beldiman Ioan	a.
	„ David Mihai	r
	„ Petrescu Ştefan	r.
	Plot-maj. Popovici Gh,	a

BATALIONUL III

STAT MAJORUL BATALIONULUI III

Comandant:	Maior Dubert Nicolae	activ
Ofiţer adjutant:	Sublt. Sion Em. Th.	rez.
Medic	Med. Sublt. Teodoru Aurel	rez..

COMPANIA IX a

Comand. Lt. Dobrovici N. a.

Șefi de ploton:
- Sublocot. Vasiliu Aurel a.
- „ Antonescu Eug. r.
- „ Rugină N-lai r.
- Plot-maj. Ghinetz Gh. a.

COMPANIA X-a

Comand. Căpitan Roșu I. a.

- Sublocot. Velciu Emil a.
- „ Tomida Octav r.
- „ Gheorghiu N. r.
- Plot-maj. Focșăneanu Alb. a.

COMPANIA XI-a

Comand. Lt. Pârvulescu N. a.

Șefi de ploton:
- Sublocot. Giosan Eug. a.
- „ Platon Al. r.
- „ Comicescu V. Gh. r.
- Plot-maj. Moșu Gh. a.

COMPANIA XII-a

Comand. Lt. Costăchescu N. r.

- Sublocot. Obreja Xenofon a.
- „ Teodorescu N. r.
- „ Andreescu N. r.
- Plot-maj. Movileanu I. a.

BATALIONUL IV

STAT MAJORUL BATALIONULUI IV

Comandant: Maior Checais Iulius activ
Ofițer Adjutant; Locot. Balif Sebastian rez.
Medic; Med, Căp. Constantinescu Gh. rez.

COMPANIA XIII-a

Comand. Lt, Popescu Mihai a.

Șefi de ploton:
- Sublocot. Popovici P. Ioan r.
- „ Pioneanu Aurel r.
- „ Chirilovici Andrei r.
- Plot, Ichim Mina a.

CNMPANIA XIV-a

Comand. Lt. Bădărău N. r.

- Sublocot. Wilke Wilhelm r.
- „ Anghel Gh.
- „ Mucenic V. Gh, r.
- Plot. Polcovnicu Ștefan a.

COMPANIA XV-a

Comand. Lt. Vasiliu I. V. r.

Șefi de ploton:
- Sublocot. Popovici T. C. r
- „ Iosepsohn N. r
- „ Dranga D-tru r.
- Plotonier Miron V. a.

COMPANIA XVI-a

Comand. Lt. Macarie M. r.

- Snblocot. Preotu Simion r.
- „ Simionescu Roman r.
- „ Constantinescu D. t.
- Plot. Zaharia D. a.

COMPANIA DE MITRALIERE

Comandanful companiei' Locot. Drăgulănescu Eug, a.
Secția I-a Sublocot. Ciobanu Gh, V. a.
„ II-a „ Stroja Ioan r.
Șeful Trenului de luptă Plot-maj. Teodoru Const. a.

La ora 9^{30} Sublocotenentul Orăşanu cu plutonul său şi câţiva grăniceri, reuşeşte să înconjoare pichetul unguresc de la Vama Slănic şi să-l atace, capturând 30 prizonieri pe care-i predă secţiei de jandarmi din Slănic.

Interceptând linia telefonică, şi destrugâud firele se îndreaptă spre Vârful Şandor.

Batalionul I 13 Infanterie de sub comanda Căpit. Ionescu Constantin, de şi plecat la ora 6 seara din Băile Slănic n'a putut ajunge decât la ora 9 seara pe muntele Puf.

Desimea şi întunecimea pădurei îngreuiază din ce în ce marşul. Nu se mai vede nici poteca, şi soldaţii în mersul lor trebue să apuce peste văi sărind butuci mari şi groşi, răsturnaţi în cale, spre a ajunge la graniţă la ora hotărâtă.

Pădurea este şi mai încâlcită, vreascurile şi frunzişul se îngroaşă iar întunerecul pune stavilă înaintărei.

Încă o ultimă sforţare; caii cu samarele de cartuşe şi alimente, sunt ridicaţi pe sus de soldaţi pentru a trece piedici de neînchipuit.

Coloana se rupe, se aud fluerături dese şi repetate, chemări pe nume, strigătul celor rătăciţi şi ramaşi în urmă devine disperat.

Soldaţii se ţin unul de altul, samar lângă samar, cărarea care duce la poalele muntelui Şandor este pierdută, deşi erau trei călăuze din Băile Slănic. Ca să se poată mişca batalionul se orientează după muşchiul copacilor.

La ora 9^{30} se aude o salvă de împuşcături, apoi alta şi apoi împuşcături izolate. În urmă totul reintră în linişte.

Stăpâni pe pichetul unguresc ce se ataca acum, batalionul nu şi-a mai continuat marşul şi

s'a oprit în mijlocul pădurei în aşteptarea zorilor zilei.

Celelalte batalioane şi-au continuat marşul de concentrare în apropiere de graniţă trecând'o la ora 11 noaptea.

În dimineaţa zilei de 15 August batalionul I | 13 Infanterie se găsea deabia la poalele muntelui Şandor.

Se începe urcuşul pe o pantă destul de repede. Pe la jumătatea muntelui, un agent de legătură aduce frumoasă veste că pichetul unguresc de la Şandor este în flăcări. Ungurii, atacaţi de plotonul Sublocotinentului Vintilescu, au dat foc pichetului şi s'au retras în debandadă în toate direcţiunile.

La ora 9[15] batalionul I | 13 şi-a făcut apariţia pe vârful muntelui la 1830 înălţime.

Marşul de la poalele muntelui până în vârful lui, s'a executat de batalion în condiţiuni neânchipuite de grele pentru el: raniţa încărcată, muntele pietros şi prăpastios, unde fiecare colţ de stâncă sau bolovan desprins, putea răni sau chiar omorâ.

Sus pe munte, însă priveliştea ce se oferi ochilor ostaşilor fu menită a-i face să uite şi prăpăstiile presărate cu butuci, şi pădurea încâlcită care le făcuse atâta necaz şi oboseală de la 6 seara până acum. Era ceva sublim mai ales pentru acei ce nu cunoşteau Transilvania de cât pe nume.

Uitaţi-vă soldaţi! Acele oraşe ce se văd colo în fund: Breţcu, Kezdi-Warşarhely şi satele: Lemeny, Polyana, Szen Lelek, cum le numesc Ungurii sunt de drept ale noastre, din scumpul nostru Ar-

deal, unde sunt îngrămădite şi aşezate cu măestrie toate frumuseţile naturii, ca într'un palat măreţ şi mândru.

Colo în zori se vede un brâu de munte ce înconjoară acest măreţ palat cu crestele-i veşnic acoperite cu ninsoare ca o diademă de perle. In vale totul e colorat ca un curcubeu. Un tablou ce farmică privirea. Şi am fi stat mult timp pe acel munte de unde puteam vedea aceste frumuseţi ale unei bucăţi din trupul ţării noastre frumoase.

Tresărind din visul ce ar fi dorit să nu se mai sfârşească, batalionul desface în grabă piramidele spre a porni în ajutorul acelor ce suferă cu nădejdea în salvarea pe care le-o va aduce oastea română.

Aşteptaţi secuilor nu fugiţi, sosim îndată, a sosit ora în care vom spăla ruşinea şi vom răsbuna pe fraţii noştri subjugaţi de atâta amar de vreme.

Pichetul unguresc fumega încă. Voinicii noştri mai aruncă o ultimă privire înapoi spre cei dragi ca spre a-şi lua rămas bun, şi apoi se încolonează 4 câte 4 voioşi, plecând spre Magyàros.

La $^{1}/_{2}$ oră de la plecare, coloana se opreşte o clipă pentru ca apoi să-şi reia din nou marşul.

Patrulele, împrăştie ultimile rămăşiţe ale fugarilor de la pichetul Şandor, care în orbirea lor fanatică credeau că pot contribui cu ceva la oprirea trupelor noastre ce înaintau.

În depărtare spre Cengö-Ponk se vede o coloană ce înaintează.

Batalionul II | 13 Infanterie era în marş spre Magyaros.

Batalionul III | 13 Infanterie şi-a continuat trecerea pe la Hârja Poiana Sărată.

Batalionul IV care trecea granița la ora 12 noaptea la 2 kilometri S. V. de Poiana Sarată, este atacat de o unitate răsleață inamică.

Batalionul a răspuns cu focuri și în învălmășeala ce s'a produs, Locotenentul Macarie Nicolae este lovit de 3 gloanțe și cade în acelaș timp cu soldatul Macovei D. lovit în piept de un glonte. Ambii constitue prima jertfă a acestui regiment.

Sunt îngropați în cimitirul bisericei Poiana Sarată cu toate onorurile cuvenite eroilor, iar pe mormântul ofițerului spre aducerea aminte, s'a așezat ca monument piatra de frontieră din Vama Oituz.

În zorii zilei, s'a putut observa pe coama dealului tranșee chiar în preajma locului unde sa petrecut învălmășala, iar în drumul spre Oituz s'a găsit arme aruncate de prizioneri capturați din unitatea care a deschis focul asupra trupelor noastre.

Mai departe podurile de pe P. Oituz svârlite în aer iar șoseaua distrusă în două puncte obligate: cu toate acestea unitățile 'și continună drumul. Bat. IV ajunge la ora 5 p. m. în satul Oituz iar la ora 8 p. m, ajunge pe Magjoros unde bivuachează la sud de șoseaua Oituz-Brețcu.

16 August 1916. La ora 10 a. m. batalionul I și II se îndreptează spre Majlathponk ajungând la ora 3 și jum. p. m. la N. E. Lemheny unde bivuachează sub protecția avantposturilor.

Comp. 6 Bat. III din 13 I. urmează itinerariul dela P. Păltiniș prin pichetul Dobru, V. Cernica Majlathponk încolănându-se cu batalionul.

Batalionul III în aceeași situație.

Batalionul IV se instalează în avantposturi pe pantele dela M. Magjaroș.

17 August 1916. Batalionul I staționează în

satul Lemheny şi începe organizarea înălţimilor Szt-Mihaly.

Patalionul se păzeşte spre W cu posturi detaşate de un ploton spre Rakotias şi de câte o grupă pe înălţimele Polyana şi Orotvanik (la W. de Kezdi-Polyana) având înapoi un pluton de susţinere.

Batalionul III în după amiaza zilei îşi continuă marşul pe direcţia Lemheni-Kezdi Almas spre Belafalva unde bivuachiază păzindu-se spre W prin avantposturi regulate date de comp. 7 şi 8 pe înălţimele dela W de Belafalva. Noaptea pleacă spre Kezdi Szt Lelek ca rezervă 'a Reg. 8 Vânători.

Batalionul III în aceeaşi situaţie.

Batalionul IV în marş la ora 8 a. m. spre Majlathponk unde ajungând la ora 1 jum. p. m. începe imediat organizarea defensivă.

Pe timpul nopţi se păzeşte prin avantposturi şi detaşează o companie în acelaş scop pe muntele Bakot care să patruleze poteca spre muntele Şandor.

18 August 1916. La ora 5 p. m. batalionul I se îndreaptă spre Polyana unde ajungând la ora 9 p. m. bivuachează sub protecţia comp. I instalată în avantposturi. Batalionul II schimbă pe 8 Vânători şi intră în avantposturi cu 2 companii: a 6 la eşirea de W. a satului Kezdi Szt Lelek iar a 5 pe înălţimea Orotvanyk.

Batalionul III în aceeaşi situaţie.

Batalionul IV primeşte la ora 12 din zi ordin să părăsească Majlathponk şi să meargă la Belafalva. La ora 2 p. m. îşi continuă marşul pe direcţia Lemheny la Belafalva unde bivuachează sub protecţia avantposturilor de luptă.

19 August 1916. După 4 zile de marş regimentul mai puţin Bat. III se întruneşte la Belafalva.

Dela 19 August până în seara de 23 August Regimentul întrunit se opreşte pentru organizare defensifă a tuturor punctelor înalte de pe direcţiile principale.

În dimineaţa zilei de 24 August Regimentul mai puţin bat. III îmbrigadat se îndreaptă către Kazon Ujfalu, Bat. I cu 2 companii în avangardă.

Batalionul II urmează acelaş drum, încolonat până la pârăul Belo. unde urcă înălţimele Bokot şi Magyarost întorcînd astfel satul Kazon-Ujfalu. I se ataşează şi batetia de 63 m - m.

Mişcarea se execută în condiţiuni foarte bune instalându-se în avantposturipe înălţimele dela N. de Kazon Ujfalu cu faţa la N. un ploton la eşirea de W. a satului Kazon iar cu restul aflându-se pe Magyarost.

Bat. IV urmează mişcarea coloanei şi ajunge la etapă la ora 12 bivuacând la N. de şosea. Bat. III execută în bune condiţiuni marşul Lemheny-Kezdi-Szt Lelek, Kazon, Uyfalu uude se încolonează cu Regimentul.

La Kazon în munţi, Regimentul a putut să-şi întrunească toate batalioanele ca a doua zi să pornească la atac împreună cu Divizia 7-a.

În valea îngustă a Kazonului ardea focurile de bivuac ale întregei Brigăzi mixte iar prin fumegarea şi flăcări se prevedea fatanstica furnicare a oamenilor.

Deasupra noastră dincolo de nevăzuta şi nesimţita linie a avantposturilor, zâmţii piscurilor se zugrăveau pe cer.

În acest decor romantic, furnicarul de soldaţi se pregăteau pentru ziua de mâine.

Erau dornici să dea cu ochii de tigri pe cari îi căutase în zadar de 9 zile.

Noaptea frumoasa noapte, îşi aruncă valul asupra oştilor noastre.

Era o noapte fermecătoare, o noapte Dumnezeească. Măreaţa lună se arată la orizont aruncând valurile de foc, şi deabia apăru ca lumea întreagă să fie scăldată de o lumină fermecătoare.

La ora 12 noaptea,

Focurile de bivuac nu mai aruncau de cât lumini roşiatice pe dinaintea cărora se vedea trecând umbre de soldaţi.

Încetul cu încetul ele începu a se stânge apoi totul reintră în tăcere.

La ora 1 noaptea începusem a aţipi.

Nu puteam însă dormi. Îmbrăcămintea de vară şi subţire; nopţile răcoroase, pământul umed, vestele rele de pe celelalte fronturi, şi în urma noastră nu se mai zărea, nu se mai auzea venind nimic nici un ajutor.

Umbra marelui Voevod Mihai Viteazul planeaxă deasupra noastră.

SE SCOALĂ MORȚII

În noapte, când doarme truditul pământ
În pacea solemnă şi dreaptă,
Sub crucile strâmbe de lemn ce s'au frânt,
Se zduduie schitul şi'n vechiul mormânt
Voivodul Mihai se deşteaptă.
Vârtejuri de umbre pe ziduri s'alung;
Cumplită se 'nalţă fantasma:
Cu zvonuri ce pân' la hotare ajung
Clopotniţa veche vibrează prelung;
Se clatină catapeteasma.
Surd vuiet străbate tăetutul făgaş;
Trosnind, mănăstirea străbună
În două se frânge prea sfântul locaş
Voivodul se 'nalţă acum uriaş
Iar zalele-i fulgeră 'n lună . . .
Şi Vodă rosteşte cu glas răspicat:
Spătare-dă-mi spada, şi calul,
E clipa când ceasul suprem a sunat,
Adună de-grabă boerii la sfat,
Căci vreau să cuprindem Ardealul.
Nu's harnici la luptă ai noştri urmaşi,
Ei nu văd schimbările sorţii;
Cu mine împreună opt mii de arcaşi
Vor trece Carpaţii... Când vii suntem laşi,
Vom şti să ne batem noi, morţii!
Din lanţul robiei, pe veci sfărâmat,
Vrem slobozi să fie toţi fraţii;
Cei vii în savistii se'ntrec neîncetat;
Vorbeşte mai bine un paloş curat,
Decât la un loc, diplomaţii...
— Măria ta, oştile's gata de-un ceas
Şi-aşteaptă poruncă domnească

Sunt toate un suflet, un trup şi un glas
Merinde destule în saci ne-au rămas,
Ca viforul vor să pornească!
Iar Vodă grăeşte:—Aşa v'am visat!
Şi-acuma strângeţi căpitanii
Să ştie că ceasul suprem aşteptat
De secoli şi secoli acum a sunat,
Şi nu-l vor aduce iar, anii.
Să ştie prezentul: cu noi s'a născut
Şi'n noi a dormit idealul;
Avem o moşie şi noi nea-m bătut
Mai larg să-i întindem străbunul ţinut
S'au una să-l facem cu Ardealul.
Şi-acuma 'nainte cu Domnul, copii!
Săpate cu semnele slovei
Stă 'n lespezi a noastre străvechi vitejii:
Tu, Clucere Preda vei merge pe Jii
Cu toată oştirea Craiovei:
Pe văi, ţinând Oltul, spre Turnul în sus
Vei merge tu, Iane, Mihalace
Cel meşter la vorbă, viteaz şi supus
Tu care pe Unguri şi Turci i-ai răpus;
Când ţara a vrut să ne-o 'ncalce;
Va trece pe creste cu vârful în nor
Novac cu haiducii. Tu, Stroie,
Ce'n clocotul luptei ca vulturi sbori
Te-aţine cu oastea la văi şi strâmtori,
Luptând după buna ta voie;
Tu Mirişte, frate, cu dârji panduri
Ce's nu mai o mână de oaste,
Doboară copacii cu grele securii
În negre prăpăstii şi ieşi din păduri
Lovind Ungurimea în coaste.,.
...Văpăi luminoase sbucneşc de sub frunţi
Şi-o mare de furci şi de coase

S'agită în aer, pe văi, şi pe munţi,
Pe albii de râuuri, prin codrii cărunţi,
C'o rece ciocnire de oase
Şi Vodă dă semnul. Cu straniu avânt
Porneşte oştirea ca valul
Ies oşti numeroase din ori-ce mormânt
Şi cântă'n ecouri purtate de vânt
Ardealul, Ardealul, Ardealul!...

Mircea Dem. Rădulescu

26 August. În zorii zilei Regimentul a părăsit Kazonul în ciripitul păsărilor, în huruitul trăsurelor şi tunurilor de câmp, executând marşul de la Kaszon Ujfalu spre Csic Sereda luând parte la atacul ce sa dat asupra acestei localităţi.

Batalioanele Regimentului au fost împărţite în trei grupe deosebite.

Batalionul II *(Maior Rosiţ Francisc)* cu 2 baterii din Reg. 12 Artilerie în marş pe direcţiunea Kaszon-Ujfalu-csik Tomas unde a participat la atacul Csik Seredei ocupând înălţimea Felhagòt (823 şi 841) servind ca legătură între grupul Uz, care a atacat de front şi ca pivot de manevră a grupului Oituz care executa întoarcerea aripei drepte, pe dreapta Oltului a poziţiei dela CsikSereda. După terminarea mişcărei Bat. a ocupat poziţie la 1 km. de Csik Z. Zsögöd.

Batal. I, III cu o baterie din Reg. 17 Art. constituind aripa dreaptă a grupului Oituz care a operat pe dreapta Oltului. A plecat de la încrucişarea şoselei Kazonului la ora 5 şi 30, urmând

direcţiunea Kazon-Ujfalu-Csik Szt Simon iar la ora 1 p. m. a trecut în dreapta Oltului, luând direcţiunea, cota 682 (înălţimea dintre pârâele Tiva şi Zipa, 750 şi 693 spre Csik Zsögöd. Inamicul începând bombardamentul, batalioanele au înaintat în direcţiunea indicată mai sus în formaţia de linii de plotoane prin flanc, batal. pe 2 linii bat. III în linia I, bat. I în a doua linie.

În această formaţie fără să primim focuri, batalioanele a ajuns la ora 5 p. m. la cota 718 când mişcarea a fost oprită iar batalioanele sau aşezat pe crestele ocupate în avant-posturi, începând organizarea poziţiunilor. Batal. IV împreună cu un batal. din reg. 25 Inf. au constituit rezerva generală a coloanelor rămânând la dispoziţia grupului Oituz. Ele au urmat acelaş drum ca şi coloana centrală (batal. I, III,13) bivuacând în marginea pădurii de S. W. de Csik Zsögöd.

În noaptea de 26, 27 August întreaga Brigadă mixtă bivuacă în Cic Seredă şi pe înălţimi. Focurile de bivuac îşi înalţă flăcările de aur până la cer. Văeli, munţi, dealurile oraşul, erau scăldate într'o mare lumină roşie.

La ora 1 noaptea mai multe case se aprind. Flăcările caselor arzânde spintecau văzduhul.

Cântece războinice venite de pe înălţimi se aud tot mai desluşite. În faţa noastră flăcări de la casele arzânde şi dela bivuacuri, în spatele nostru noapte întunecoasă, o noapte de groază, pentru inamic, O noapte de avant războinici pentru ai noştri.

La lumina flăcărilor eroismul Avântul spre Ideal. Se aude La Arme!

LA ARME.

Veniţi, viteji apărători ai ţării!
Veniţi, că sfânta zi a răsărit:
E ziua mare a reînălţării
Drapelului de gloanţe zdrenţuit!
Veniţi din toate unghiurile Zării
Să cucerim ce avem de cucerit!

La arme cei de-un sânge şi de-o lege:
La arme pentru neam şi pentru Rege!
Când Patria ne cheamă sub drapel,
Datori sunt toţi copii ei s'alerge,
Să-l apere să moară pentru el!

Ce credeţi voi, noroade nesătule,
Că nu ne poartă grija Cel-de-sus?
N'am înfruntat noi năvăliri destule
Din Miază-Noapte, Răsărit şi Apus?
Adună'Ţi, Rege oştile şi du-le
La biruinţă aşa cum le-ai mai dus!

La arme cei de-un sânge şi de-o lege!
La arme pentru Neam şi pentru Rege!
Când Patria ne cheamă sub drapel
Datori sunt toţi copii ei s'alerge,
Să-l apere, să moară pentru el!

Cu-al nostru sânge-am scris al nostru nume
În cartea gloriosului trecut:
Şi mulţi duşmani ar vrea să ne sugrume.
Dar până când mai stau Carpaţii scut
Acel ce ne va şterge de pe lume,
Să ştie toţi că încă nu-i născut!

La arme cei de-un sânge şi de-o lege!
La arme pentru Neam şi pentru Rege!
Când Patria ne cheamă sub drapel,
Datori sunt toţi copii ei s'alerge
Să-l apere să moară pentru el!

Să ştie toţi că un popor nu moare
Când veacuri a luptat necontenit-
Şi-i scris în cartea celor viitoare
Că va să vină ceasul preamărit
Când mândru străluci-va 'ntre popoare
Ca soarele, aici, în Răsărit!

La arme cei de-un sânge şi de-o lege!
La arme pentru Neam şi pentru Rege!
Când Patria ne cheamă sub drapel,
Datori sunt toţi copii ei s'alerge,
Să-l apere să moară pentru el!

St. O. Iosif

---

27 August. În urma ocupărei localităţei Csik Sereda şi culmilor Hărgiţei de către Div. 7, stăpânirea văii Oltului este asigurată. Grupul Oituz îşi reea mişcarea spre nord constituind rezerva generală a Armatei de Nord.

Regimentul îmbrigadat se îndreaptă prin Csik Sereda, spre Toplicza, St. Mihalj. Marşul se execută în bune condiţiuni. Regimentul ajunge la etapă la ora 1,30 p. m. instalându-se în bivuac la Sud de St. Mihaly, 500 m. Vest de cota 794, păzit prin avant-posturi date de alte batali-

-oane din Brigadă. În aceste condițiuni rămâne până în ziua de 31 August.

În ziua de 31 August Reg. 13 Inf. sărbătorește patronul Regimentului. Pe câmpia de la St. Mihaly, întreaga Brigadă mixtă ia parte la această sărbătoare.

31 August. La ora 8 a. m. Brigada mixtă continuă marşul pe o singură coloană pe direcţia Csik Rakos, Csik Madaras, Csik Szt Tomas, Csik Szt Domokos, unde se opreşte.

Regimentul 13 Inf. continuă drumul spre Gyorgyo Vaslab bivuacând în noaptea de 31 August spre 1 Septembrie în satul Tinkak sub protecţia avant-posturilor date de Bat. I 13 pe cota (1113) Marosnyr cota (790) interceptând comunicaţiile Gyorgyo-Vaslab şi acele de pe pâraele, Saros şi Koves legându-se la stânga cu avant-posturile date de un bat. din reg. 25 Inf.

Până la Vaslab Reg. 13 Inf. a străbătut satele secueşti, sălbatice, sărăcăcioase, respingătoare. Locuitorii care nu au putut fugi, aveau înfăţişarea de antropofagi. Se uitau cu ochii injectaţi după trupele noastre fără a se gândi că românii nu veneau ca cuceritori ci ca propietari şi moştenitori ai drepturilor lor.

Era tragic pentru ei. Au intrat într'un războiu pentru o cauză străină, opusă cauzei lor.

În dimineaţa zilei de 1 Septembrie, regimenmentul reea marşul cu direcţia spre Gyorgyo Vaşlab Bat. II şi III|13 I. formând coloana deosebită ocupă punctele ordonate Bat. I şi IV|13 I. reea marşul la

ora 8 a. m. şi bivuachează la ora 5 în satul G. Vaslab organizând înălţimea (1113). După 16 zile de marş am intrat într'un sat pur românesc Vaşlab. Doamne ce sat mândru şi curat.

Ce grai, ce port, ce oameni, ce fapte ce neam

Pentru ei am venit, pentru ei luptăm şi jertfim totul.

În câte-va zile am putut să ne convingem de viaţa lor, de trecutul lor, de tragedia lor grozavă.

Iam cunoscut, iubit şi ne-am hotărât să luptăm să învingem ca să-i scăpăm.

Bat. I şi IV|13 I. intră în cantonament de alarmă cu drapelul desăşurat în satul G. Vaşlab.

Bat. II şi III|13 I. reea marşul şi bivuachează în Linbucs, (891) păziţi pe dreapta difileului de avant-posturile date de comp. 6 pe stânga şi de cele date de comp. 5, la trecerea drapelului prin Vaşlab, românii se închină în faţă lui sărutânud-l ca pe moaşte sfinte.

TRICOLORUL

Descopere-te 'n faţa drapelului ce vine
Purtat de mâini voinice, în sunet de fanfare
În fiorul de mărire ce-şi taie drum prin tine
Vorbeşte vitejeasca, străvechea 'mbărbătare...
Descopere-te în faţa drapelului ce vine!

E ros de gloanţe steagul,—dar soarele se adună
Şi firele-i de aur s'aprind în foc şi ard,
Mătasea învechită se schimbă în cunună
Şi nu mai pare sdrenţe al patriei stindard
Căci razele de soare pe fruntea lui se adună

Cu soarele în creştet porneşte Tricolorul
Şi goarnele răsună şi inimile bat.
Cu ochii plini de lacrimi s'opreşte trecătorul,
Un frate scump el vede în ori şi ce soldat,
Şi toţii sunt mari în clipa când trece Tricolorul.

Ce mari sunt toţi acuma! Drapelul sdrenţuit
E mult mai sfânt ca pânza bogată din altar:
Nu fumul de tămâie şi nu sfinţitul dar
Al cuminecăturei cu roşul l'au stropit.

Ci sângele atâtor Cristoşi ce s'au jertfit
Un trup străpuns de gloanţe fu masa lui de-altar
Şi soarele şi ploaia şi vântul l-au boltit
Închinăte când trece drapelul zdrenţuit!

Drapelu-i mărturie izbânzilor trecute
Nădejdea cea de mâine şi visul ne 'ncetat,
Şi-aşa cum trece 'n soare măreţ, înflăcărat,
Semeaţa mărturie a gloriei trecute
Cu gândul dus la locuri pe unde a fluturat
Drapelul îşi visează fâşiile pierdute!

Victor Eftimiu

In dimineaţa zilei de 17 Sept. Regimentul mai puţin Bat. IV | 13 Inf. care s'a îndreptat spre Lupuşna îşi reea marşul de la Bodet spre Parajd unde cantonează.

Bat. IV care se afla la depoziţia Brig. 37 Inf. la ora 3 a. m. cu comp. 15 şi 16 şi 2 comp. din Reg. 77 Inf. toate sub comanda Maiorului Checais Iulius Comandantul Batal., învălue flancul drept

inamic care ocupă versantul nordic al D. Nicol
îl pune pe fugă cucerind poziţia şi capturând 26
prizonieri suferind perderi 2 morţi, şi 7 răniţi.

Compania 14 | 13 I. şi comp. 2 | 77 I. ocupă satul Görgenylibaufalva Comp. 16|13 şi 4|77 ocupă cota 623 deasupra satuiui Görgenylibaufalva în avanposturi de lupă întăriţi peste noapte cu alte unităţi.

23 Septemblie 1916

Lupta Bat. IV pe munţii Lapuşnei şi Răchituşului

Pentru a se opri cât mai mult înaintarea noastră în Transilvania unde grupul Oituz era cel mai avansat, Ungurii fiind ameninţaţi să piardă şi Tg. Mureşului au organizat defensiv poziţia de la Sovata şi Sovorata, pe de altă parte au început debarcările de trupe la Eted pentru a lovi cu putere în Odorhei-Parayd de front, şi cu un atac de flanc înspre Lupaşna-Răchituş.

Situaţia trupelor inamice în noaptea de 22 Septembrie 1916.

Trupele Austro-Ungare după ce fuse aruncate la vestul liniei muntoase Ghiurghiului, Harghiţa, Barot, au primit până în ziua de 21 Septembrie numeroase întăriri şi s'au concentrat repede la vestul acestei linii.

S'a constituit o armată puternică sub comanda nominală a Arhiducelui Iosef Ferdinand care avea sub ordine pe Generalul V. Arz şi V. Gerok De unde era această armată întărită cu Germanii?

După spusele prizonierilor de pe celelalte fronturi, Galiţia, Balcani de Vest, şi Italia.

În dimineaţa zilei de 22 Sept, Divizia 8 care

era angajată în lupta de la Sovata, este atăcată de inamic după un violent bombardament de artilerie. Trupele Austro-Germane dispunea de artilerie de munte și foarte multe obuziere. După înverşunate lupte în care Reg. 4 Vânători a fost cel mai eroic; la ora 5 seara, Divizia 8 primeşte ordin de retragere. Retragerea se face sub protecţia Bat. I 13 Inf. şi II 13 Inf. pe drumul de la Siklod-kö (1021) spre Sovata.

Bat. IV care ocupa poziţia pe Lapuşna nu a fost înştiinţat că centrul reg. 69 care ocupa poziţia, între Görgeny Libaufalva, şi Göorgeny, a fost aruncat în defileul Görgeny. Din contra el primeşte ordinul Brigăzei 37 I. să reziste până la ultima picătură de sânge.

De pe înălţimele Lapuşnei se vedea cu ochiul liber cum inamicul îşi masa forţele în spatele D. Măgura. La ora 1 inamicul aruncă o ploae de proectile de toate calibrele asupra batalionului, apoi în valuri, valuri de asalt, porneşte la atac.

Bat. IV ajutat numai de 2 tunuri de munte opune rezistenţă dârjă valurilor atăcătore, contra atacă luând prizioneri, şi nu dă îndărăt decât la ora 4 când copleşit de focurile de artilerie şi infanterie se retrage în cea mai perfectă ordine.

Ungurii au văzut mişcarea de retragere au căutat să învăluiască flancul drept al Batalionului prin Valea Pârăului Dumbravă pentru a cădea în spatele lui.

Comandantul Batalionului aruncă compania 9|13 şi 11|69 I. la contra atac, degajează flancul drept ameninţat şi în fruntea liniei de trăgători, asvârle înapoi pe inamic ocupând poziţia la 1 km. N.W. de cota 622.

Odată cu venirea serei batalionul sub acţinea viguroasă de zi, rupe nesupărat linia de luptă

şi se retrage în defileul Görgeny. Prizionerii inamici au declarat că în lupta dela Lăpuşna 2 companii inamice au fost complect distruse.

În luptele dela Lăpuşna s'au distins toţi ofiţerii Bat. IV, căzând răniţi: Lt. Simionescu Roman, Sublocot. Vilke Wilhem şi Preutu Simion, mai greu răniţi sunt Caporalii Burlacu şi Ciubotaru.

Bat IV|13 I. în acea zi a dat dovezi de un excelent spirit războinic, luptând cu îndârjire şi ţinând pept puhoiului năvălitor.

În dimineaţa zilei de 23 Sept. Reg. 13 Inf. îşi continuă retragerea spre Vaşlab—apoi Bicaz ajungând după un marş de 5 zile şi destul de obositor la P. Neamţ.

—

Bătălia de la Oituz

———

4 Octombrie 1916. Regimentul 13 Infanterie, neputând sosi la timp în ziua de 28 Septembrie, golul de la Oituz a fost acoperit de Divizia II-a cavalerie, cu misiunea de a interzice inamicului orice debuşare pe liniile de comunicaţie Târgul Ocna—Oneşti – Caşin.

Linia de rezistenţă indicată era: Mailatponk-Magyaros, Szakadat.

În ziua de 27 Septembrie, Divizia II atacată de forţe superioare a opus o rezistenţă dârză, atăcând apoi cu lancea.

Această Divizie a pus în derută inamicul, care dându-şi seamă de importanţa Oituzului, a reinoit cu mai multă furie atacurile sale, punând Divizia II cavalerie înrr'o situaţie destul de critică.

Noroc că a sosit la timp Divizia 15-a, care a şi îndreptat Regimentele sale în ajutorul Diviziei de cavalerie. Batalionul I|53 este dus în grabă la Magyaros la dispoziţia Diviziei de cavalerie.

Bat. II|53 Inf. la Mănăstirea Caşin, Bat. III|53 Inf. la Slănic. Astfel că în dimineaţa zilei de 28, frontul de la Clăbuc şi până la muntele Şandor era ocupat de Divizia II cavalerie şi Regimentul 53 Infanterie.

Situaţia trupelor în ziua de 28 era următoarea:

Divizia II Cavalerie cu Batal. I|53 care îşi întindea avant-posturile până la Breţcu, ocupa poziţia de la Magyaros.

Batal. II,53, Batal. I|80, 1 baterie din 25 Artilerie şi 1 baterie 53 m|m. ocupa Clăbucul spre Szakadat şi Fekete.

Batal. II|65 Inf. 1 baterie 25 Art. la Hârja.

Batal. II|53 ocupă poziţia de la Mailatponk.

Batal. III|65, 1 baterie 25 Art. în rezervă la Grozeşti.

Comanda Diviz. de cavalerie şi Div. 15 a luat'o Generalul Er. Grigorescu.

În dimineaţa zilei de 29 Septembrie, inamicul se aruncă cu forţe superioare asupra poziţiei de la Magyaros.

Divizia 2-a cavalerie la cot cu batalionul I|53 Infanterie, rezistă cu îndârjire. Inamicul îşi reînoeşte atacurile şi reuşeşte să pună stăpânire pe primele lucrări de la Magyaros. Contra-atacat cu lancea de Divizia 2 a cavalerie şi Batal. I|53 Infant, este pus în debandadă şi astfel se restabileşte situaţia.

La ora 11⁰⁰, după o formidabilă pregătire de artilerie, inamicul atacă din nou şi asvârle asupra

poziţiei de la Magyaros 5 batalioane. Aripa stângă a Diviziei, în faţa forţelor superioare se retrage şi nefiind susţinută de artilerie, inamicul pune stăpânire pe Magyaros.

În faţa superiorităţii numerice a inamicului, trupele noastre se retrag pe poziţia de la Poiana-Sarată.

Divizia 2-a cavalerie care a fost foarte mult încercată, a fost retrasă de la Oituz şi trimisă să facă legătura cu brigada 7-a mixtă de pe Valea Şuşiţei.

Detaşamentul de la Slănic, a rămas pe Mailatponk, cel de pe Valea Caşinului la Fekete.

În noaptea de 29—30 Septembrie 1916 situaţia trupelor noastre era următorea:

Detaşamentul Slănic: Batal. II|53 Infanterie.

Detaşamentul Oituz: Batal. I|53 Inf, I şi III|65 Inf. şi 2 baterii Art. (Art. călăreaţă.

Detaşamentul Caşin: Batal. III|53, Divizia II Cavalerie.

Rezerva Div. la Grozeşti: Batal. IIII|65 Inf. Batal. I şi II|80 Inf., Divizionul I şi II|25 Art.

În dimineaţa de 30 Septembrie inamicul reuşeşte printr'un atac, să ocupe Poiana-Sarată. Batalionul III|65 Inf. s'a retras la Hârja. La ora 2 acest batalion contraatacă pe duşman, angajându-l într'o luptă de stradă respingându-l din Poiana-Sarata, ocupând înălţimile de la Estul şi Vestul satului.

În ziua de 1 Octombrie inamicul după ce a îngrămădit forţe cu mult superioare nouă pe cele 3 văi: Oituz, Caşin, şi Slănic, precum şi material technic suficient, se hotărăşte să atace în această zi trupele noastre. Prima coloană inamică se îndreaptă

spre Hârja, a doua spre vârful Cernica, şi Coama Sfăneica, iar a treia spre Clăbuc.

Toate aceste coloane au dat atacul cu forţe superioare însă au fost respinse. Trupele inamice era din Reg. 82 k. u. k, Reg. B. H. Reg. 25, 26, 27, 28, şi 45 susţinute de o numeroasă artilerie de munte şi de câmp.

În ziua de 2 Octombrie situaţia trupelor noastre era următoarea:

1) Detaşamentul Slănic: Bat. III|53 Infanterie, 1 Escadron cavalerie.

2) Detaşamentul Oituz: Bat. 153, I.II|65 Infanterie, 180 Infanterie.

1 Divizion de Artilerie, 1 Baterie 25 Artilerie

3) Detaşamentul Caşin: Bat. II|53 Inf., Divizia 2-a cavalerie, 1 comp. ciclişti.

4) Rezervă: Bat. III|65, II|80, 1 comp. Mitr. 4 baterii 25 Art., 1 baterie 53 m|m.

În dimineaţa zilei de 2 Octombrie, după un scurt bombardament de artilerie, inamicul şi-a reînoit atacurile mai ales asupra Hârjei. Inamicul a repetat atacurile până la ora 12. La ora 1^{30}, atacul de front nereuşindu-i, a căutat să întoarcă flancul poziţiei de la Hârja, pe la cota 888 (Vrf Secăturei, N. V. Hârja, şi către Coama Stăneica.

Ambele coloane care voiau să execute învăluirea, au fost atacate cu energie de trupele noastre şi asvârlite înapoi.

Coloana din centru fugărită spre Poiana Sarată, coloana din dreapta asvârlită până la cota 838 (est de frontieră), coloana din stânga care înaintase pe valea Leşunţului mare, s'a retras până la cota 1038 în faţa coamei Stăneica.

Luptele date pe cele trei direcţii au fost înverşunate, şi cu pierderi simţitoare atât de-o parte cât şi de alta. Lupta a continuat pâna la ora 12 noaptea.

În dimineaţa zilei de 8 Octombrie Regimentul 13 Infanterie soseşte în gara Oneşti.

Batal. I|13 Infant.	la	ora	3	a. m.
Batal. II|13	„	„	„	3	„
Batal. III|13	„	„	„	11^{30}	„
Batal. IV|13	„	„	„	10	„

Batal. I\|13 Inf. se îndreaptă imediat pe pârâul Kelman, pe dealul Muncel, urmând şoseaua strategică Coşna-Păltiniş, până în dreptul pârâului Bejan, ocupând cu 2 compănii lucrările de pe Saroşa, iar cu 2 compănii pe Ungureanu.

Batal. II şi IV în rezervă la Grozeşti.

Batal. III\|13 I. formează detaşamentul Slănic.

În dimineaţa zilei de 3 Octombrie inamicul atacă cu forţe superioare şi proaspete trupele noastre. Primul atac s'a dat la cota 716; contraatacat de trupele noastre, a fost silit să se retragă, spre coama Stăneica. La ora 6^{30} inamicul şi-a reinoit atacul însă a fost respins.

După o formidabilă pregătire de artilerie şi cu trupe proaspete şi superiori la număr, inamicul atacă la ora 11\|30 pe patru direcţii. De la cota 1038 coama Stăneica spre Ploştina.

De la Ploştina pe valea Leşnuţului mare şi mic.

Spre cota 1120 Vârful Vrânceanu.

Pe valea Oituzului.

Trupele Diviziei 15 copleşite de presiunea duşmanului, se retrage pe linia Vf. Vrânceanu, Vf. Ploştina, Coama Ploştina.

În aceasță situaţie a găsit Reg. 13 Inf. Divizia 15-a când a intrat în luptă în ziua de 4 Oc-

tombrie, zi memorabilă pentru Regiment, predecesoare a multor zile de grele jertfe şi suferinţe, dar şi de eroism pentru vitejii lui.

Situaţia trupelor noastre în dimineaţa zilei de 4 Octombrie, era următoarea;

Detaşamentul Slănic: Batal. III|13 Inf. şi III|53 Infanterie sub comanda Maiorului Dubert Nicolae.

Detaşamentul Hârja: Batal. I|53 Inf. I, II, III|65 Inf. şi I|80 Inf.

Detaşamentul Grozeşti: I, II, IV 13 Inf. II, III|25 Inf. I|80 Inf. II|53 Infant. şi 4 baterii R. 25 Artilerie.

Detaşamentul Caşin: I, II 8 Vânători, 1 Baterie artilerie de munte, Divizia 2-a cavalerie.

În ziua de 4 Octombrie, trupele Austro-Germane, atacă din nou pe tot frontul. De la ora 7—12 două atacuri au fost pronunţate simultan unul asupra frontului Hârja şi al 2-lea pe valea Leşunţului mare şi mic.

Inamicul reuşeşte la început să scoată trupele noastre din poziţia de la Hârja, 2 kilometri. La ora 11 sosind de la rezerva Diviziei 2 batalioane, aruncă pe inamic înapoi până la cota 1038.

În după amiaza zilei de 4 Octombrie, după o violentă pregătire de artilerie se desvălue un atac înspăimântător asupra poziţiei de la Hârja, către Slănic, şi Oituz, la cota 1120 D. Vrânceanu cu intenţiunea de a învălui flancul drept al nostru.

Batalionul I|13 Infant. de sub comanda căpit. Ionescu C-tin, porneşte în ajutorul trupelor de pe dealul Vrânceanu, cu misiunea de a cădea în flancul şi spatele inamicului care ataca în acea parte. Compania 2-a aleargă în marş forţat spre dealul Saroşei şi Vrânceanu. În apropiere de Vrânceanu este primită de focuri; cu 2 plutoane sub comanda Sub-Locot. Vintilescu parează mişcarea de învă-

laire iar cu celelalte 2 plotoane ocupă Vf. Vrânceanu împreună cu 1 Batalion din 53 Inf.

Restul batalionului a sosit pe poziție și printr'o acțiune energică, respinge pe inamic din încercuirea ce voia să facă.

Batalionul III|13 Inf. care ocupa poziția de la Poiana Pufului, Valea Pufului, coama Cheșcheșului, Valea Dobrului. Pârâul Surei, concură cu o companie de pe dealul Bolohan la atacul poziției Vrânceanu.

Batalionul III|13 Infanterie în satul Ceardak la dispoziția Diviziei 15-a.

Batalionul II|13 Infanterie în locul batal. I|13 Inf. pe dealul Saroșa.

În seara zilei de 4 Octomb. situația trupelor noastre era următoarea:

Grupul Slănic, Maior Dubert: Bat. III|13 Inf. 1 escadron cavalerie, 1 secție mitraliere.

Grupul Hârja, Colonel Liciu Gh.: Bat. I|53 Inf bat. II|65 Inf. bat. III|83 Jnf. una baterie din 25 artilerie pe Saroșa.

Grupul Colonel Rujinski: Bat. I și II|13 Inf. pe dealul Vrânceanu. Bat, I|25 Jnf, bat, I și III|25 Jnf, pe Coama Manoil,

Grupul Grozești, Colonel Popescu V: Batal, IV|25 Jnf, 2 baterii din 25 Art, bat, I|80 Jnf, pe dealul Leșunțului,

Bat, III și IV|53 Inf, 2 baterie din Reg. 25 Art. pe dealul Arsița. Bat. II|80 Inf. și bat. IV|13 Jnf. la Grozești.

Grupul Cașin, Lt. Colonel Gonski C: Reg. 8 V, și 1 Reg. din Div. 2 cavalerie.

Situația trupelor inamice

Reg. 82 K.u.k. Reg. 39 K.u.k. Reg. 43 K.u.k. Reg,

1|3 BH, Reg. 2 BH, Reg. 2 Hv. Lst. Reg. 3 BH şi Reg. 4 BH. Toate aceste regimente formau Reg. 141 I. Reg. 5 BH, apoi Reg. 25 Honv. Cav. Reg. 26 Honv. Reg. 27 Honv. Reg. 28 Honv. formau Reg. 38 Honvezi.

Aceste Regimente împreună cu Reg. 71 Artilerie formau Divizia 7-a Austro-Ungară. Acestea erau forţele de atac recunoscute în luptă. În spatele lor erau rezervele conrespunzătoare celor 3 văii.

5 Octombrie 1916. În noaptea de 4-5, la ora 12, inamicul a întreprins un atac de o violenţă extremă, atac ce a durat 2 ore. În sunetul muzicilor, trupele inamice fanatizate, halucinate, ameţite de vin au pornit la atac.

Batalionnl I|13 Inf. a rezistat cu îndârjire pe dealul Vrânceanu.

În dimineaţa zilei de 5 Octombrle 1916 zi de grea încercare, patru Regimente duşmane voiau să ne lovească cu toată furia lor barbară, superiori la număr, superiori în armament.

În zorii zilei artileria duşmană aînceput să sgudue văzduhul cu un bubuit surd şi continuu. O masă de obuze s'a abătut asupra dealului Vrânceanului. Valuri de asalt inamice, atacă batalionul I|13 Inf. aruncând asupra lui o ploae de gloanţe de puşti, de mitraliere, grenade, căderi de obuze şi şrapnele, şi tot ce inamicul a putut inventa pentru a omorâ şi distruge. Era o trosnitură continuă a focurilor de toate felurile, topindu-se într'un urlet infiorător care aci creştea aci descreştea.

Atacuri peste atacuri, contra-atacuri, valuri de asalt, înainte, la dreapta, la stânga, se loveau cu furie năprasnică de acest brav batalion. Acum se

văd eroii, se desfăşoară fapte de o energie de nedescris, fapte de adevărată vitejie.

Lupta a ţinut până la ora 12|30 fără nici un rezultat. Din ambele părţi au fost dovezi de tenacitate şi înverşunare în atac şi rezistenţă.

La ora 1|30 inamicul a continuat atacul asupra Batalionului I|13 Inf. cu un năpraznic foc de artilerie.

În timp ce artileria bătea pădurea Vrânceanu, infanteria inamică în spatele perdelei de foc atacă. Comandantul Bat. I | 13 I. ordonă atacul la baionetă, Batalionul se repede la asalt unde moartea crudă şi barbară stă la pândă. Tot batalionul ţipă aruncându-se înainte cu armele ridicate. Este lupta corp la corp

Batalionul copleşit de focul ucigător al artileriei şi mitralierelor, slăbit ca efectiv şi având perderi simţitoare, începe a se clătina.

La ora 3 soseşte o companie din Batalionul II 13 Inf. în ajutor, în frunte cu Sub-Lt. Mihăiluc. Inamicul contra-atacat la baionetă o ia la fugă. Sub-Lt. Mihăiluc cu o mitralieră duşmană capturată fugăreşte pe inamic pănă la Păltiniş. Dar două gloanţe îl lovesc deodată în cap şi cade într'un lac de sânge.

Batal. I | 13 Infant. sub presiunea duşmanului, se retrage, pe Saroşa şi refăcându-se au pornit la un contra-atac viguros care a ţinut până la ora 10 noptea.

Inamicul a fost fixat pe linia Deal. Vrânceanu-Dealul Feski.

În ziua de 5 Octombrie Batalionul I 13 Infanterie, are grele pierderi: Sub-Lt. Diaconescu şi Leon grav răniţi. Sub-Lt. Mihăiluc, mort. Trupă 180 morţi şi răniţi.

Perderile dușmane sunt și mai numeroase.

În ziua de 5 Octombrie, pădurea Vrânceanu, pe o adâncime de 300 de metri era un cimitir. Copacii cari odinioară, falnici și puternici își înălțau ramurile lor spre cer, acum zac trântiți la pământ și rupți de iuțeala nebună a obuzelor distrugătoare. Cei care nu au avut loc să se rostogolească la pământ, stau rezemați în picioare ca niște bolnavi susținuți să nu cadă. Trunchiuri retezate și așchiate de sfărâmăturile obuzelor ca niște fire de ață, împiedică mersul prin pădure.

Aproape întreaga pădure este ruptă și trântită, iar sute de arbori sunt scoși cu totul din rădăcină. La fiecare pas în gropile făcute de proectile, se văd cadavre de oameni oribil mutilate și ciopârțite. Ramurile mai subțiri ale arborilor retezate de gloanțele de mitralieră stau răspândite deasupra corpurilor neînsuflețite ale atâtor eroi a căror viața vrednică s'a stins; deasupra celor ce sunt în spasmuri cumplite, parcă ar vrea să-i acopere și să-i mântue. Ca niște cruci stau deasupra piepturilor acelora care au înfruntat oțelul dușman, de care s'au lovit ca de un zid puternic roșit de sânge, trufia vrăjmașă.

Pădurea a fost curățată bucată cu bucată, arată două nopți și o zi întreagă, ochii și sufletul eroilor s'au stins pe vecie, dar pe la Vrânceanu nu s'a trecut!

Batalionul 1|13 Infanterie a luptat eroic și a rezistat sub ploaia copleșitoare de obuze, sub imboldul căpitanului Ionescu Constantin, care în tot timpul atacului a stat în mijlocul vitejilor îndemnându-i la luptă pe viață și pe moarte.

Regimentul 13 Infanterie va fi mândru de virtuțile celor morți, de actele de eroism a celor ră-

maşi şi numele lor va fi în decursul vremii ce se va scurge zidul credinţei ostăşeşti.

În zori zilei de 6 Octombrie s'a găsit pe Vrânceanu Sublocotenentul Mihăiluc. Acest erou a căzut în fruntea plotonului său, şi ultimul cuvânt pe care l'a spus căzând a fost „Înainte“.

A căzut atunci când lupta de pe Vrânceanu luase proporţii îngrozitoare. Batalioanele inamice se loveau năpraznic de batalionul I|13 Infanterie. Toată Valea Oituzului era acoperită de fum, tunurile băteau fără întrerupere, mitralierele ţăcăneau cu ritmul lor pătrunzător, focurile de armă nu mai încetau.

A căzut atunci când Batalionul I|13 Inf. greu încercat se clătina, şi numai graţiei acestui erou situaţia a fost restabilită pentru câteva ore.

În lupta de la Vrânceanu, s'a stins viaţa acestui erou pusă în slujba Patriei atât de frumos, iar corpul său a fost găsit cu mâna încleştată pe mitraliera ce o capturase.

Eroul de la Vrânceanu şi-a dat jertfa supremă, lipsită de orice trufie, de orice ambiţie deşartă, numai din dragostea de a-şi apăra pământul cotropit de duşman.

Pildă rară a unui cald entuziasm, unit cu o stăruitoare energie, Sublocotenentul Mihăiluc a contribuit la gloria Regimentului 13 Infanterie.

Mulţi eroi a avut Regimentul 13 Infanterie în ziua de 5 Octombrie, dar nici unul nu a întrecut pe soldatul Bucur Gheorghe, un flăcău voinic şi plin de o simţire curată şi de o veselie sănătoasă.

Supus smerit, executa orice ordin cu o rară energie, cu inteligenţă şi curaj.

Soldatul Bucur Gheorghe a primit botezul de sânge în ziua de 4 Octombrie 1916. Fiind rănit de o schijă de obuz, era fericit că se număra printre cei dintâi răniţi.

A doua zi a fost alături de noi; întrebându-l de ce nu a intrat în spital a răspuns că nu vrea fiindu-i ruşine, şi a venit să fie în rândul nostru la luptă.

În ziua de 5 Octombrie, lupta era aprigă; pădurea se rărea, retezată de obuze şi gloanţe de mitralieră. Într'un moment de şovăială a luptătorilor soldatul Bucur deşi soldat ordonanţă, ese înainte şi îndemnând pe camarazii lui la luptă dreaptă fără risipă de cartuşe, făcu ravagii în rândurile duşmanului punându-l pe fugă în desordine.

În învălmăşagul acestei lupte, o schijă de obuz i-a rupt piciorul şi rămânând fără nici un ajutor timp de 6 ore, cu greu a putut fi transportat până la postul de prim ajutor.

Soldatul Bucur Gheorghe este invalid; el stă şi va sta pururea în fruntea vitejilor români din toate timpurile. El este un simbol.

El trăeşte întotdeauna în mintea şi sufletul nostru.

6 Octombrie 1916. Situaţia trupelor noastre.

Bat. I 8 Vânători la M-rea Caşin, Bat. II 8 V. la Fabrica Union, Bat. I,II 13 Inf. pe dealul Vrânceanu, Bat. IV 13 Inf. pe drumul strategic Coşna Păltiniş, Bat. III|13 Inf. la Băile Slănic, Bat. I 25 Inf. pe culmea Manoilă. Bat. II şi III|25 Inf. pe coama Stăneica. Bat. IV|25 Inf. pe dealul Matiuşca Bat. II|53 Inf. D. Arşiţa. Bat. III 53 Inf. cu 2 companii pe Saroşa şi 2 companii în Grozeşti. Bat. I|53 Inf. Bat. II şi III|53 Inf. în Grozeşti.

Bat. III|65 Inf. pe valea Leşunţului. Reg. 69

Inf. şi Reg. 77 Inf., în marş forţat spre Grozeşti. 1 baterie din 25 Art. pe Saroşa, 1 baterie din 25 Art. pe dealul Muncelul, 1 baterie din 25 Art. pe Leşunţul, 1 baterie din 25 Art. pe D. Pietrosul, Divizionul de artilerie călăreaţă cu o baterie la Caşin, o baterie la Marginea, Reg. 4 obuziere cu o baterie la Grozeşti, 1 baterie pe dealul Saroşa, 1 baterie de munte 63m.m la Grozeşti, 1 baterie de 53 m.m la Arşiţa şi Herestrău.

Sitauţia trupelor inamice

Pe lângă trupele din ziua de 5 Oct. a debarcat la Breţcu şi apoi cu automobilele la Hârja Reg. 2, 26, 63 şi 13 Honvezi.

În ziua de 6 Octombrie s'a hotărât de Divizie, luàrea unei puternice ofensive pe întregul front pentru ca duşmanul să fie asvârlit peste graniţă.

În acest scop s'au format două detaşamente: *Detaşamentul Colonel Rujinski cu Regimentul* 13 Infanterie, 1 baterie din 25 Art. 1 baterie obuziere şi o secţie de Artilerie de munte, avea misiunea să înainteze pe direcţiunea Dealul Vrânceanu, Dealul Feschi-Păltiniş. Batalionul III|13 Infanterie de pe valea Slănicului avea ordin să înainteze şi să se îndrepte pe direcţia Vârf. Apostol. Vf. Slănic şi să atace în flanc şi spate pe inamic. Batalionul I|8 Vânători, avea ordin să înainteze pe direcţia Grozeşti Hârja, cu misiunea de a ataca de front.

Detaşamentul din stânga colonel Piperescu, Batal. I, II, III|65 Inf. întărite cu un batalion din 77 Inf. cu misiunea de a ataca pe inamic pe culmea Ploştina, şi valea Leşnuţului de pe dealul Ma-

noilă, şi coama Stăneica, deal fixa şi a nu-l lăsa să-şi trimeată rezervele pe frontul Hârjei unde trebuia sa aibă loc atacul principal.

Acţiunea ofensivă a început la ora 11^{30} a. m. în prezenţa A. S. R. Principelui Moştenitor care se găsea în sectorul de luptă.

Inamicul simţind pericolul unui mare atac şi-a concentrat focul tuturor bateriilor asupra dealului Vrânceanu, şi Coama Manoil.

Trăsnete şi obuze au fost aruncate asupra trupelor noastre, şi din înălţimile văzduhului, odată cu căderea lor, o ploae de gloanţe, de plumb şi de oţel erau aruncate de arme, mitraliere şi grenade. Alţi copaci rupţi şi scoşi din rădăcină. alte zguduituri de pământ, şi alţi eroi morţi.

În vale se găsesc obuze reduse la neputinţă şi înfipte în câte un copac.

Regimentul 13 Infanterie în valuri-valuri s'a repezit la asalt: alte valuri îl urmează.

Inamicul aruncă gloanţe din belşug asupra noastră.

În faţă, în spate, locul de luptă este presărat dn cadavre.

Grămezi de morţi cu ochii ficşi, îngheţaţi. Ici colo, trupuri sfârcuite de răni hidoase, figuri cari au mustăţile lipite în sânge închegat.

Atacul îndreptat cu atâta râvnă şi putere sufletească a trebuit să se prăbuşească întâmpinând cea mai mare rezistenţă.

În cursul nopţei de 6-7 Octombrie inamicul şi-a reînoit atacurile şi contra-atacurile în Valea Oituzului şi Slănicului.

Batalioanele I şi II | 13 Inf. s,au menţinut pe poziţia din ajun: Dealul Vrânceanu, D. Feski. Batal. III | 13 Inf. care opera pe valea Slănicului, a

rezistat şi el mult timp atacurilor furioase, suferind perderi mari.

În luptele dela 6 Octombrie, cad răniţi în faţa plutoanelor Sub-Lt. Idieru Alex. comand. comp. I, Sub-Lt. Filipescu Richard şi Lt. Chiosa Th.

În ziua de 6 Octombrie pe dealul Vrânceanu, în bubuitul tunurilor, în ciocănitul mitralierelor, în iadul de flăcări şi fum otrăvitor, în haosul şi mugetul groaznic, apune pentru vecie Sub-locotenentul Orăşanu, jertfindu-se pentru apărarea pas cu pas a pământului ţării sale.

Lupta era aproape câştigată când, deodată, cu un muget năpraznic, un obuz inamic se prăbuşeşte amestecând una cu pământul pe acest erou.

În prima zi de războiu, acest brav ofiţer s'a distins în chip strălucit îndeplinindu-şi misiunea în mod eroic.

Cu un pluton de puşcaşi, cu trei salve de focuri, a capturat 20 Ungúri, material enorm de războiu, asigurând marşul Batalionului I spre Carpaţi, şi întrerupând ori ce comunicaţie între vama Slănic şi cele'alte vămi ungureşti.

Sublocotenentul Orăşanu şi-a dat viaţa la gândul că un neam întreg şi-a pus speranţa în sufletul său. A luptat şi a murit pentru o Românie frumoasă, mult mai mare, mult mai puternică.

Din prima zi de luptă l'am văzut. Era neadormit spionând mişcările inamicului, şi îmbărbătându-şi unitatea dela postul de comandă pe ploae şi în frig. Simţea o datorie covârşitoare pentru ţara primejduită, încrezătoare in el şi în paza sa.

Şi-a dat viaţa pentru cei de mâine. Din sângele lui creşte azi libertatea fraţilor şi mândria celor ce vin după dânsul. El doarme singur la umbra aceluia care cu o zi înainte îl adăpostise de umezeală. Deasupra mormântului lui creşte steja-

rul care prin ramurile şi frunzele lui povesteşte văilor Slănicului şi Oituzului faptele lui eroice.

El va sta în fruntea vitejilor din toate timpurile.

7 Octombrie 1916. Pentru ziua de 7 Octombrie s'a hotărât reluarea ofensivei, pe întregul front al Diviziei. Detaşamentul Colonel Rujinski, şi detaşamentul Colonel Piperescu, trebuea să asvârle cu ori şi ce preţ pe inamic înapoi, scoţând din încercuire Bat. III | 13 Inf., care era amenințat să fie învăluit, şi era cu totul epuizat de grelele perderi suferite în ajun.

La ora 1^{30} sub cel mai îngrozitor bombardament de artilerie din partea inamicului, ambele coloane întreprinde contra atacuri reuşite. La 2 ore după începerea atacului, inamicul aruncă timp de 1 oră asupra Dealului Vrânceanu, şi văeii Oituzului, torente de obuze, şi şrapnele. Cu 4 batalioane venite cu automobilele de la Breţcu atacă Bat. II | 13 Inf. şi Bat. I | 13 Inf. Companiile 8, 6 şi 5 | 13 Inf., rezistă cu îndârjire la toate atacurile date de inamic, mai mult încă, Sub-Lt. Popa şi Sub-Lt. Poclitaru se aruncă cu înverşunare asupra flancului drept vrăjmaş, îl respinge pe o distanţă de 400 m. şi îl fixează pe loc.

În fruntea plutonului său Sublt. Poclitaru cade lovit în piept de 2 gloanţe.

Sub vijelia de foc ucigător Bat. II | 13 Inf. şi Bat. I | 13 Inf. cu avânt şi dispreţ de moarte remarcabil, rezistă atacurilor date de duşman. Bat. II | 13 I. atacat cu noi forţe vrăjmaşe, şi din cauza lipsei de legătură cu detaşamentul Slănic, flancul drept îi este învăluit pe coasta Stroei.

Inamicul caută cu ori şi ce sacrificiu să tae retragerea Bat. II | 13 I. Maiorul Roşitz Fr. trimite 2 plot. care erau în rezervă să zădărnicească tentativa

lui de învăluire. Inamicul deşi fixat de aceste 2 plut. cu forţele proaspete aduse execută mişcarea de învăluire în stil mai mare. Apreciind situaţia desperată, Maiorul Roşitz ordonă comp. 5-a retrasă de pe linie să ocupe o poziţie la W de drum şi să contra atace protejând retragerea tuturor unităţilor de pe Vrânceanu. Compania 5-a îmbărbătată de comandantul ei Lt. Radu Eugen, respinge cu îndârjire înaintarea inamicului şi asigură timpul necesar retragerei comp. 8-a, 14-a, a unei părţi din Comp. 7-a şi a Bat. I | 13. Inf.

În învălmăşagul luptei Maiorul Roşitz Fr. este lovit mortal în abdomen şi la braţ. Comp. 6 | 13 plot. de mitraliere Lt. Stroja, şi resturi din Comp. 7 | 13 în contact strâns cu inamicul nu se pot retrage la vreme, iar comandantul companiei 5 crezând că toate unităţile sau scurs, (de oarece oamenii nu mai veneau şi cum inamicul încerca şi învăluirea aripei sale drepte) ordonă retragerea spre Saroşa. Inamicul urmăreşte Comp. 5 | 13 Infanterie şi se aşează călare pe drum pentru a putea preîntâmpina un eventual contra-atac din partea unităţilor care nu se retrăseseră. Cele 3 plotoane din comp. 6 | 13 Inf.. resturile din comp. 7 | 13 Inf. şi cu secţia de mitralieră Lt. Stroja văzând situaţia desperată şi linia lor de retragere tăiată de inamic, se maschează cu mitralierele sub braţ trăgând, ca şi oameni din mers, iar o parte care nu mai aveau muniţie cu patul puştei, se apropie de lanţul de încercuire inamic pe care'l trece sub baionetă sau îl dărâmă cu patul armei şi revine la unităţile care îi credeau pierduţi.

Au rămas pe poziţie numai cei grav răniţi care nu au putut fi evacuaţi.

Batalioanele I şi II | 13 Inf. sub protecţia

Bat. IV | 13 care ocupase din vreme tranşeele de pe Saroşa, se reorganizează ocupă sectoarele determinate, şi trimit în toate direcţiunile spre inamic patrule puternice.

Detaşamentul din valea Slănicului, respinge la ora 11 și 30 a. m. atacurile inamicului pe D. Dobru, dar Sub-Lt. Antonescu E. moare vitejeşte în fruntea plutonului său. Către seară acest detaşament se întăreşte cu Bat. III | 77. Contra-atacat cu forţe superioare inamice se retrage în spre satul Nou.

Ziua de 7 Octombrie înscrie o pagină frumoasă în cartea neamului împodobind de a pururea aureola de glorie a acestui viteaz Regiment.

În ziua de 7 Octombrie. când coloanele Austro-Maghiare, loveau cu furie şi mureau pentru ambiția deșartă de a învinge și de a stăpâni Valea Oituzului, în această zi apune pentru totdeauna *Maiorul Roșitz Francisc*. Sufletul lui însă trăește și v'a trăi, de-a pururea viu și strălucitor. Nu a ştiut ce este ambiţia s'au vanitatea, nu a avut deşărtăciunea de a fi slăvit erou naţional, a murit ca cel mai brav soldat, în clipă când mila lui D-zeu arunca vălul ei protector asupra Batalionului lui greu lovit, greu încercat, în această luptă.

În maiorul Roșitz Francisc, Sub-Lt. Antonescu Eug. și Sub-Lt. Poclitaru, căzuţi în această zi am văzut sângele şi sufletele nepotolite ale oştenilor lui „Ştefan cel Mare". În ei am cunoscut tot ce e mai nobil, lamura vredniciei, și virtuţilor ostăşeşti în ei an trăit, cu toţi am admirat şi iubit comorile lor sufleteşti.

Tot în ziua de 7 Oct. a eşit la iveală figuri mari de eroii: *Căpitanul Ionescu C-tin comand.*

Bat. I | 13 Inf. stavilă neclintită, simbol sfânt al vitejiei românești. Locot. Stroja, com. plot. de mitraliere, care a întrupat în el toate calitățile neamului; războinic până la moarte, hotărâtor să jertfească totul pentru apărarea graniței.

Cu un avânt superb a sfărmat zăgazul ce încercuit ca într'un cleşte sute de ostaşi, şi cu ascuţişul săbiei, și a croit drum împreună cu soldaţii lui, doborând la pământ hoardele barbare ce se credeau învingători.

În ziua de 7 Oct., în miezul nopţei când Batalioanele istovite de atacurile neîntrerupte prinse a aţipi pentru aşi câştiga forţele pierdute, telefonul înregistra *Înaltul Ordin de zi al M. S. Regelui Ferdinad din 7 Oct. 1916.*

Ostaşi!

„După șapte săptămâni cât timp ați ținut „piept vrăjmașului cu bărbăție, astă-zi se încinge „lupta aprigă la granița țării contra armatelor i„namice care vor să ne cotropească. În aceste mo„mente simt ca o datorie să vă reamintesc că pă„mântul sfânt al țărei noastre, a fost apărat tot„deauna cu cinste și vitejie sub Marii noștri Vo„evozi, și stropit de sângele strămoșilor noștrii, „cari au bătut pe năvălitori.

„Aștept de la toate gradele ca și acum să-și „facă cu sfințenie datoria, apărând cu orice preț „până la ultima suflare patria amenințată.

„Nici o unitate să nu dea înapoi, ci să-și păs„treze cu orice preț pozițiile de luptă, ori unde i„namicul este slab să fie atacat și respins.

„O pozițiune ce a fost pierdută, să fie ime„diat atacată și reluată.

„Munții noștrii, care de mii de ani, au fost „leagănul și pavăza neamului, să fie zidul nebiruit „unde valurile de oțel ale vrăjmașului să se sfărâ„me înaintea vitejiei apărătorilor, cinstea oștirei și „salvarea patriei o cere.

„Înainte deci cu Dumnezeu și biruința va fi a „noastră.

„Acest Înatt Ordin se va comunica imediat „tuturor comandamentelor și serviciilor, și se v'a ci„ti tuturor ostașilor până pe frontul de luptă."

Dat astăzi 7 Oct. la Marele Nostru Cartier General.

Ferdinand.

8 Octombrie 1916,

În dimineața zilei de 8 Oct. acțiunea ofensivă a Reg. 13 Inf. a reînceput printr'uu viu bombardament de artilerie de pe dealul Saroșa, Leșunțului și culmea Manoilă. Bateriile din Reg. 25 Art. băteau neîntrerupt Vf. Vrânceauu, Dealul Fesckei, cota 1038 coama Stâneica.

Batal. I, II, și IV | 13 Inf. se aruncă la asalt asupra Dealului Vrânceanu, și Vf-lui Dobru și fixează pe inamic, împiedicându-l să-și deplaseze rezervele mai ales pe Saroșa în spre Bat. III.

După o oră inamicul pronunță un mare atac asupra Reg. 13 Inf. Batalioanele noastre cu efective reduse 1|3 (din cauza pierderilor) rezistă și contra atacă pe vrăjmaș luându-i prizioneri care au declarat că pentru acest atac a fost întrebuințate Reg. 83, 27, 43 și 2 batalioane bosniace.

La ora 4 atacul de front dat de Reg. Ștefan cel Mare No. 13, a luat o intensitate crescândă iar la ora 5|30 print'un asalt general și cu toată

energia, inamicul este aruncat de pe dealul Vrânceanu în spre D. Păltiniş.

Regimentul s'a fortificat imediat pe poziţie.

Duşmanul a reacţionat puternic asupra poziţiei pierdute. Bombardamentul de artilerie inamică se desvălue cu o furie năpraznică. Valuri de atac reacţionează până târziu noaptea fără aşi atinge scopul.

In ziua de 8 Oct. Locot. Dospinescu A. în fruntea companiei sale rezistă cu îndârjire atacului de invăluire şi nu cedează terenul decât atunci când este lovit şi rănit greu. Noroc că la timp a sosit în ajutor o companie care a restabilit situaţia.

În ziua de 8 Oct. zi de grea încercare, Regimentul 13 Infan. nedormit de 6 zile şi de 4 zile în lupte cu un inamic superior a înscris încă o pagină glorioasă.

Comadantul sectorului a trimis ofiţerilor şi trupei următoarele cuvinte:

Lupta de azi este un exemplu frumos de înverşunare cu care a luptat ostaşii Reg. 13 Inf.

Colonel Rujinski

În lupta dela 8 Oct. s'a distins in mod eroic Maiorul Checais Iulius.

Acest brav ofiţer şi-a îndeplinit misiunea în chip strălucit ajungând în faţa duşmanului până la 100 metri şi deschizând focul, se asvârle cu toată puterea de avânt împreună cu Batalionul său şi în fruntea lui, asupra duşmanului aruncându-l înapoi 2 klm. degajând valea Oituzului şi culmea Leşunţului.

9 Octombrie

Situația trupelor uoastre:

Detașamentul Slănic, bat. III|13 Inf. bat. III|77 Inf. o baterie obuziere, 1 escadron cavalerie sub comanda Maiorului Dubert Nec.

Detașamentnl Saroșa Colonel Liciu Gh. bat. I, II|13 Inf. bat. I, II 69 Inf. 3 baterii din 25 Art. 1 secție artilerie de munte.

Detașamentul Oituz (Lt. Colonel Linde) bat. III|69 Inf. 1 secție obuziere

Detașamentul Coama Manoilă și Leșunțului Colonel Piperescu; bat. I|25 Inf. I|76 Inf. II, III|67 Inf. IV, II, III|25 Inf,; 1 baterie obuziere, 1 secție de artilerie de munte.

Pentru ziua de 9 Oct. comandamentul Diviziei a hotărât încetarea ofensivei, pentru a da timp unităților să se refacă și să se consolideze pe pozițiile cucerite.

Inamicul cu forțe superioare a atăcat și contra atăcat toată ziua, căutând mai ales să învăluiască flancul prin valea Slănicului și valea Oituzului. Toate atacurile au fost zădarnice. Unitățile au păstrat cu îndârjire terenul cucerit.

Reg. 13 Inf. în lupta continuă de 5 zile și 5 nopți era prea obosit și decimat așa că s'a disspus scoaterea lui din linia I și trimiterea înapoi pe dealul Bolohan pentru reconstituire și odihnă 10 ore, rămânâne pe poziție bat. IV|13 Inf. și compania de mitraliere, Căpitan Drăgulănescu Eugen.

10 Octombrie 1916. Prin ordinul de operație al Diviziei s'a hotărât pentru ziua de 10 Octomb. reluarea ofensivei și asvârlirea peste graniță a dușmanului.

Scopul cel urmărea Divizia era următorul:

Să stăpânească punctele: Kishavas, şi cota 1259.

Atacul trebuea să fie dat din Valea Slănicului pentru ocuparea Vfului Cernica apoi cota 955, Poiana Sarata (Valea Oituzului) Coama Stăneica, cota 1038.

Detaşamentul Slănic a atacat pe 2 coloane, Coloana Maior Dubert Nicolae, Bat. III 13 Infant. pe valea Surei, Păltiniş, cota 1120.

Coloana Maior Checais Bat. IV|13 Inf. pe drumul strategic, Vrful luiApostol prin 1120, susţinut de 2 companii din Bat. I|13 Inf.

După o puternică pregătire de artilerie, Reg. 13 Inf. atacă de front cu Bat. IV|13 Inf. şi III 13 Inf. apoi, face o conversiune la stânga şi cade în flancul stâng şi spatele inamicului, cucerind întreaga organizaţie inamică, capturând 5 ofiţeri, 5 cadeţi, 300 oameni trupă, mitraliere şi bogat material de războiu.

Detaşamentul Slănic ocupă P. Dobrului înfrânge ultima rezistenţă duşmană la baionetă, şi se opreşte la 1 klm. N. de Golul Păltiniş.

În această zi rezistenţa duşmanului a fost sfărmată, aruncândul pe linia Vârful Apostol, Nord satul Hârja.

11 Oct. 1916. În zori zilei se reea ofensiva pentru atingerea obiectivelor Vf. Cernica cota 995.

Coloana Maior Dubert Nicolae, ocupă golul Păltiniş, şi continuă urmărirea.

Coloana Căpitan Ionescu Const. înaintează spre Cernica. La vârful lui Apostol, *Sub-Locot. Tomida atacă la bainetă,* şi sfărmând cea din urmă rezistenţă vrăjmaşă, *cade lovit mortal* în fruntea plutonului său.

Sub-Locot. Obreja Xenofon printr' un im-

petuos atac la baionetă, împrăştie o companie bosniacă, interceptează linia telefonică, (ordinul de retragere al Maiorului Müller) capturează prizonieri şi material de răsboiu, şi implântă tricolorul în vârful Cernica (Cheea Oituzului).

Rezultatul acţiunei desfăşurată în ziua de 11 Octombrie 1916 a fost aruncarea duşmanului peste frontieră.

În ziua de 12 şi 13 Octombrie 1916, inamicul a atacat pe tot frontul căutând să recucerească terenul perdut, toate încercările lui sunt respinse cu mari perderi. De la 14 Oct. la 28 Oct. inamicul nu a acţionat de cât foarte puţin, în schimb forţe germane se concentrau pe culmea Breţcanilor şi în Valea Oituzului, Divizia 6-a Germană a primit ordin să plece la Oituz spre Cernica, Stăneica, Clăbuc.

28 Octombrie 1916.

În dimineaţa acestei zile situaţiunea Regimentului era următoare:

Bat. I | 13 Inf. în rezerva grupului de sector, la Blokhaus.

Bat. III | 13 Inf. pe valea Slănicului cu compania 12-a pe Dealul Puf, cu un post detaşat de un ploton pe M-le Şandor.

Comp. 9 | 13 Inf. pe coama Cheşcheş cu un post detaşat pe Zirost şi unul pe P. Slănic în dreptul cotei 671.

Comp. 10 | 13 Inf. în rezerva detaşamentului în Băile Slănic în dreptul izvorului N. I.

Bat. IV | 13 Inf. ocupă cu 2 compănii sectorul de la V-ful Popii până la V-ful Cernica, iar 2 compănii în rezerva liniei de luptă.

Batal. II pe Cernica de la V-ful Cernica în spre Coama Cernica.

Vremea bună permite terminarea lucrărilor de întărire.

La ora 10 şi 30 a. m. în urma câtorva lovituri trase de artileria noastră asupra Poeanei Sarata, inamicul deschide cu artileria sa de diferite calibre şi din trei direcţiuni (Kishavas, Brezoiu, Oituz) un foc înspăimântător care dărâmă lucrările noastre de apărare. Sub vijelia de foc ucigător trupele inamice: un batal. din Reg. 10 Vânători bavarez, şi 2 batal. din Reg. 225 bavarez sau strecurat pe viroaga dintre Cernica, şi mamelonul Brezoiu capturând, sau omorând santineala noastră care a tras focuri contra duşmanului însă n'au putut fi auzite înapoi din cauza sgomotului infernal,

La ora 11 tragerea artileriei duşmane încetează brusc iar, trupele din tranşee se găsesc la 50 m, cu trăgători inamici, care înaintează în pas de atac dispuşi în adâncime,

Poziţia fiind slab ocupată, Batalioanele I, II din 13 Inf, sdruncinate, obosite, şi nedormite (incontinuu în lupta de la 4 Octomb. 1916) şi fără nici o rezervă, sunt silite să dea îndărăt sub presiunea puternică a inamicului, cedând aproximativ 400 m. în adâncime.

Compania 5 întărită cu comp. 6 de la rezerva sectorului, şi cu comp. 13 de la rezerva liniei contra atacă viguros linia duşmană în 2 rânduri, însă neputând manevra pe flancuri atacul de front nu reuşeşte.

Se recucereşte 200 m. din terenul perdut pe care cu anevoie se cosolidează. Artileria duşmană face un baraj de neînchipuit, ceiace produce mari perderi.

La ora 2 şi 30 se dă un nou contra-atac, şi apoi încă al 3-lea, şi al 4-lea, dar toate se dărâmă sub vijelia de foc a inamicului, care dispune de numeroase mitraliere, şi grenade. Pe timpul contra-atacurilor, comp. 5-a şi 7-a şi cu secţia de mitra'iere Maxim, constituesc garnizoana de tranşee, iar comp. 6, 8, şi 13, companiile de asalt.

La ora 9^{15} seara, inamicul încearcă un atac. Din toate părţile se încheagă un sgomot, ce urcă, scade, un vuet de tunuri, mitraliere, şi grenade. Sub acest vuet vrajmaşul atacă din nou. La ora 11^{30}, se repetă iarăşi până la ora 12 noaptea. Regimentul 13 Inf., îşi apără pământul, glia lui. Oştenii Regimentului refăcuţi cu cei bătrâni, îşi încordează braţul şi rezistă la toate atacurile date de duşman.

Perderile suferite sunt extrem de grele, nu se pot evalua, inamicul se găseşte faţă în faţă (150 m.).

În acest atac SubLt.: Stroja I., Constantinescu Marius, Leon Gh. şi Zărnescu Gh. sunt răniţi.

La ora 1 noaptea e linişte complectă, se văd mişcări de umbre. Se transportă răniţi şi morţi, până în zorii zilei şi tot încă nu s'a terminat. Elita armatei germane (Bavarezi) s'a prăbuşit ca şi aliaţii lor Unguri, în atacurile de la Oituz.

Pentru ziua de 29 Oct. s'a hotărât reluarea ofensivei pe întregul front.

Artileria noastră trebuia să pregătească atacul printr'un viu bombardament de la ora 5^{30} a. m. Detaşamentul Maior Dubert Nic. fixa inamicul

pe dealul Zirost, iar 2 comp. din acest batalion concura la atacul sectorului principal.

Cu batalioanele II şi IV | 13 Inf., la care se adaugă şi 2 comp. din Reg. 80 Inf., cu o secţie de mitraliere şi Batal. I | 13 Infant. oprit în rezerva sectorului, trebuea să se pronunţe un atac general în direcţia Kishavas, peutru a fixa pe vrăjmaş şi a nu-i lăsa timp să'şi arunce rezervele sale pe V-ful Popei.

La ora 3^{30} a. m. linia de luptă e întărită cu comp. 10 | 80 Inf. şi secţia de mitraliere din Reg. 80 Infanterie.

La ora 11^{15} a. m. cum tirul artileriei noastre este extrem de eficace, Bavarezi părăsesc poziţia centrală şi se resfrâng pe flancuri: mitralierele noastre sub comand. Locotenentului Drăgulănescu Eugen, îi produce grele perderi.

La ora 11^{50} comp. 6 şi 13 | 13 Inf. atacă de front, iar comp. 7 şi 8 | 13 I. şi comp. 10 | 80 Inf. încearcă să învăluiască aripa stângă a duşmanului pentru al asvârli spre Brezoiu şi a reocupa asfel poziţia perdută. Se recucereşte 100 metri.

La ora 9^{15} seara inamicul încercă un nou atac.

Regimentul 13 Infanterie rezistă cu îndârjire.

Valurile de asalt de şi la adăpostul bombardamentului de artilerie, sunt ţinute pe loc.

La ora 11^{30} atacul nostru se repetă apoi încetează după 10 minute.

Perderile suferite sunt extrem de grele, nu pot fi

însă stabilite din cauză că unităţile sunt în strâns contact cu inamicul.

Mitralierele duşmane trag cu desnădejde şi cu mare precisie, iar infanteria lor reocupă poziţia centrală pe care o părăsise din cauza artileriei.

Cu toată violenţa focului duşman s'a înaintat iarăşi până la 150 m. de linia duşmană unde ne-am oprit şi ne-am întărit.

În fruntea companiilor sunt răniţi Lt. Nicolau P. Laurenţiu şi SubLt. Georgescu Pompiliu.

La ora 12 se ordonă un nou atac, însă trupa sub tirul extrem de precis al inamicului, nu mai poate înainta. Inamicul cu peste 12 mitraliere şi făcând risipă de grenade e întărit puternic în poziţia sa, în formă de potcoavă, aşa că atacul frontal nu reuşeşte, iar învăluirea cu atât mai puţin.

Până la ora 1 mai cad răniţi Sublt. Negoiţă N. Plutonierul A Casandrei, Plutonierul Zaharia D. Sergentul instr. Bontaşi G. şi foarte mulţi soldaţi sunt omorâţi de focul înspăimântător al mitralierelor şi grenadelor.

Efectivele unităţilor intrate în luptă sunt reduse la jumătate.

Atacul se opreşte pe punctele fixate. Valea Slănicului este păzită de comp. 2 13 Inf. de pe a doua creastă a Dobrului care face legătură la stânga cu comp. 7|13 Inf. din sectorul Cernica şi cu comp. 3|13 I. de la cota 630, care face paza văiei având un pluton în avant-posturi de luptă la piciorul muntelui Zirost, iar cu restul comp. ocupă poziţie pe Piscul Dobru făcând legătură la dreapta cubatal. II|13 Inf. La ora 2^{05} inamicul începe o

nouă pregătire de artilerie după care la ora 3, se face o nouă încercare de învăluire pe la aripa noastră dreaptă însă şi această încercare este respinsă sângeros.

La ora 3, comp: 10, 11 şi comp. 9 | 13 Inf. atacă Zirost, între cota 1185 şi cota 1330, comp. 12 | 13 Inf. atacă M-le Şandor. Primul atac reuşeşte a apropia linia noastră la 150 m. de cea duşmană, cel de al doilea de pe Şandor este respins. Se ocupă în acest sector poziţia de la cota 1070 (coama Puf) şi cota 819 (coama Cheşcheş).

La ora 4 se atacă din nou în sectorul Cernica.

Sub vijelia de foc se înaintează greu, totuşi comp. 16, 13, 6 | 13 Inf. şi resturile comp. 8 | 13 Inf. înaintează sub creasta V-ful Cernica ocupată de inamic, la distanţă variând între 20 –30 m. de unde orice înaintare este imposibilă.

Inamicul rostogoleşte în vale grenade care ne produc grele perderi, fiind puşi în imposibilitate să ne ridicăm răniţii şi morţii căci coloana de brancadieri de peste 100 de oameni, nu dovedeşte transportul răniţilor.

Inamicul contra-atacă la ora 6 şi la 6^{30} dar toate loviturile se sfărâmă sub resistenţa disperată a încercatelor noastre trupe.

La pregătirea contra-atacului de la ora 6 inamicul vrând să bombardeze linia noastră şi neştiind că linia lor este înaintată cu propiele lor proiectile îi loveşte producându-le numeroase perderi.

30 Oct. 1916. Inamicul a mai încercat un contra-atac la ora 3^{35} asupra unei poziţiuni din frontul nostru situată la dreapta potecei de frontieră.

După o prealabilă pregătire cu artileria Bat. III|13 Inf. atacă din nou Zirost dar e respins.

Inamicul e bine retranşat cu numeroase reţele de sârmă, a retezat chiar copacii, iar când Batalionul se caţăra pe creastă îi prăvăla peste oamenii noştri

Pentru a putea decide pe inamic să părăsească dealul Cernica se hotărăşte un nou atac.

Cu 2 comp. din Reg. 65 se atacă de front iar cu susţinerele sale şi cu Compania 2-a din R. 13 I. se continuă învăluirea aripei stânge a inamicului, învăluire ce începuse să se facă de Lt. Beldiman încă din ziua de 29 Oct. 916.

Linia duşmană nesdruncinată de focul artileriei şi dispunând de o poziţie tare în mod natural şi de numeroase mitraliere, grenade, aruncătoare de mine, respinge îndârjit orice mişcare a noastră. Invăluirea aripei sale stângi nu răuşeşte din cauza formei poziţiei, care transformă atacul învăluitor în atac frontal.

Perderile suferite sunt grele.

31 Octombrie 1916. Situaţia unităţilor aceiaşi afară de comp. 15 13 I. care s'a trimis la Pichetul Dobru ca rezervă a liniei de luptă.

Trupele noastre se consolidează pe poziţiile ce le ocupă.

D-nul General de Divizie adjutant Prezan Comandantul armatei de Nord cu ocazia inspecţiei la Blokhaus şi-a exprimat deosebitele sale mulţumiri pentru vrednicia soldaţilor din Reg. 13 care au luptat la Cernica în mod admirabil şi demn de laudă.

Aceleaşi mulţumiri le aduce Col. Liciu Gh. şi în-

tregului Regiment, Col. Rujinski Comand. Sectorului şi Maiorului Roiu Ioan Comand. Batalionului II|131. citând acest batalion printr'un ordin de zi pentru tenacitatea şi bravura cu care a luptat de la începutul bătăliei şi până astăzi.

1 *Noembrie 1916*. Inamicul a mai încercat un atac la ora 12^{30} a. m, care n'a durat mai mult de cât 20 minute şi care a fost din nou respins. Inamicul mai atacă în cursul zilei la ora 4^{30} şi 10 noaptea însă este imediat pironit la teren de focul extrem de precis al artileriei, mitralierilor, şi infanteriei noastre.

Cum azi sectorul Cernica (care în ultimile zile a avut cumplite perderi) nu mai acţionează de cât demonstrativ, la ora 3 şi 10 după pregătirea artileriei noastre, Maiorul Iordăchescu cu 1 comp. din R. 65, I. I plot din Bat. IV|13 şi 3 comp. din R. 80 Inf. porneşte le atac, care nu are alt scop de cât a demonstra şi pironi inamicul spre a nu-şi deplasa forţele în restul sectorului care continuă şi azi ofensiva. Cu compania 2-a din Reg. 13 Inf. sub comanda Locotenentului Ionescu Grigore, se execută mişcarea de învăluire şi după o luptă scurtă dar crâncenă, inamicul se retrage în dezordine lăsând pe teren 3 mitraliere, 78 prizonieri, şi multă pradă de război.

Se reocupă imediat V-ful Cernica pe care se organizează. La ora 12 noaptea inamicul a bombardat Cernica.

La ora 1 şi 45 noaptea după o formidabilă pregătire de artilerie, cu forţe superioare şi proaspete atacă şi respinge linia noastră depe Cernica la flancul drept al centrului cedând astfel din terenul câştigat eri, aproximativ 100 metri. La ora 6^{30} a. m. după o pregătire de artilerie atacăm din nouă Cernica şi cu ajutorul

comp. 2 şi comp. 3|13 Inf. de pe Dobru şi după aproape 2 ore de luptă inamicul este svârlit de pe poziţia ce ocupase, lăsând pe teren 2 mitraliere, 79 prizonieri, şi o bogată pradă de război.

Cu aceasta se închee luptele de la Oituz şi se termină şi cu bavarezi, care în grabă părăsesc Cernica şi Oituzul pentru a se reface din eşecul suferit, ducând şi ei ca şi aliaţi lor unguri vestea că pe la Oituz nu se trece.

Bătălia de la Oituz, se poate considera ca terminată. Inamicul a suferit pe frontul de la Oituz cele mai grele perderi, cea mai grozavă înfrângere. Cu toată îngrămădirea lor de forţe, cu numerosul material technic de distrugere, cu toate atacurile înverşunate ce le-a dat zi şi noaptea, cu focul infernal de artileriei, mitraliere şi grenade nu a putut pătrunde la Oituz, şi Tg. Ocna.

In bătălia de la Oituz, Regimentul Ştefan cel Mare No. 13 a plătit îndeajuns botezul cumplit al sângelui.

Pe dealul Vrânceanu în pădurea aschiată de obuze şi şrapnele se odihneşte Maiorul Roşitz Francisc, Sub-Lt. Orăşanu, şi Sub-Lt. Mihăiluc, 12 sergenţi, 25 caporali, şi 350 soldaţi.

Aceşti eroi şi-au făcut pe deplin datoria, şi cu piepturile lor goale au pus zid puhoiului barbar.

Subt mesteacăni de la Păltiniş, va străluci în lumini de aur imaginile Sub-Lt. Tomida, Antonescu, şi Poclitaru, precum şi a celor 4 sergenţi, 12 caporali şi 50 soldaţi.

Pe creasta pleşuvă a dealului Cernica, în pădurea retezată de obuze, de glonaţe, de arme şi mitraliere, se ridică crucile ca un simbol de cre-

dință pentru cei rămași a celor 10 sergenți, 26 caporali, și 250 soldați, care cu modestele și eroicele lor virtuți, au contribuit la răsărirea României Mari.

În luminișul de la Brezoiu, odihnește pentru veci sufletul eroului Sub-Locot. Panaintescu care deși rănit, cu umărul prins în bandaj, a suit coama Cernca ca să poată lua parte la luptele de la Brezoiu. și cu un avânt fără seamăn, a crezut că poate copleși pe inamic cu puțini săi eroi.

Soarta luptei în acea zi a fost vitregă Reg. 13 Inf.

Sub-Lt. Panaintescu deși rănit, bosniacii turci l'au măcelărit împreună cu 2 sergenți, 3 caporali și 25 soldați.

Pe valea părâului Slănic, pe coastele de la Zirost stau unele lângă altele mormintele celor 5 sergenți, 12 caporali, și 85 soldații.

Pe lemnul crucilor de la Vrânceanu, Păltiniș, Cernica, Zirost, Brezoiu, (Valea Oituzului și Slănicului) stă scris istoria răsboiului, vitejia Reg. 13 Infanterie.

Ce a mai fost la Oituz, o spune Înaltul Ordin de Zi al M. S. Regelui Ferdinant I, ordinele de zi ale tuturor comandanților, și cântarea poeților.

Ordin de citație No. 15

Divizia de la Oituz. de la comandant și până la soldat, a susținut zilnic și neîntrerupt timp de 10 zile lupte îndârjite cu plină isbândă, contra unui dușman mult mai superior în număr, cu un avânt *fără seamăn, demn de admirația tuturor și vitejia strămoșească. Cinste comandantului și Diviziei. Eroismul și disprețul morței dovedit cu*

prisosință îi dă dreptul la admirația și recunoștința mea.

Comandantul Armatei de Nord

General de Divizie adjutant

PREZAN

Ordin de zi No. 267 din Oct. 1916

M. S. Regele Ferdinand I, a bine-voit ca prin graiul A. S. Regale Principete Carol Moștenito-Tronului, să exprime Inaltele sale mulțumiri pentru bravura desfășurată de trupele Diviziei. Sunt mândru de a împărtăși corpului ofițeresc și trupelor din Divizia mea, aceste înalte mulțumiri, cu o adâncă convingere că ele vor fi imboldul care v'a oțeli sufletul, și v'a oțeli mințile tuturora, pregătind și hotărând pe fiecare la lupta năprasnică pentru ajungerea la victorie.

Făceți din piepturile voastre de apărare al țărei, scut de care inamicul să se prăbușească, să se sfarme. Gândiți-vă la gloria străbună, când moșii și strămoșii voștrii apărau țara cu măciuca, dar n'au îngăduit să o calce dușmanul și v'au lăsat-o vouă moștenire. Ei erau puțini la număr. dar mari și năpraznici la luptă. Voi apărați țara cu arma și tunul. Arătați-vă demni de ei. Fiți năpraznici la luptă, am toată încrederea că vă veți arăta și în viitor demni de laudele ce vi s'au adus până acum, și că prin faptele voastre vitejești, veți face să fâlfâie drapelul românesc glorios departe peste frontieră, contribuind prin străduința voastră ca să așezăm România între hotarele largi, în care să cuprindă pe toți cei cu o limbă și o religie cu

noi. Ș'acum să înălțăm gândul și sufletele noastre spre acel care conduce destinele României și să strigăm „Trăiască M. S. Regele Ferdinand cu întreaga Familie Regală. Trăiască Pomânia Mare!“

Comandantul Diviziei 15-a

General GRIGORESCU

În timpul bătăliei de la Oituz *Maiorul Francez Sausery face un raport detailat pe care-l trimite în Franța. Iată în rezumat raportul:*

De mai multe zile are loc pe valea Oituzului şi pe muchile de dealuri, alternative de flux, şi reflux, datorită întăririlor ce sosesc de oparte şi de alta.

Cu metoda aceasta români au neajunsul față de adversar, din pricina numărului inferior de batalioane ca şi al lipsei trupelor proaspete.

Austriacii transportă în timpul nopței cu automobilele trupe de la Braşov, şi atacă.

Românii sunt aceeași în foc, dar în general atacurile lor energice la baionetă le permite să recâștige în cursul zilei terenul perdut.

După părerea tuturor pierderile duşmanului sunt considerabile, şi crestele acoperite de păduri sunt pline de cadavrele austriace.

Prizonieri afirmă că au fost aduse în zilele din urmă 14 batalioane din Braşov, că în total ar fi cam 30 batalioane parte din ele decimate.

De şi oboseala este mare, moralul trupelor române este excelent, şi voiciunea atacurilor cu baioneta este o probă a avântului infanteriei. *De alt-fel nimeni* nu pomeneşte să dea înapoi şi la fiecare presiune, corespunde din partea românilor un atac pregătit.

Impresia este excelentă. Moralul trupelor este superb.

Raportul Maiorului Sausery este oglinda adevărată a luptelor de la Oituz. — Austro-Maghiari şi faimoşi Bavareji trupă de elită, au gustat amarnic ferul ucigător, căci atât mai rămăsese soldatului nostru. Cu pieptul desfăcut, cu capul gol, cu ochii injectaţi de sânge, ostaşii Regimentului 13 Infanterie, loviau în dreapta şi în stânga, iar duşmanul se prăbuşea în urlete de fiară, în gesturi nebune.

În faţa masacrului covărşitor, duşmanul arunca armele jos, şi în genunchi în faţa soldaţilor sărutândule mânile cereau ertare.

Românul la baionetă, pentru apărarea ogorului e fiară, în faţa lacrimilor şi a rugăminţei, lasă arma în jos, dând dovezi de superioritate sufletească sdrobitoare.

În faţa acestui gest, tresare umanitatea şi mărinimia, în faţa celui ce nu se mai poate apăra.

Poetul Mircea Dem. Rădulescu animat de de cea mai sfântă iubire pentru neam, în poeziea de războiu Oituz, şi Închinare celor căzuţi pentru patrie, evocă durerile în cuvinte destul de mişcătoare.

OITUZ

Oituz ! Zid bătrân de cetate,
Rostindu-ţi străvechiul cuvânt,
Simt aprig cum sângele-mi bate,
Căci tu ai oprit la hotare
Năvala mulţimei barbare
Adusă de foame şi vânt...

Din vremea de slavă deplină
Tu n'aveai pe lume egal,
Creşteai ca 'ntr'un nimb de lumină,
De când l'ai văzut cum răsare
Pe Marele Ştefan, cel care
Părea Sfântul Gheorghe pe cal.

Dar astăzi o, astăzi, Oituze,
Mă tulburi când cuget ce eşti,
Sub aprig potop de obuze,
Sub focul ce curge'n şuvoaie,
Tu, crestele 'nalţi să-i priveşti...

Tu-i vezi... Ş-a ta inimă bate
Cu ritmul din pieptul lor lat.
De zile şi nopţi necurmate,
De nopţi şi de zile într'una,
Ei ţin cu-a lor piepturi furtuna
Adusă de Roş-Împărat.

Tu-i vezi. Sunt puţini. Dar ei luptă
Cu râvna străbunilor tăi.
De gloanţe căciula li-e ruptă.
Dar mâna de inimi viteze
Sfărâmă maşini bavareze
Şi munţi 'i răstoarnă în văi...

Şi tu îi auzi: — „Dă de svântă",
Că Neamţul e suflet păgân..."
— „De-i zdravăn să stee la trântă..."
— „El umblă cu duhuri spurcate,
Dar toate-a lui scule, măi frate,
Nu fac cât un piept de Român!"

Şi tu te cutremuri de jale,
Când toţi aceşti aprigi voinici
Ce's una cu stâncile tale,
Slăbesc... Au blesteme pe buze...
Atunci te 'nalţi tu, Oituze,
Cu glas ca de tunet şi zici :

—„Cu voi, eu sunt frate de cruce,
Legat prin bătrâne dureri.
Mai şuieră odată haiduce!
În bucium tu suflă, pandure.
Să 'nvie şi frunza 'n pădure,
Să simt că sunt tânăr ca eri..."

„Eterni, ca şi stâncele mele,
Vă 'nfipse Cezarul aici,
Să 'nfrângeţi furtunile grele
Şi toate barbarele naţii...
Voi sunteţi aicia, Carpaţii,
Iar ei nişte bieţi venetici!"

„Copii !... Cel ce-a stat în mărire
Murind, ca un Astru 'n apus,
O spadă va dat moştenire.
În duşmani rotiţi-o, voi, bine,
Căci Sabia Lumei Creştine
E fulger când cade de sus...

Atunci ei tresar fără veste,
Îşi uită de foame şi de ger
Puteri noi le cresc, ca'n poveste,
Şi aprigi, pe vârfuri de munte,
Se 'naltă cu pieptul să 'nfrunte
Potopul de foc şi de fier...

Oituz!... Mă 'nfioar de-a ta fală,
De care tu, astăzi, ne legi,
Tu înfrânt-ai barbarra năvală,
Săpat va sta 'n piatr-al tău nume;
Al nostru erai tu pe lume,
Azi tu eşti al lumei întregi!

INCHINARE

Celor căzuţi pentru Patrie

Şi astă-zi, cu simţirea pe veci însângerată,
Spre voi, spre cei mai falnici, mai bravi şi mai iubiţi,
Ne înălţăm mândria şi lacrima curată,
Voi, ce-aţi căzut şi totuş ştiu bine că trăiţi.
În clip-aceasta mare, de-avânt şi de durere,
Cum ne-am putea deprinde cu gândul c'aţi pierit?
Cum să 'nţelegem moartea, când gloria vă cere?
O! Visul vrut-a jertfă şi jertfa s'a 'mplinit.
Să vă slăvim, de-acuma, neburi de bucurie?
Să plângem pe morminte, zdrobiţi, cu pieptul frânt?
Dar cum să poată stropul de lacrimă să fie
Prinosul, ce plăteşte un gest atât de sfânt?
Eri, înfrăţiţi cu brazda câmpiilor mănoase,
Treceaţi, superbi şi harnici, sub soarele-arzător:
În ochi aveaţi aprinderi de seceri şi de coase
Şi 'n suflet bunătatea blajinului ogor.
Eri, urmărind în zare a voastre chipuri brune,
Plecate peste plugul urnit de patru boi,
Simţeam cum toată seva pădurilor străbune
Cânta în viaţa caldă ce palpita în voi . . .
Şi trupurile voastre să doarmă 'nsângerate?

Şi braţele 'ncordate de forţă să ste reci?
Să staţi cu răni cumplite în piepturile late,
Pe umedele brazde încremeniţi de veci?
Nu! N'aţi murit. Ştiu bine. Nu e nici o putere
Să 'nfrângă uriaşa pornire de eroi;
Când sunteţi fiii unui popor ce 'n veci nu piere,
Cum ar putea să moară vreunul dintre voi?
Cum ar putea să moară vreunul, să se sfarme
Gigantica-i făptură cioplită în granit
Când, fără de pereche, al vostru fapt de arme
În ochii omenirei întregi s'a oglindit?
Nu! N'aţi murit. În marea şi falnică bravură,
Cum v'a surprins avântul, Nemuritori, voi staţi,
Cu gestul vostru aprig tăiat în piatră dură
Ca'n bazo-reliefuri ai Romei tari soldaţi.
Purtaţi de uraganul suprem al vitejiei
Din mândrul vostru sânge un strop n'aţi risipit:
El s'a 'nfrăţit cu brazda, cu holdele câmpiei,
Cu tot pământul nostru din jerfă plămădit . . .
Şi mâine, când plugarii, sub zările blajine,
V'or trece iar în largul pământului tăcut,
Mai nalţi, v'or fi stejarii şi spicele m'ai pline
Şi m'ai fecundă brazda, pe care v'aţi născut!

Bătălia de la Caşin

12 Decembrie 1916 – 3 Ianuarie 1917

În noaptea de 8 Decembrie 1916, la Cernica a venit vestea că Regimentul 13 Inf. va fi scos de pe poziţie.

Ca un curent electric, această ştire s'a transmis de la Zirost la Poiana-Sărata.

Sufletele soldaţilor, tresaltă de bucurie că a sosit ora când să fie schimbaţi, trimişi la Răcăuţi s'au Răcăciuni, ori şi unde, într'un sat unde să poată să-şi schimbe cămaşile, să guste o clipă de repaus după atâtea luni de lupte grele şi grozave suferinţe. În luptele de la Vrânceanu şi Cernică au fost zile când soldaţi nu ştiau ce este odihna: Nemâncaţi, nedormiţi, în zăpadă, frig şi umezeală, ajunsese fantome.

În ziua de 9 Decembrie când a apărut ofiţeri ruşi pentru recunoaşterea poziţiei, soldaţii chiuind de bucurie, că în sfârşit eşeau din bordee, din şanţurile umede şi pline de noroi, la soare la lumină.

Venise ziua când aveau să părăsească crestele munţilor, şi pădurile, roşite de sânge şi pline de cruci şi de morminte, să m'ai uite pentru o clipă amintirea a atâtor scene grozave şi sfâşietoare.

În noaptea de 9 Decembrie trupele ruseşti urcă creasta Păltiniş-Cernica.

Pe la miezul nopţei, bordeele, tranşeele, se umple de o veselie simplă şi comunicativă.

Glumele, râsâtele, conversaţiile în şoapte cu ruşii, şi mai ales cu români Basarabeni.

Nu se gândeau cu toţii de cât la fericirea unei zile de odihnă, a unei linişte de o clipă, căci pe urmă ce avea să fie nu avea nici o importanţă.

Shimbarea s'a început în cea m'ai perfectă linişte, cu mult tact şi sânge rece, pentru a nu deştepta bănuiala inamicului.

Ruşii au primit sectorul în cele m'ai mici amănunte.

Şi poate nu am fi plecat dupe poziţie aşa vo-

ioşi dacă nu am fi avut încrederea în ei, că vor ţine cheea Oituzului aşa cum am ţinut'o şi noi.

Ruşii venise să ne schimbe de 5 ori m'ai mulţi ca noi.

Unde aveam o santinelă, ei puneau 2 şi 3. Unde era o mitralieră, ei aşezau 4—5. Unde era un tun, ei instalau o baterie. Unde linia de tranşee era ocupată din distanţă în distanţă cu trăgători obosiţi de lupte, ei aşezau soldat lângă soldat, cu sacul plin de merinde, şi gamela de ceai—roşi la faţă, nepăsători.

Aveam încredere în mulţimea lor.

În zorii zilei de 11 Decembrie, Regimentul 13 Inf. mai puţin Bat. II, şi III începe a scoborâ pe drumul ce venise acum 2 luni.

Se luminase bine de ziuă când Nemţii şi-au dat bine seamă că am fost schimbaţi, şi de necaz că nu ne-am luat rămas bun de la ei, în urma noastră au început să ne trimeată o ploaie de obuze, iar pe Ruşi iau bombardat câte-va ore.

Trecem pe la Blockhaus, ocolim mormintele proaspete şi crucile aplecate din cauza ploei, şi zăpezei.

De aci încolo fiecare metru de pământ mărşăluit, trezeşte în mintea soldatului, amintirea luptelor, şi figurile eroilor dispăruţi.

Păltiniş, — Vrânceanu, locul de odihnă a atâtor eroi.

Saroşa locul bateriei din 25 Art., baterie care a luptat şi ajutat Regimentul 13 Infant. la toate atacurile, zi şi noapte.

La ora 10, eşisem din pădure şi coboram spre Herestrău.

În fund spre Poiana-Sarata se zăreşte ca un punct Cernica-Şandor.

Regimentul ajuns în Grozeşti primeşte ordinul că în ziua de 13 Decembrie să se găsească la Răcăuţi satul de odihnă.

La ora 3 acest ordin a fost spulberat cu toate iluziile din ajun.

Şeful de Stat Major al Diviziei personal aduce ordinul ca Regimentul 13 Inf. neântârziat să desfacă piramidele, şi în marş forţat să plece prin Mănăstirea-Caşin, spre Clăbuc.

Austro-Maghiarii, Bavarejii, nereuşindu-le atacurile de la Oituz, şi'au îngrămădit forţele pe Valea Caşinului lovind cu toată furia lor barbară, cele câteva Regimente ce le ţineau piept de 2 zile.

Regimentul 13 Infanterie, trebuia să mai înscrie pagini glorioase în cartea lui.

El nu avea nevoe de repaos, el nu putea să se odihnească când vrăjmaşul amenința cu invazia.

12 Decembrie 1916: Din halta Caşin, Bat. I 13 Inf. e dus cu trenul la *Inţărcătoarea* apoi în marş forţat *spre Tâlămba.*

Trupa nedormită, sleită de puteri mergea încet, străbătând potecile şi viroagele închise din toate părţile de munţi cetoşi îmbibaţi de umezeală, fără pic de soare.

Batalionul IV | 13 Inf., se îmbarcă imediat la Caşin şi ajunge la Inţărcătoarea la ora 1, apoi pe Clabuc.

13 Decembrie. Bat. I | 13 Inf., şi IV | 13 Inf., ocupă poziţie pe Căpuşa, şi versantul de S. E. al M-telui Clăbuc.

Bat. II|13 Inf., care era în rezervă de sector

la Cernica, este alarmat de Ruşi care din cauza bombardamentului au părăsit V-ful Cernica, retrăgându-se spre Păltiniş. Bat. II|13 Inf. cu 2 companii sub comanda Căpitanului Radu Eugen, opreşte retragerea Ruşilor şi printr'un atac la baionetă respinge pe vrăjmaş înapoi, restabilind linia de luptă.

14 Decembrie 1916. Situaţia Regimentului 13 Infanterie:

Bat. I|13 Inf., pe V-ful Căpuşa.

Bat. II|13 Inf., La Cernica (Valea Oituzului)

Bat. III|13 Inf., pe Valea Slănicului (la Zirost)

Bat. IV|13 Inf., pe versantul de S. E. al Muntelui Clabuc.

În zorii zilei de 14 Decembrie, inamicul pregăteşte cu artileria un mare atac atât la Cernica cât şi la Căpuşa, şi Clăbuc.

Tunuri de toate calibrele revarsă râuri de foc asupra Batalioanelor I şi III, precum şi asupra Ruşilor de la Cernica (Oituz). Obuzele isbesc la început în fund spre Inţărcătoarea unde credea că vin rezervele, apoi pe flancuri şi la centru.

Tranşeele de pe Căpuşa, şi Clăbuc, sunt bătute pe metru. Coloane înalte de pământ şi fum, se ridică în sus, copaci tineri şi bătrâni se rostogolesc la pământ. Şanţurile se umple de cadavre şi răniţi.

Artileria încetează tragerea şi ca din cer gloanţele de arme şi mitraliere cad ca o grindină.

Inamicul simţind că nu avem destule mitraliere, şi că efectivul ne era redus, execută o manevră de întoarcere a flancurilor, rupe frontul şi ocupă Căpuşa, tăind retragerea Batalionului I|13 Infanterie.

Graţie avântului, şi sângelui rece a comandantului de batalion, Căpitan Ionescu Constantin, batalionul să strecoară pe toate viroagele, şi scapă de sub-cleştele duşman, ocupând poziţie pe Plaiul Talâmba.

La Cernica (Oituz) Ruşii nu au putut rezista bombardamentului de artilerie, şi atacurilor duşmane, şi s'au aşezat pe o fugă nebună.

Batal. II | 13 Inf., opreşte năvala fugarilor Ruşi, atacă pe duşman, îl respinge şi 'l fixează pe linia V-ful Secăturei, V-ful Apostol.

În ziua de 11 Decembrie, Regimentul 13 Infant, a suferit grele perderi. Sub-Lt. Popescu Mihai, şi Maftei Gh. morţi

Sub Lt. Obreja Xenofon rănit, mulţi soldaţi morţi şi răniţi.

În luptele de la *Clăbuc, Căpuşa şi Cernica*, în clocotul asurzitor ce vinea din sute de guri de foc, în iadul de obuze, şi şrapnele, în focul ucigător al mitralierelor, voinici ce au perdut o clipă nădejdea, îşi îndreaptă privirea către *Cel A Tot Puternic:*

Doamne, ne-ascultă ruga ferbinte,
În bătălie ne ocroteşte
Braţul pe armă Tu ne 'ntăreşte,
Tată Prea Sfinte!

Ne du înainte cu bărbăţie
Sub steagul falnic legaţi prin soarte,
Legaţi şi'n groapă să fim prin moarte
Toţi în frăţie.

Tunul crunt urlă în neagra zare,
Lung clocot fierbe pe văi puternic
Tată, ne ascultă glasul cucernic
În ceasul mare.

Zăngănit de arme, tropotul creşte,
Fulgere scapăr, pe-a noastră frunte,
Tată, stejarii Tăi cei de munte
Tu-i oţeleşte!

Cu toţi muri-vom în sfânta lege,
Căci datoria în foc ne cheamă:
E pentru Neam şi Patria-Mamă
Şi pentru Rege!

N. Vulovici.

În ziua de 15 Decemb. 1916, Compania 1 şi 2|13 Inf., rămâne la *Tălâmba*, iar restul de 2 comp. se retrage la *Inţărcătoarea*. Bat. 4|13 Inf. cu Companiile 13 şi 15 aproape decimate, cu Comp. 14 şi 16 la care se mai adaugă Comp. 4, 2|13 Inf., şi comp. 10|37 Inf., se îndreaptă spre cota (1151) *Faţa Coarnelor* în ajutorul Bat. II|25 Maior Teodorul G. unde ajunge la ora 4 şi 30 seara. Comp. 3|13 Inf. rămâne în rezervă la *Inţărcătoarea*.

Comp. 14 şi 16|13 Inf. schimbă 2 Comp. din Reg. 25 de la cota 1114 şi în această situaţie aşteaptă atacul vrăjmaşului.

Trupele sunt obosite, decimate, însă cu mult curaj şi avânt.

Bat. III|13 Inf., care a fost schimbat de Ruşi în marş forţat soseşte la *Mănăstirea Caşin* unde cu linia ferată Union se opreşte la Inţărcătoarea.

Comp. 9 şi 10|13 Inf., sub comanda Câpitanului Dobrovici Neculai primeşte din ord. Col. Gorski Comandantul sectorului de a pleca imediat la *Faţa-Coarnelor* în ajutorul Maiorului Teodoru Reg 25.

16 Decemb. 1916. La ora 10 şi 30 a. m. inamicul începe un violent bombardament cu diferite ca-

libre între care și 305, asupra frontului *Fața-Coarnelor*, care ține până la ora 1 și 30 p. m. când infanteria inamică superioară atacă viguros cota 1114, și încearcă să învăluiască ambele flancuri, ceace reușește în parte cu flancul drept. Comp. 14 și 16|13 Inf., rezistă cu îndârjire și contra-atacă la baionetă.

Lt. Bădărău N. cade rănit în fruntea, Companiei și este ridicat de dușman.

Pentru a preveni o complectă învăluire Comandantul Sectorului Cașin ordonă la ora 5 seara retragerea pe poziția *de la Bucieș*. Compania 9 și 10|13 Inf. ajunse la *Fața*-Coarnelor la ora 6 seara primește ordinul să se reântoarcă la *Ințărcătoarea* unde ajungând la ora 5 a. m. reântră sub comanda *Maiorului Dubert N.* care dă ordin Comp. 9-a să se instaleze în av. post, la stânga Comp. 12|13 Inf. adică pe dreapta *P. Sboina*, pe *D. Secăturei* trimițând un plot. spre cota 1171 pe *D. Secului*. Comp. 10 și 11||13 Inf. se constitue în ariergardă și sprijină retragerea detașamentului *Tălâmba*, *și Fața-Coarnelor.*

Sub protecția acestei ariergarde, Reg. 8 V. ocupă poziția de la Buccieș, iar restul trupelor se retrag *pe poziții dominante luptând pas cu pas*, *și apărându-și pământul cotropit ae vrăjmaș.*

În ziua de 17 Decembrie se citește trupei Înaltul Ordin de zi al M. S. Regelui Ferdinad I,.

Ostași!

„Soarta războiului a voit ca frontiera Olte-„niei și o parte din mănoasa câmpie a Munteniei, „să fie cotropite de vrăjmaș.

„Este de datoria noastră, acum când ați pri-
„mit ajutoare să goniți pe năvălitori.
„Cu credința în Dumnezeu și cu voința de al
„învinge, înainte pentru Țară și pentru Neam.

Ferdinand.

În ziua de 17 Decembrie, Bat. I | 13 Inf., întărește *linia Bucieș* ocupată de Reg. 8 V. și de Bat. I | 25 Inf. sub comanda Maiorului Cornea comand. sectorului Buccieș. Bat. IV|13. Inf., constituit într'o singură comp. sub comanda Lt. Vasiloiu, întărește și el poziția Bucieș.

Bat. III|13 Inf. se îndreaptă spre *Groapa Măgurei* până în dreptul cotei 715, iar de aci spre cota 923 de pe Pl. Măgurei, unde ocupă poziția de la cota 1167.

Colonel Liciu Gh., se însărcinează de Generalul Grigorescu Eremiea cu supravegherea acțiunei sectorului Cașin.

În ziua de 18 Decembrie 1916, inamicul s'a strecurat și a ocupat puternic *Măgura Cașinului*, care domină și interzice valea Cașinului.

Colonel Liciu Gh. a dat ordin Bat. (Maior Ionescu) din Reg. 53 și Bat. III|13 Inf., să contra-atace și să ocupe această înălțime.

La ora 8 a. m. Reg. 25 Inf., a început cu forțe puternice atacul cotei 1167 din spre Chioșurile.

Maior Dubert N. ia parte cu Bat. său la acest atac, punândui-se la dispoziție și 1 comp. din Reg. 53 Inf.

Poziția fiind formidabilă întărită, și inamicul dispunând de mitraliere numeroase, respinge ori ce încercare de atac.

La ora 4 seara inamicul care ținea cota 1167

atacă de flanc şi din spate aripa dreaptă a poziţiei Buceş dărămând ori ce apărare. Maiorul Cornea comand. sectorului Bucieş ordonă retragerea pe eşaloane susţinute reciproc pe poziţia de la E. de Mănăstirea Caşin. Pentru a susţine retragerea deţaşamentului Bucieş, rămâne în arier-garde Bat. II din Reg. 27 Inf. care trebuia să rezistă pe poziţia de la Fabrica Union până la complecta retragere a tuturor unităţilor.

19 Decembrie 1916. În zori zilei unităţile iau ofensiva spre a opune vrăjmaşului ultima rezistenţă, inamicul însă întărit pe poziţii dominate sileşte trupele noastre să ocupe următoarele puncte.

Bat. I||13 Inf. în avant-posturi de luptă la 3 km. de Fabrica Union.

Bat. III 13 Inf. reocupă plaiul Măgurei până în dreptul cotei 942 de unde îşi resfrânge flancul drept spre D. (Pietrosu).

Bat. IV||13 Inf., cu o singură comp. ocupă o poziţie de flanc la Nord de Fabrica Union, pentru a înterzice ori ce înfiltrare a inamicului.

Bat. II||13 Inf. schimbat de Ruşi în marşforţat de la Caşin la ora 9^{45} p. m. ajunge la M. Caşin unde cantonează.

Dela 20 Decembrie la 23 Decembrie inamicul a atăcat în nenumărate rânduri zi şi noapte D. Petrosul, Muntele Războiul, Valea Caşinului, Pisçul Slatinei, toate atacurile lui a fost respinse cu grele pierderi.

În ziua de 26 Decembrie inamicul cu forţe mult superioare nouă atacă pe 2 coloane. Batalionul I|13 Inf.

Intăia coloană se îndreaptă către flancul stâng pe Cărpiniş unde se afla compania 4|13 şi rupe frontul. A doua coloană pe Valea Ca-

şinului silind detaş. Maior Stănescu să se retragă.

Bat. I|13 Inf., nu a ştiut de retragerea acestui batalion şi inamicul îi cade în flanc şi în spate.

Comand. Bat. I 13 Inf. văzând situaţia gravă a bat., în fruntea comp. de rezervă execută un contra atac viguros care însă nu reuşeşte şi'l sileşte să se retragă.

Este rănit în fruntea Bat. la ambele picioare şi nu este lăsat să fie dus de brancadieri până ce Bat., nu se retrage complect.

Comp. 2|13 Inf. cu resturi din comp. 3 şi 4 13 Inf. aproximativ 190 oameni ocupă cota 507 de pe D. Cărpiniş pe care o întăreşte iar restul din comp. 3-a retrasă pe Valea Caşinului ocupă poziţie pe Ghioina.

Bat. II|13 Inf. este atacat cu forţe superioare de inamic, rezistă însă cu îndârjire şi printr'un atac la baionetă în care Sub-Lt. Andriescu M. C. este rănit, fixează pe inamic pe loc.

Bat. III 13 Inf. refăcut la Oneşti soseşte însoţit de o secţie de art. de 53 m m şi se opreşte la cota 773 (Poiana Coada-Văei-Babei) unde se instalează în avant-posturi.

În ziua de 28 Dec. 1916, Comp. 2 13 Inf., ocupă sectorul dela cotă 505 de pe Cărpiniş până la cota 302 din Valea Caşin face legătură la stânga cu bat. Maior Niţescu din Reg. 65 Inf., ia la dreapta cu bat. „Maior Teodor G. din Reg. 25 Inf. Comp. 3|13 Inf., pe D. Ghioina.

Bat. II|13 Inf., atăcat puternic pe tot frontul se retrage luptând pe D. Ghioina (S. de P. Prisaca) şi se întăreşte.

Bat. III 13 Inf. care era în avant posturi între cota 772 şi cota 779 primeşte ordin să atace în

zorii zilei cota 670 şi cota 534 de pe drumul spre Mărăşti.

Inainte însă ca Batalionul să ajungă la Înţărcătoarea, inamicul cu forţe aproximative 1 batalion atacă comp. dela cota 711 şi o aruncă înapoi.

Restul do 3 comp. şi o comp. din Reg. 80. I. sub comanda Căpit. Dobrovici N. contra atacă inamicul, dar fiind inferior numericeşte şi poziţia avantajoasă pentru vrăjmaş atacul rămâne fără succes. Inamicul începe mişcarea de învăluire a cotelor 772 şi 773 îndreptând forţele sale spre fundul văiei cotei 540, şi spre groapa adâncă cota 550, şi groapa lui Gavril. Legătura cu trupele de la stânga este ruptă. Inamicul barează spatele poziţiei prin ocuparea solidă a botului de deal dela E. de cota 772, şi de şi atăcat de o comp. din Bat. III|13 Inf. şi 2 plut. din Reg. 80 Inf., respinge acest atac, iar Bat. III 13 Inf. este silit a se retrage de pe poziţie sub protecţa ariegardei dela cota 772, încercând ultima rezistenţă la baionetă, apoi se retrage luptând la cota 779 şi 715.

In ziua de 3 Ianuarie ofensiva dela Caşin se opreşte şi inamicul este fixat pe punctele următoare :

Bat. I|13 Inf., ocupă sectorul dela cota 506 depe Cărpiniş până la cota 392 din Valea Caşin.

Bat. II 13 Inf., ocupă cota 440 (Piscul Raţei) până în Cărpiniş, iar cu 2 companii pe Ghioina.

Bat. III|13 Inf., în rezerva liniei I-a înapoia crestei Poiana Bordeiul lui Mihai.

Bat. IV|13 Inf., instrueşte soldaţi veniţi în vederea nouelor lupte.

În bătălia dela Caşin batalioanele au fost reduse la efective de 80—100 oameni de companie, după 2 refaceri.

Inamicul a suferit şi el grele perderi. Atacurile Austro-Germane au încetat convinşi pe deplin că nici pe aici nu se trece.

Din ziua de 5 Ianuarie, pe un ger cumplit, 20° sub O fără adăpost, sub cerul liber, se începe lucrul pentru fortificarea poziţiei.

De 2 zile şi 2 nopţi, viscolul sufla cu furie.

Şueratul şi mugetul viforului părea mugetul unei mări răscolite de valuri.

În zadar voinicii săpau, pământul îngheţat nu ceda nici cu un chip.

Batalionul II 13 Inf. în timpul zilei încerca să lucreze sub bombardamentul artileriei, şi deşi inamicul nu vedea nimic în pădure, de teamă de a nu fi atacat arunca în neştire şi la voea întâmplărei gloanţe de mitraliere şi arme.

Bat. I 13 Inf., care se găsea cu 2 companii pe Valea Caşinului, într'o poziţie deschisă din toate părţile, erà supraveghiat de aproape de duşman care se găseà pe Măgura Caşinului (cheea Caşinului) şi pe Arşiţa. Lucrul în timpul zilei nu se făceà.

Noaptea se lucra cu greu. Intunericul, pământul îngheţat, oboseală mare de aproape 4 luni de zile în lupte continue, dar trebuià ca soldaţii să se îngroape în pământ, un simplu atac şi am fi fost asvârliţi înapoi.

In mugetul viforului care era în concert cu proectilele inamicului, s'a lucrat 6 zile şi 6 nopţi, iar soldaţii îşi avea adăposturi care să-i ferească de viscol.

M'ai mult în îngheţ decât la căldură a trecut soldaţii Reg. 13 Inf., iarna anului 1917.

Robaci, tari în suferinţe, cu mantaua arsă de

foc, cu bocancii rupţi, steteau la pândă şi îşi apărau pământul strămoşesc.

Viscolul nu-i neliniştea, picioarele nu le mai simţeau, şi când au trecut în refacere pentru 20 zile, soldaţii nu mai puteau merge. Li se desgheţa picioarele.

Suferinţa îndurată de soldaţi a fost supraomenească, ràbdarea lui a atins culmele, iar calitatea de bun ostaş nu o vom găsi la nici un alt popor din lume.

În luptele dela Caşin sublt. Obreja Xenofon apune pentru vecie.

Sublt. Obreja Xenofon, a luat parte cu Reg. 13 Inf. dela începutul campaniei. A fost în Ardeal şi a luptat în văile Oltului, Mureşului şi Târnavelor.

In luptele uriaşe dela Oituz ca un leu a apărat hotarul. Totdeauna în fruntea companiei. Uraganul vrăjmaş cu valurile de oţel se lovea năprasnic de pieptul lui.

În luptele de la Oituz, interceptează linia telefonică, prin care Maiorul austriac Müller ordona batalionului direcţia pe unde să se retragă, apare cu flăcăii lui pe Creasta Cernica, prinde un sfert din Batalionul duşman şi împlântă ca un viteaz tricolorul în vârful Cernica.

In luptele dela Caşin de şi rănit în umărul stâng; îngrijorat de valul duşman ce se scobora la vale, urcă creasta munţilor cu bandajul pe umăr şi susţinut de brancardieri, îndemnă cu vorba şi cu fapta pe vitejii lui să nu dea înapoi decât în faţa superiorităţii duşmane, şi să se retragă luptând.

În ziua de 5 Februarie, moartea i-a sărutat fruntea la porţele Oituzului. (Valea Caşinului).

M. S. Regina Maria a României, cu ocazia vizitei pe front pentru a întări curajul soldaţilor prin curajul Său, a văzut mormântul proaspăt al acestui erou, în curtea bisericei din Mănăstirea Caşin, şi pentru ca memoria Sublt. Obreja să fie slăvită, şi cinstită, a hotărât ridicarea unei cruci de piatră.

Pe monumentul ridicat se află săpat în piatră cuvintele:

„Ostaşului care nu a ştiut ce este primejdia „întru apărarea pământului iubit al ţărei sale, ace„luia pe care biruitor contra rănilor fatalitatea sin„gur l'a putut răpi“.

„Regina Românei, care a vărsat o lacrimă pe locul de odihnă.

„Reg. Ştefan cel Mare No. 13 în luptele dela Caşin 'a perdut un fiu pe sublt. Obreja X., însă a câştigat un erou, care prin fapta lui vitejească a înscris cu litere de aur în cartea neamului cea m'ai frumoasă epopee de eroism“.

În ziua de 9 Mai 1920 cu ocazia desvelirei monumentului acestui erou Regimentul 13 Inf. a depus pe mormântul sublt. Obreja Xenofon şi pe mormintele tuturor ofiţerilor şi soldaţilor f ori.

Regimentul „Ştefan cel Mare“ No. 13 în luptele dela Oituz, Slănic şi Caşin, şi-a făcut pe deplin datoria, luptând cu un eroism fără seamăn.

In văile Oituzului, Slănicului, Caşinului, la Vrânceanu Păltiniş, Cernica, Zirost-Brezoiu, Clăbuc, Clăbucel, Zboina-Neagră, Căpuşa, Inţărcătoarea, Faţa Coarnelor, Talâmbă, Bucieş, Dealul Secăturei, Dealul Seciului, Fabrica Union, Măgura Caşinului, Plaiul Măgurei, Dealul Chioşurile, M-tele Răsboiului D. Petrosu, Dealul Slatinei, Culmea Ţepei, Plaiul Zaglov, Piscul Raţei, Gheoi-

na-Arşiţa şi Fetişoara, piepturile soldaţilor Reg. 13 Inf. (refăcuţi de 2 ori) s'au prefăcut în stânci de granit, împedicând puhoiul vrăjmaş să se reverse la vale.

In fiecare arbore, în fiecare bolovan, din aceste dealuri, munţi şi văi, stă amintirea unui viteaz, care l'a îmbrăţişat şi călcat în cea mai înaltă sfinţire a vitejiei.

Reg. 13 Inf. cu pieptul vitejilor lui, cu sângele curs în valuri, a dat pildă urmaşilor lui de modul cum ştie să-şi apere vatra şi drepturile lui.

In cartea Regimentului s'a înscris pagini strălucite de vitejie, pagini frumoase de eroism.

În această carte soldaţii Regimentului 13 Inf. cetăţeni de mâine, vor găsi hrana sufletească pentru a întreţine forţa vie, pentru desăvârşirea virtuţilor.

Graţie vitejilor Reg. 13 Inf., *Patria*, acest cuvânt sacru, nu rămâne un cuvânt rece şi abstract în memoria urmaşilor, ci v'a deveni o fiinţă vie şi sfântă ale cărei destine, urmaşii le vor *mânui.*

Regimentul Ştefan cel Mare No. 13, pentru faptele lui vitejeşti a prea bine meritat cea mai mare distincţiune de război.

Marele nostru Voevod Ferdinand I căruia D-zeu ia hărăzit puterea de a înfăptui testamentul sfânt al străbunilor neamului Românesc „Reunirea tutulor Românilor într'un singur trup şi suflet, înfăţişat cu Măreţie prin trupul şi sufletul său," a decorat drapelul Regimentului 13 Inf. cu Ordinul de Războı „Mihai Viteazul" clasa III.

Inalt Ordin de zi No. 25

„În luptele de la Oituz, Regimentul „Ştefan

*„cel Mare“ No. 13, fiind atacat cu forțe mult su-
„perioare, a luptat timp de 3 luni, cu o bravură și
„cu un avânt fără seamăn, respingând pe inamic
„și producându-i perderi însemnate.*

*„Pentru curajul și devotamentul ce au ară-
„tat pe câmpul de luptă atât ofițerii cât și trupa,
„acest Regiment a bine meritat de la Patrie.*

*„Pentru ca faptele eroice săvârșite de acest
„Regiment să rămână neșterse în amintirea tutu-
„ror fiilor Țării, se decorează drapelul Regimen-
„tului „ Ștefan cel Mare“ No. 13 cu Ordinul Mi-
„litar „Mihai Viteazul“ clasa III.*

Dat la Marele Cartier General astăzi 31 Decembrie 1916.

(ss) Ferdinand.

Generalul Grigorescu Eremia a adresat trupelor Diviziei următorul

Ordin de zi

Din 4 Ianuarie 1917.

Prin I D. fiind numit Comandant al Corpului IV Armată, iar pe frontul de luptă încredințându-mi-se conducere grupului compus din Divizia 15-a, Divizia 7-a, Divizia 12-a, Brigada 7-a Mixtă și o Divizie rusă, las comanda Diviziei 15-a.

Este prea scurt timpul cât am stat în capul vostru, dar acest timp este presărat cu atâtea evenimente, în cât va forma de sigur pagina cea mai frumoasă din cariera mea.

În fruntea Diviziei 15-a am făcut primul pas în lupta cea mare în care a intrat România pentru cauze binecuvântate.

Am avut de la început nădejdea în victoria

finală și credință că ostașul român se va arăta demn de renumele strămoșesc.

Nu m'am înșelat în credința mea, căci ați ținut să-mi dovediți că în vremuri grele pot compta pe voi.

Nu-mi trebue decât să pronunț numele de Mulciova-Arabagi, V. Slănic, V. Oituzului, Cașin, Vârful Cernica, Coama Stănechi, Vârful Bradului, Piatra Runcului, Vârful Clăbuc, pentru a lega de aceste nume o întreagă istorie.

Trimiși în Dobrogea în momente critice, atunci când Divizia 15-a era compusă numai din Regimentele 53, 65 Infanterie, un batalion din Regimentul 80 Infanterie și Regimentul 25 Artilerie, ați mers cu pieptul deschis și atacând năpraznic pe inamic la baionetă, v'ați arătat demni urmași ai lui Ștefan cel Mare și Peneș Curcanul.

Ați răușit să respingeți pe inamic și să-l pironiți pe loc 23 zile, până când mersul operațiunilor a reclamat chemarea Diviziei 15-a pe frontul Moldovei.

Prin bravura voastră ați pus la început stavilă înaintărei dușmanului pe cele 3 văi Slănic-Oituz și Cașin, și în urmă, cu ajutorul regimentelor care astăzi intră operativ în compunerea Diviziei 15-a, ați respins vrăjmașul care pătrunsese aproape 10 km. pe teritoril țărei și l'ați alungat peste graniță.—Vor rămâne neșterse în amintirea mea acele zile mărețe, când vă priveam sburând ca șoimii peste vârfurile munților, pe care altădată numai vulturii le treceau în sbor.

Străduințele voastre au fost încununate de izbândă, iar drapelele Regimentelor 13, 25, 53, 65 Infanterie și 8 Vânători, care au fâlfâit glorios sub ploaia de gloanțe, au fost decorate cu Ordi-

nul „Mihai Viteazul" Cl. III, cea mai mare decorațiune de războiu. Prețuind valoarea voastră.

M. S. Regele a bine voit a da următorul

Ordin de zi :

„Acum trei luni am așezat Divizia 15-a la hotare pe culmile Carpaților, ca să păzească pământul Patriei spre a nu fi călcat de dușmani.

Spre adânca Mea mulțumire această streajă a rămas neclintită cu toate atacurile furioase ale inamicului.

Onoare Diviziei 15-a".

Dat la Marele Cartier General, astăzi 31 Decembrie 1916.

(ss) Ferdinand.

Trecut la alt comandament mai superior, rămân cu inima și sufletul în mijlocul bravilor ostași ai Diviziei 15-a, care, după cum au recunoscut'o comandamentele superioare în cap cu M. S. Regele, și-a cucerit cu jertfa sângelui locul întâi între diviziile Armatei Române, și-mi voi aduce cu drag aminte că Divizia 15-a formează pedestalul înălțărei mele.

Lăsând comanda voastra, nu vă cer altceva decât ca în viitor să nu desmințiți renumele ce v'ați căpătat, iar mie îmi rămâne mulțumirea sufletească că voi veți fi și de-acum înainte sub ocrotirea mea, de-oare ce faceți parte din trupele Corpului 4 Armată, pe care îl comand.

Înainte de a vă spune cuvântul ultim, simt o datorie de pioasă recunoștință de a-mi îndrepta gândirea către acei bravi ostași din Divizia 15-a, care cu sângele lor, au udat pământul țărei, și

astăzi dorm somnul eroilor pe pământul Dobrogean și în munții Moldovei.

Să le fie țărâna ușoară.

Iar voi, Ostași ai Diviziei 15-a, să aveți ca pildă pe acești eroi.

Să vă oțeliți inimile, să vă înălțați sufletele, și cu credința în Dumnezeu, să mergeți înainte, convinși de izbândă și cu hotărârea de a trage brazda la hotarele *României Mari*.

Să trăiți, Ostași!

Comandantul Corpului IV Armată

General GRIGORESCU

In luptele dela Oituz și Cașin Reg. 13 Inf. fiind unul din Regimentele cele mai viteze aducem prinosul nostru de recunoștință Marilor necunoscuți Poetul Mircea Rădulescu îi evocă în poeziea:

MARII NECUNOSCUȚI

Pe voi, în clipa asta, voiesc să vă evoc,
Viteji al căror nume noi nu'l vom ști vreodată,
Voi, ce'n vârtejul morței și'n viforul de foc,
Ați apărat pământul, bucată cu bucată...
Pe voi, al căror chiot îmi cântă în auz,
Pe voi cei fără nume, pe voi necunoscuții
Care ați luptat la Neajlov, la Cernica, la Oituz,
La Jii, la Turtucaia, la Olt, la Tabla-Buții:
Pe voi pe care brazda de-avalma v'a 'ngropat,
Pe voi, pe care lutul îi ține în pace dreaptă,
Pe voi cei mici, pe-al căror mormânt neînsemnat
Se'naltă să vorbească, prin veacuri, marea faptă...

Cei mulţi din voi avuta-ţi doar două-zeci de ani,
Viaţa 'n pieptul vostru bătea clocotitoare,
Simţeaţi în muşchii voştri putere de tirani
Dar voi va-ţi zis: „Noi suntem ai patriei. Din lut
Noi ne-am născut şi lutul întrânsul ne va strânge...
Deci, lutului acesta fecund ce ne-a născut
Să-i închinăm de-apururi al nostru tânăr sânge."
Şi glasul acesta tainic, interior şi sfânt,
Ce'n voi trezea ecouri ca intr'o grotă veche,
Voi îl simţeaţi cu toţii cum urcă din pământ
Şi ca din colb de biblii vă spune la ureche:
„O! Fericiţi acei ce'şi zic: O viaţ-avem
„Ş'o vrem legată pururi de-a nemului ursită
„C'a al lor va fi cununa triumfului suprem
„Şi slava lor prin veacuri va sta neadormită
„O! Fericiţi de acei al căror sânge, azi
„Se varsă pentru brazda ogoarelor bătrâne:
„Ei vor avea de-apururi pădurile de brazi
„Şi văile 'nflorite şi holdele de grâne
„O! Fericit acela ce-'şi pierde braţul stâng
„Şi luptă înainte lovind cu mâna dreaptă,
„Că 'n faţa lui zăgazuri ori cât de tari se frâng
"Şi mii de braţe 'ntinse în ţară îl aşteaptă.
„O! Fericiţi de aceia care rabdă oţeliţi
„Şi răni şi foame, fără să'şi strige suferinţa
„C'al lor va fi surâsul, etern, O! Fericiţi,
Acei ce cred c'aceia vedea-vor biruinţa!"

INVALIZILOR DE RAZBOIU

Voi umbre sfinte din trecut ne-aţi dat o ţară nouă
Voi sunteţi României d'azi a dimineţei rouă

Din brațul vostru a-ți făurit o viață nouă țărei
Noi cei de azi și viitori, nu vă vom da uitărei
Căci nu avem mai scump și sfânt ca voi și al
(vostru nume,
Voi sunteți vlaga aaestei țări, și al neamului re-
(nume,
Voi încheiarăți tot ce avem și-om îndeplini cu
(vremea
Căci moștenirea ce ne-ați dat s'o întregim ne-e
(vrere!
Slăviți dar fiți umbre de eroi, căci pilda voastră
(sfântă
Icoană 'n veci e pentru noi și'mbold pentru isbândă

Lt. *Comandor Negru*

Bătălia dela Mărăști

Înainte de a se începe marea ofensivă de la Mărăști — sectoarele defensive începând de la Divizie și până la companie erau în plină activitate. Poziția Regimentului Ștefan cel Mare No. 13, s'a organizat pe o lungime de 1 klm. și pe o adâncime de 500 metri cu șanțuri de tragere și adaposturi. Poziția batalionului și companiilor erau apărate prin focuri directe, iar prin ondulațiile ce prezenta terenul se creea eșinde și intrânde care permitea flancarea reciprocă a tuturor elementelor.

Creasta de foc, s'au tranșeea din I-a linie era acoperită printr'o zonă largă de rețele de sârmă ghimpată, precedate la rândul lor de tranșee de avantposturi, și posturi de ascultare, îngrădite cu rețele de sârmă ghimpată.

In șanțul de tragere la fiecare companie adă-

posturi blindate câte 4, şi cu 2 eşiri, permitea odihna soldatului.

Blindajul adăposturilor era făcut aşa fel ca să poată rezista proectilelor. O reţea de comunicaţie uşor de circulat şi bine defilată înlesnea viaţa şi apărarea frontului.

Rezerva fiecărei companii era adăpostită în spatele liniei I.

Adăposturile de comandanţi de comp. şi plotoane, de agenţi de legătură, telefonişti, magazii de provizii, cartuşe, etc. se complectau cu febrilitate.

Se luase măsuri ca în linia I să fie aduse mortierele, şi tunurile de munte.

Linia II, şi linia I.I, se camplecta.

Ştieam că o să se înceapă ofensiva, nu era cunoscută ziua.

În ziua de 7 Iulie 917, aeroplanele noastre aŭ început să vireze deasupra liniilor duşmane, atât pentru a însemna pe hartă bateriile iuamice, cât şi pentru fixarea tirului artileriei noastre. De pe dealul Pucna, Arşiţa, şi Valea Caşinului, bateriile noastre se întreceau care mai de care să-şi dirijeze mai lesne şi mai precis tragerea. Artileria grea nu-şi făcu încă apariţia, fie pentru a nu se demasca, fie pentru a nu-şi consuma muniţia.

In tranşeele noastre de şi se simţise că nu mai era mult până la ziua cea mare, ziua răzbunărei, la inamic din contră linişte complectă. Aeroplanele lor nu mai veneau aşa des, artileria lor nu mai da semn de viaţă de cât numai atunci când aeroplanele noastre se avântau în zona lor, şi atunci ca din pământ guri de foc ţâşneau, umplând aerul cu spărturile de schrapnele, fumul

negru se râdica până la cer, urmate de ruptura proectilelor.

Aeroplanele erau silite să lasă din zona periculoasă, continuând virajul în apropiere de liniile noastre.

Cum venea noaptea liniştea învăluia atâtea suflete obosite de munca zilei.

Câte un huruit de căruţe ne vestea că iua micului i-a sosit alimente.

Stam şi ne întrebam ce să fie această linişte? Poziţia lui îl lăsa nepăsător? forţele lui mari? sau convingerea că Românii odată porniţi la atac nici o piedică nu-i m'ai oprea.

8 Iulie 917. In această zi Reg 13 Inf., primeşte hrana pe trei zile, grenade şi cartuşe suficiente, se fac exerciţii de asalt, chiar înapoea tranşeelor

Aeroplanele noastre cu mult mai numeroase virează ore întregi, artileria noastră este din ce în ce mai activă, atât ziua cât şi noaptea.

Ofiţeri şi trupa sunt nerăbdători de a începe atacul. Recunoaşteri dese se trimit în timpul nopţei, să asculte, să capete informaţiuni.

Fiecare companie îşi trimite recunoaşteri tari de un ploton, cu scopul de a recunoaşte bine terenul până la inamice. Tot în aceste recunoaşteri cu foarfecile de tăiat sârmă se făceau breşe în reţelele de sàrmă inamice. Recunoaşterile plecau noaptea la ora 11 şi se întorceau în zorii zilei, fie-care ofiţer îşi avea notat pe hartă configuraţia terenului şi punctele probabile de atac, iar soldaţii în mintea lor păstrau potecile, poenile şi pădurea ce avea de străbătut.

Recunoaşterile se întorceau şi cu jurnale, ţigări placarde, şi bileţele, aşezate sub câte o ciutură groasă şi aproape de reţelele lor de sârmă căci mai departe nu le da mâna să le pună, apoi pâne albă voind să ne arate că o duc mai bine ca noi, vinuri bune şi conserve luate din teritoriul ocupat.

Pe placarde erau scrise în nemţeşte şi româneşte, cu cuvinte întortochiate rugăminţi *de a-veni la ei.*

Pe bileţele îndemna pe soldaţi să treacă la ei că le va da drumul imediat în ţară, vor fi lăsaţi liberi, şi că în teritoriul ocupat îi aşteaptă fericirea: mai jos: *purtătorul acestui bilet este liber a trece mai departe.*

9 Aug. 917. In această zi s'a început bombardamentul pregătirea de artilerie—pentru a se face breşe înreţelele lor de sârmă şi pentru distrugerea mitralierelor, şi răsturnarea liniei de apărare duşmană.

Bombardamentul început la ora 8 dimineaţa s'a întrerupt la ora 11. De la ora 11 la 11^{30} infanteria a deschis un foc viu asupra tranşeelor inamice, apoi m'ai rar şi m'ai rar, aceasta pentru a deruta pe inamic.

La ora 11^{45} canonada se inteţeşte şi deodată sute de tunuri de toate calibrele prinse a sgudui pământul, văile clocoteau năprasnic, proectilele cădeau cu o precizie matematică, parte din ele exploadau în reţelele lor de sârmă, parte în tranşeele din linia II cele mai multe urmăreau distrugerea uvrajelor din linia I. La ora 4^{30} (16^{30}) bombardamentul încetează brusc, şi infanteria noastră începe acelaş foc ca la ora 11. Inamicul

răspunde slab. nu era dumerit, nu își închipuia că se va începe un atac, și dacă s'ar fi închipuit nu știa pe unde, căci bombardamentul era din Bucovina la Dunăre.

In noaptea de 9 / 10 Iulie patrule de recunoașteri sunt trimise să vadă dacă s'au efectuat breșe în rețelele de sârmă.

Aceste recunoașteri au adus însemnări exacte de breșele făcute.

Recunoașterile din ziua de 8, și 9 August, au fost executate de Sublt.; Preotu Simon, Mezetti N-lae și Onofrei D-tru.

In ziua de 10 Iulie, artileria avâd însemnate pe hartă locurile unde au făcut și nu au făcut brese, și a continuat bombardamentul și m'ai violent.

Proectilele de diferite calibre ploau, pământul se cutremura, sute de vulcani aruncau nori de fum

Inamicul prinse a răspunde, răsturnând tranșeele noastre pe alocuri.

Două zile și o noapte cât a ținut bombardamentul, inamicul deslănțuia un năpraznic tir de baraj înaintea rețelelor de sârmă crezând că sunt atacați.

În ziua de 10 August recunoașterile făcute de Lt. Rugină pe Haloșul mic, și de Sub-Lt. Preutu Simion la cota 513 au adus știrea că inamicul a înlocuit breșele făcute de artileria noastră prin cai de friză.

În ziua de 10 Iulie se primește ordinul de atac și Inaltul ordin de zi al M. S. Regelui Ferdinand I.

Regimentul 13 Inf. cu Bat. III|13 Inf. a ocupat sectorul de la P. Haloşul mic până la 500 m. S. de cota 513 cu 2 companii şi comp. de mitraliere în linia I şi cu a 3-a comp. în rezervă.

Batal. II 13 Inf. ocupa sectorul 500 m. S. de cota de 513 la cota 480, cu 2 companii în linia I şi a 3-a în rezervă, Bat. I|13 Inf. în rezervă la dispoziţia Diviziei 8.

După fotografiile luate din aeroplan şi după crochiul dat, fiecare unitate cunoştea punctele de atac. În noaptea de 10 la 11 Julie 1917 s'au deschis *breşe* în reţelele noastre de sârmă pentru a înlesni înaintarea şi pentru eşirea din tranşee. S'a săpat trepte în şanţurile de tragere, având pământul fixat prin nuele, acesta pentru a permite trupei instalarea în rânduri suprapuşe aşă că eşirea să se facă dintr'o dată.

Ultimile intrucţiuni din ziua de 10 Iulie dim. erau:

Să se distribue hrana pe 3 zile, jum. kg. vin, 250 gr. ţuică, raniţele se vor lăsa în tranşee păzite de câte un soldat din cei slabi.

La atac, primele valuri vor trece înainte fără a se opri în şanţurile cucerite.

Valul de curăţire să curete şi să elibereze complect tranşeele cucerite. Flancurile fiecarei linii să fie asigurate. Trupele de atac să înainteze în ordine. Îndată ce s'a luat poziţia inamică, comand. de unitate să ia măsuri să se recunoască noile poziţii cucerite, să se păstreze contactul cu inamicul trimiţându-se patrule.

Trupa să se refacă, să se organizeze poziţia cucerită să nu se uite legăturile cu trupele vecine, să se ciară barajul în faţa noei linii. Reaprovizionarea unităţilor asigurată, răniţii să fie repede transportaţi, fie cu tărgi, s'au pe braţe, la adăposturile din spatele liniei.

În ziua de 10 Iulie s'a citat trupei I. O. de zi al M. S. Regelui Ferdinand I;

Scumpii mei Ostaşi,

Mult aşteptata zi a sosit când după luni de repaos şi refacere iarăşi puteţi arăta duşmanului vitejia Românească a străbunilor noştri. Sa dat ordin de ofensivă pe întregul front şi împreună „cu frontul nostru, fronturile vecine vor porni la „atac.

„Ochii tuturor sunt aţintiţi asupra voastră, în „vitejia voastră toată suflarea românească şi-a „pus nădejdea şi credinţa nestrămutată de victorie. „Arătaţi-vă demni de această încredere alături cu „fraţii voştrii de arme din puternica armată ru-„sească, porniţi la luptă cu braţul oţelit, cu inima „sus, cu sufletul plin de dorul biruinţei.

„Purtaţi drapelul înainte, alungaţi pe duşman „din pământul strămoşesc, fiţi pildă de vitejie, pil-„dă de toate virtuţile ostăşeşti. Vom avea greu-„tăţî de învins, dar cu iubirea de neam şi de ţa-„ră în inimă, şi cu voinţa de fier, vom eşi biruitori.

„Nu e decât o singură lozincă: ori biruinţa, „ori moarte de erou! Înainte, dar, scumpii mei os-„taşi, înainte cu D-zeu, pentru ţară şi pentru Rege.

Dat la M. C. G. (ss) FERDINAND.

În ziua de 11 Iulie 1917, ofensiva de la Mărăşti s'a început de la satul Mărăşti.

Inamicul a fost aruncat înapoi până în dreptul sectorului Reg. 13 Inf.

În ziua de 12 Iulie 917, Bat. II | 13 Inf., trebuea să pună stăpânire pe cota 582, 510 şi 513.

Compania 6 | 13 Inf. execută o mişcare de

întoarcerea cotei 513, restul Batalionului atacă cota 480 şi înaintează spre cota 510 pentru a ajunge la cota 513, centrul de rezistenţă al vrăjmaşului.

La apropierea Batalionului de cota 510 inamicul desmeticit de fuga din ajun, deslănţue un uragan de foc la piciorul cotei 510.

Aruncătoarele de bombe, mortierele şi grenadele prinse a sgudui pământul.

Mitralierele tăcăneau cu furie. Artileria duşmană şi-a scurtat tragerea şi valuri de foc se aruncă asupra vitejilor noştri de credeai că se prăbuşeşte pământul. Un infern,

Batalionul II | 13 Inf., se opreşte în noaptea de 12-13 Iulie 917 înaintea cotei 510, organizând o poziţie de rezistenţă în cazul unui eventual atac.

In timpul nopţei la toate Batalioanele se citeşte ordinul de zi al Armatei a II-a.

Ofiţeri, sub-ofiţeri, caporali şi soldaţi.

Astăzi v'aţi purtat cu toţii ca nişte adevăraţi bravi, aţi izgonit pe duşman din poziţia lui atât de puternic întărită.

Aţi făcut numeroşi prizonieri, aţi luat tunuri, arme şi muniţiuni.

Vă mulţumesc, şi fiţi încredinţaţi că ţara este mândră de voi.

Comandantul Armatei a II-a

(ss) General Averescu

În dimineața zilei de 13 Iulie se hotărăște luarea cotei 510 și 513 cu ori ce preț.

La ora 6 dimineața se începe pregătirea cu artilerie. Văsduhul mugește și furtuna de proectile se face tot mai nebună.

La ora 8 dimineața valurile de asalt ale Bat. II|13. Inf. și Bat. III|13 Inf., tae sârma rămasă nedistrusă de artileria noastră și se aruncă la atac.

La inamic s'a produs o groaznică debandadă fugeau în dezordine, fugă de nebuni, iar când ajungeau in vale barajul artileriei noastre secera și ce mai apucase se fugă distrugând hoardele Austro-Maghiare.

Bătălia dela cota 510 și 513 era pe sfârșite inamicul a lăsat în mâinele noastre bogată pradă de război.

Dela 14 Iulie la 28 Iulie Regimentul a cucerit pas cu pas, Muntele Războiul, Pl. Măgurei, Dealul Seciului poziții puternic organizate.

Brațele atâtor bătrâni săpase la tranșeele lor.

La Gura Văei la eșirea din Soveja, la Câmpuri și pretutindeni în locuri bine ascunse artileria lor de toate calibrele erau așezate pentru tragere, având o excelentă linie de observatoare, muniție avea cu vagoanele.

Fiecare poziție era organizată cu șanțuri de tragere, rețele de sârmă pe 2, 3 rânduri și întortochiate că nici inamicul nu ar fi știut să iasă din ele în timpul nopței.

Adăposturi de mitralieră pela toate colțurile bătând cruciș și curmeziș toate văile, și toate viroagele.

Aruncătoare de bombe, grenade atârnate prin

copaci, magazii cu cartuşe, grenade, şi rachete.

Şanţuri de comunicaţii, fire telefonice îngropate şi neîngropate, uvraje blindate, betonate adăposturi ornamentate cu ţesături româneşti. Un adevărat labirint forma sistemul lor de lucrări.

În trei zile toate aceste fortificaţii au rămas în mâinele noastre.

A doua Bătălie de la Oituz

In a doua bătălie dela Oituz a luat parte Bat. I|13 Inf. sub comanda Maiorului Ionescu Constantin.

In ziua de 27 Iulie 916 la ora 1 Bat. I|13 Inf. se găsea în rezerva Corpului 4 Armată la gura pârăului Petrosul. Aci primeşte ordinul ca în marş forţat să plece la Oituz, prin Mânăstirea Caşin, Valea Curiţei, Fabrica Sticlăriei, unde ajunge la ora 4 (16) punânduse la dispoziţia Brigăzei 11 Inf.

Situaţia trupelor amice până la sosirea acestui Batalion

Încă din ziua de 21 Iulie 1917 întreg sectorul Oituz este bombardat dela ora 4^{15} dimineaţă, cu artilerie de toate calibrele de la 37 la 305, cu gaze axfixiante, şi lacrimogene. Toate tranşeele au fost sfărâmate, comunicaţiile de pe şoseaua principală a văei Leşunţului şi defileului Oituz erau bătute şi sfărâmate, de nu se mai putea face nici un pas.

In ziua de 27 Iulie 917, Brigada 11 este aruncată înapoi. S'a dat puternice atacuri şi contra atacuri pentru a se reocupa vechile poziţii, însă din cauza numărului covârşitor al infanteriei

Brigada 11 s'a retras pe punctele cuprinse între cota 557, până la Poeana Fântâna-Runcului.

La ora 24, inamicul după un puternic atac, rupe frontul la Reg. 7 vânători, și ocupă și Poeana Runcului, făcânduse stăpân pe centrul frontului. Legăturile la dreapta și la stânga nu le aveau din cauza fluxului, și refluxului maselor atacatoare.

În această situație găsește Batal. I | 13 Inf. Brig. 11 Inf. în noaptea de 27—28 când s'a pus sub ordinile ei. Aci primește ordinul să se îndrepte spre Dealul Chioșurile ocupând poziție la 300 m E de intersecția drumului Fântâna Runcului (D. Chioșurile) cu drumul Fabrica Sticlăriei. Acestui Batalion i s'a spus să facă legătură la dreapta și stânga cu unitățile vecine.

La ora 2 noaptea Batalionul raportează Brigăzei 11 Inf. că patrule trimise și care s'au ales din soldații cei mai destoinici, nu au dat de trupele amice și că în acest minut se aude luptă mare pe dealul Leșunțului, deci înapoia dreptei lui.

La ora 6 dimineață Batalionul I | 13 Inf. se găsește cu flancurile descoperite, și atacat de forțe superioare de front și flanc iar în spatele Batalionului un baraj înspăimântător nu-i dă timp să se retragă.

Inamicul reușește să învăluească flancul stâng, Batalionul încercă cu centrul și dreapta un atac la baionetă, cu stânga printr'un impetuos atac la baionetă. se degajează de inamic și reușește (de și hărtuit din toate părțile) să se retragă: Barbarii negăsind trupe suficiente pentru apărare s'au năpustit cu toată furia lor, asupra Bat. I | 13 Inf, însă aci a găsit o trupă oțelită în

luptele de la Oituz şi Caşin, cu un comand. destul de încercat şi cu experienţa războiului aşa că bucuria lor de a pune mâna pe Bat. I | 13 Inf. a fost de scurtă durată şi ş'au plătit scump această îndrăzneală,

La ora 8 dimineaţă inamicul a încercat o învăluire a flancului drept, Batalionul se retrage la timp către Berca şi Dealul Mălăiului.

Batalionul în această poziţie este atacat cu forţe superioare şi rezistă cu ajutorul a 2 companii din Bat. de marş de sub comanda Maiorului Roiu I. cerute în grabă în ajutor.

La ora 16 soseşte un alt detaşament şi ambele batalioane I | 13 Inf. şi Batalionul de marş sunt puse sub comanda Maiorului Roiu Ioan.

În lupta de la Sticlăria Bat. I|13 Inf., are 30 morţi şi 84 răniţi.

În ziua de 26 şi 30 Iulie 1917, Bat. I|13 Inf. atacă în mai multe rânduri vrăjmaşul şi îl sileşte să cedeze teren.

În ziua de 31 Iulie 1917 la ora 10, Bat. I|13 Inf. şi Batalionul de marş Maior Roiu, atacă de front având obiectivul Dealul Sticlăriei şi D. Lacului, respinge pe duşman spre Dealul Chioşurile.

Atacul se opreşte la ora 12 şi Batalioanele ocupă poziţie pe Dealul Chioşurile. Atacul s'a oprit în acest punct întru cât Reg. de Grăniceri şi o Brigadă de Calaraşi neputând întoarce flancul drept al inamicului, înaintarea Batalionului era zădarnică. În lupta de la 31 Iulie în fruntea companiilor au căzut Lt. Comicescu, V. C. Lt. Petrovici, 25 soldaţi morţi, răniţi 56. În zilele de 1 Aug. şi 2 Aug. Bat. I 13 Inf. a luat parte la câte-va atacuri date, apoi a fost dus la Oneşti pentru repaus

Cu aceasta s'a încheiat opera de glorie a Regimentului 13 Infanterie.

* * *

În luptele de la Oituz, Cașin Mărăști 15 Ofițeri și 1400 (una mie patru sute) de soldați, și-au jertfit viața, pentru că **Tara** *a cerut-o, jertfă* **Dumnezeească** *dăruită din conștiință, pentru unitatea națională.*

Sângele eroilor Regimentului „Ștefan cel Mare" No. 13, care au stropit „Pământul Făgăduinței" nu se v'a uita.

Din sângele lor, scumpa noastră țară 'șa clădit dreptul veșnic și nesdruncinat la viață liberă, **la Mărire și Progres.**

Vitejia sublimă a eroilor Regim. 13 Inf., vitejie recunoscută și de inamic, a contribuit la oprirea uriașului val năpraznic în munții Moldovei.

II

MUZEUL MILITAR

AL

Regimentului „Ștefan cel Mare" No. 13

Partea descriptivă

Scopul acestui muzeu

Războiul întregirei neamului care a adus realizarea visului secular al tuturor Românilor, a pus capăt în mod strălucit şi plin de mândrie naţională dorinţa înaintaşilor noştri, care n'au încetat o clipă de a se jertfi sub toate raporturile, contribuind prin aceasta la **„Unirea tuturor forţelor sub un singur sceptru“.**

De la mic la mare sacrificiile au fost la fel, fără nici un preget, cu inima arzândă şi gata ori când de sacrificiu, poporul nostru a căutat să aducă contribuţiile sale în această direcţie.

După un act cât de mic al mândriei **naţionale**, după ori ce lupte, după un războiu crâncen, rămân urme de admiraţie pentru învingători care urme să constitue exemple de laudă, şi prin ajutorul cărora putem da îndrumări demne de naţiunea noastră tuturor din generaţiile viitoare.

Pentru a imortaliza faptele istorice şi pline de jertfă al acelora care au *creat scumpa noastră ţară de astă-zi,* pentru respectul cel datorăm *trecutului nostru* glorios, am luat iniţiativa de a înfiinţa în cazarma Regimentului „Ştefan cel Mare“ No. 13, un muzeu militar.

Scopul :

Să retrăiască în ochii ofițerilor și soldaților, incidentele cele mai vii din timpul campaniilor.

Sfântă recunoștință tuturor celor ce s'au sacrificat pentru neamul acesta.

Idealul pentru respectul trecutului.

In mod obiectiv, să se povestească toate faptele respectându-se adevărul istoric.

Oglinda zilelor de durere și glorie, din timpul zvârcolirilor eroice ale oștașilor noștri.

Muzeul militar astfel întocmit n'ar putea produce roadele morale, dacă nu ne-am da seamă de învățămintele ce trebuesc trase.

În calitatea mea de organizator mă simt dator să arăt ce avem mai însemnat în acest muzeu, rostul fiecărui obiect, aducând cu această ocazie tributul nostru de laudă și recunoștință, tuturor celor ce a contribuit la alcătuirea acestei frumoase opere într'un timp așa de scurt.

Gruparea lucrărilor expuse.

În alegerea lucrărilor expuse s'a avut în vedere să se înfățișeze arta militară în trecut, și întâmplările mai însemnate din istoria trecutului, în special s'a dat o extindere mare tuturor evenimentelor din ultimul războiu pentru întregirea neamului **sub glorioasa domnie a Majestății Sale Regele Ferdinand I.**

S'a alcătuit astfel 8 grupe:

Grupa 1-a. Epoca lui Ștefan cel Mare al cărui nume Reg. 13 Inf. îl poartă.

Grupa 2-a, e consacrată Ofițerilor care au comandat Reg. 13 Inf. dela înființare și până astăzi.

Grupa 3-a. Oglindește epoca de glorie a Re-

gelui Carol I, cu războiul dela 1877 unde Reg. 13 Dorobanţi a fost cel mai viteaz.

Grupa 4-a, ne înfăţişează campania din 913.

Ultimele 4 grupe au de scop de a înfăţişa Regimentul „Ştefan cel Mare“ No. **13** în campania din 1916, 1917, 1918 şi 1919.

GRUPA I-a.

Epoca lui Ştefan cel Mare.

In sala 2-a la stânga se vede figura *Marelui Voevod* Ştefan cel Mare, el reapare ca cel mai strălucit *Luceafăr* dintre *Luceferi.*

In dreapta tabloului: Crochiuri, schiţe, hărţi referitoare la luptele avute. Harta ţărei în timpul Domniei.

In stânga: **Oştirea lui Ştefan cel Mare.** *Curtenii, Corpul panţirilor, Puşcaşii şi tunarii, Căpităniile Dărăbanilor, Slujitorii, Călăraşii, Pedestrimea Câmpulungenilor şi Hanganilor, Ceata Vânătorilor, Căpităniile de margine, Călărimea Orheiului, Sorocei, şi Lăpuşnei, Codrenii Tigheciului.*

Jos sub portretul Voevodului: *Mohamet al II-lea, Soliman şi Baiazid*, apoi cetăţile: *Chilia, Ackerman, Hotin*, monastirile: *Neamţu, Putna*. etc.

In dreapta în fund: Armele cu care a luptat şi primit lupta: *Arcul, suliţa, securea, fustul*, în fotografii: *diferite săgeţi.*

Am ales epoca lui Ştefan cel Mare pentru că Reg. 13 Inf. îi poartă numele, şi dacă Germanii şi Francezii au dreptul să se mândrească cu eroii lor, *Frideric cel Mare, şi Napoleon I*, nu mai puţin adevărat că noi ne putem mândri cu astrul nostru Ştefan cel Mare.

Învingătorul Ungurilor, Turcilor, Tătarilor, şi Polonilor.

Eroul de eri a cărei vitejie, dragoste de neam şi adâncă cuminţenie, va fi pururea nemuritoare, a impus dela început vecinilor voinţă şi respect ţărei sale dând dovezi de o înaltă înţelepciune şi o ştiinţă superioară în arta militară.

Invingătorul lui Matiaş Regele Ungariei, a pus stăpânire pe munţii Ardealului, supunând Pocuţia şi Podolia, precum şi toate cetăţile dintre Moldova şi Lemberg.

Invingătorul lui Baiazid, şi-a întis stăpânirea până la Bucureşti.

Invingătorul Tătarilor a ocupat Basarabia întinzând hotarele Moldovei în toate părţile.

La 2 Iulie 1504, steaua luminoasă şi mândră a Moldovei se stinge.

Faptele lui mari trăeşte şi nici vremea şi nici o altă putere nu le poate sfărma, căci sunt faptele mărețe ale celui mai mare erou.

Viteaz între viteji, Ştefan cel Mare, şi Sfânt, este eroul de eri care a înfruntat cu atâta bărbăţie primejdiile cele mai mari prin care a trecut ţara lăsând generaţiilor viitoare moşia curăţită de vrăjmaşi.

Românul

Codrule nu plânge
Inima nu-ţi frânge
Ştefan cel vestit
Care a biruit
Ungurii făloşi,
Leşii boeroşi
Turcii nemiloşi
Tătari şi Secui
Duşmanii neamului.
Ca soarele a apus
De veacuri s'a dus
La Putna într'un mormânt
Doarme Ştefan cel bun şi sfânt
Doarme aşa de linişti
Căci el visul mult iubit
Il prevede împlinit.

Bătăliile de la *Rahova, Valea Albă, Codrul Cosminului, Dumbrava-Roșie, Războieni,* apoi cetățile: *Neamțului, Chilia, Acherman, Hotin,* precum planurile bătăliilor și operațiile tactice ale lui Ștefan cel Mare ne înfățișează era lui de glorie. Aceste înfățișeri au avantajul de a vedea că victoriile repurtate cu o bravură atât de admirabilă nu sunt operile întâmplărilor s'au norocului.

Ștefan cel Mare era un cunoscător al luptelor române, cetele, centuriile decuriile, rânduiala luptelor sunt curat Romane.

În era de glorie Ștefan cel Mare, profita de greșala inamicului și prin suprindere îl ataca. (Planurile bătăliilor le arată). Cetățile, rezemarea flancurilor pe coline, păduri, ape, ce nu se putea ocupa nici-odată, întrebuințarea terenului, rezervelor erau foarte bine cunoscute valarosului Donn, utilizându-le cu deplin succes. Arta militară bine cunoscută, și cu virtutea născută în momentul sublim' de sacrificiu, învingea o putere mare, 1 contra 10, aducând rezultate frumoase bătăliilor. Pro aris et facis, pentru Patrie și credință. Carmen Silva poeta și Regină a zugrăvit trecutul nostru în ființa lui Ștefan cel Mare cu următoarele cuvinte:

„Neamul nostru a stat totdeauna ca o stâncă menită a sparge grelele valuri ale popoarelor, ce se rostogoliau unele peste altele. Adesea i-au trecut valurile peste cap, dar tot atât de adesea ne-am înălțat capul iarăși cu mândrie botezat pentru lupte noui și pentru răbdare vitejască!"

Regele Carol I spunea la 1877. „Când percurgem paginele istoriei noastre, noi vedem în mod constant, că Românii datorèsc conservare lor mai ales unei virtuți caracteristice a lor, aceea de a fi strâns uniți în ora pericolului, acea de a nu avea

de cât un cuget, de cât o inimă, de cât o voință când se atinge de binele comun de interesele patriei".

Cetăți. Chilia și fortificațiile sale este luată de Ștefan cel Mare la 1465. După biruință de la 1474—1475 cetatea ce fusese luată de Turcii este reluată de Ștefan cel Mare. La 1475 cetatea rezistă victorios asediului.

La 1476 este din nou asediată de Turcii, ea înfruntă cu bărbăție insulta Turcilor, *La 1484 Baiazid* conduce personal expediția în Moldova. Atacând cetatea ea cade după o rezistență eroică.

Hotin este cetatea Nistrului care apără Moldova contra Poloniei și Tatarilor. Este un pivot strategic contra lor. Valoarea ei militară este de o importanță netăgăduită.

Soarta cetăței Hotinului a fost din cele mai turburate prin războae discutate între Moldoveni și Poloni, Cazaci și Turci, Turci și Poloni. Cetatea Hotinului a fost ocupată în treacăt și de Austriaci. Construcția ei se datorește lui Ștefan cel Mare. *Cetatea Albă (sau Akerman)*, poarta și cheia pentru toată Polonia, Rusia, și Tătari.

Cetatea Albă, de și aruncată pe frontul vastului cap de pod strategic Moldova și Muntenia peste Carpați, de și numită cheea Dunărei și Mărei Negre, a Nistrului de jos, la 1844 ia cade definitiv fiind atacată pe apă și uscat.

GRUPA II-a

Cuprinde pe toți comandanți de regiment de la înființare și până astăzi, în frunte cu Voevodul Grigorie Alexandru Ghica Intemeetorul cazarmei Copou.

Mulți din ei nu mai sunt, au trecut într'o altă

lume. Mulţi din ei au condus operaţiunile glorioaselor războae din 1877—916—917, parte din ei au purtat batalioanele noastre la luptă şi izbândă

COMANDANŢI:

Col. Slăniceanu Gh. de la înfiinţare 1872 până la . . . .
„ Sakelarie Otton „ „ 1 Martie 1872 „ „ 1 Ian. 1875
„ Pencovici Eustaţiu „ „ 1 Ian. 1875 „ „ 1 Aug 1876
„ Dumitrescu N-lae „ „ 1 Aug 1876 „ „ 1 Mai 1877
„ Petrovici Ioan „ „ 1 Mai 1877 „ „ 1 Feb. 1879

Maiorul Macri Ioan Comandantul Regimentului de la 31 Aug. 1877 la 10 Ianuarie 1878.

Lt.-Col. Boteanu Gh. de la 1 Febr. 1879 până la 8 Apr. 1879
Col. Logadi Ioan „ „ 8 April. 1879 „ „ 1 Apr. 1880
„ Cantilli Grigore „ „ 1 April. 1880 „ „ 26 „ 1880
„ Borănescu Gr. „ „ 26 „ „ „ „ 1 Apr. 1889
„ Stoilov Simion „ „ 1 „ 1884 „ „ 1 Apr. 1886

„ Teleman Gh. { „ „ 1 „ 1866 la 18 Decemb. 1887
„ „ 8 „ 1888 la 1 Aprilie 1889
„ „ 1 „ 1891 la 1 Decemb 1893 }

„ Boteanu Emanuel de la 18 Dec. 1887 la 20 Feb. 1888

Lt.-Col. Botez Panaite { „ „ 20 Dec. 1888 până la 1 Apr. 1888
„ „ 1 April 1889 „ „ 1 Aug. 1891
„ 1 Ian. 1894 „ „ 15 Sep. 1894 }

„ Stamatopol P. { „ „ 15 Sept. 1894 „ „ 16 Dec 1894
„ „ 1 April. 1898 „ „ 1 Iulie 1905 }

Col. Gheorghiu C-tin de la 16 Dec. 1894 până la 1 Ian. 1896
„ Marian C-tin „ „ 1 Iulie 1905 „ „ 1906
„ Tarnoschi Ioan „ „ 1905 „ „ 1909
„ Cernătescu N. „ „ 1909 „ „ 1913
„ Vrabie C-tin „ „ 1913 „ „ 1914
„ Liciu Gheorge „ „ 1914 „ „ 1917
„ Calmuski C-tin „ „ 1917 „ „ 1918
„ Economu I. „ „ 1918 „ „
„ Cănciulescu P. „ „ 1918 „ „ 1919
„ Teodorescu I. „ „ 1919

Grigore Alexandru Ghica-Vodă
(1850)

A pus temelia cazarmei Regimentului 13 Inf. I se cuvine toată cinstea şi lauda de intemeetor.

Aducem prinosul nostru de recunoştinţă pentru gândul bun ce a avut de a pune temelie acestui frumos aşzământ unde eroii dela Plevna, Griviţa, şi câmpiile Bulgare 913, au învăţat arta de a învinge, şi credinţa strămoşească de a muri pentru ţara lor, iar mai târziu eroii de la Oituz, şi Mărăşti, au scris cu sângele lor cea mai frumoasă pagină a istoriei, realizând visul secular, creiând *România Mare de azi.*

Iată şi actul comemorativ al punerei pietrei fundamentale: *„În numele Sfintei Treimi. În anul „întâiu a Domniei Prea Înălţatului Domn Grigore „Alexandru Ghica- Vodă Domnu ţării Moldovii, cu „bine cuvântarea Prea Sfinţitului D. D. Veniamin „ Rosset Episcop de Roman, Prezidentúl sfatului „Administrativ a Principatului, Marele Logofăt „Constantin Sturdza, Ministru Trebilor din Lăuntru şi a Dreptăţii, comandând oştirea General „Inspector Neculai Mavrocordat, şi în vacanţia „postului de Ministru ocărmuind departamentul Lu„crărilor Publice Directorul D. Maiorul Mihail „Cogălniceanu, astăzi în 22 Iunie 1850, Însuşi Mă„ria Sa Domnitorul a pus această piatră de teme„lie la cazarma cea mare de pe platoul Copoului „în Iaşi, să ridică cu cheltuiala ţării după planu„rile întâiului Architect D. Paharnicul Alexandru „Costinescu".*

Colonelul Slăniceanu Gh.
1872.

Întâiul Comandant al Regimentului 13 Doro-

banţi, a luat parte în războiul de la 1877 ca Şef de Stat Major General al Armatei la decretarea mobilizărei, iar în timpul luptelor ca Comandant Şef al trupelor ce opera la Rahova.

În luptele din jurul acestei cetăţi s'a distins în mod strălucit.

Prin dispunerea bateriilor şi batalioanelor în vederea atacului, prin înălţătoarea cuvântare ţinută în faţa trupelor rechemând în sufletele încordate ale soldaţilor săi faptele de glorie săvârşite de străbunii lor cu 275 ani înainte, a infiltrat ordinea şi disciplina în trupele ce se legănau, şi cu avântul războinic al Comandanţilor de Batalioane · Maiorul Giurăscu şi Ene, a pus stăpânire pe forturile de la Rahova împlântând în ziua de 9 Noembrie tricolorul Românesc.

Colonelul Sachelarie Otton

1872—1875

Al 2-lea Comandant al Regimentului 13 Dorobanţi

În războiul dela 1877, a comandat Brigada I Inf., Divizia de rezervă, apoi Brigada I din Divizia 4.—S'a distins în luptele de la Opanez, şi Vidin.

Căderea Plevnei se datoreşte Colonelului Sachelarie Otton în primul rând.

Turcii atacau cu înverşunare în valea Vidinului împotrivindu-se cu îndărătnicie atacurilor din valea Bucovei la Gura Plevnei.

Colonelul Sachelarie Otton, a atacat cu energie Opanezul şi după o scurtă dar crâncenă împotrivire, Turcii au ridicat steagul alb predându-se: 1 Paşă, 3000 Turcii, şi 4 tunuri.

Odată cu capitularea Opanezului a capitulat Plevna.

Colonelul Pencovici Eustațiu

al 3-lea Comandant al Regimentului 13 D.

1875—1876

Ministru de Războiu la 1870.

Şef de Stat Major la Corpul 2 Armată la 1877 în luptele de la Grivița şi Plevna.

La 4 August 1877 a luat comanda Diviziei I-a.

Maiorul Macri Ioan

(1877)

Comandat al Bat. I|13 D., şi apoi Comandant de Regiment în luptele dela 31 August, 4 Sept., 7 Oct, 1877. Din primele zile de campanie s'a distins în chip strălucit, îndeplinindu-şi misiunea în mod eroic.

Colonelul Logadi Ioan

In războiul dela 1877 a comandat divizia V-a în luptele dela Grivița, şi Plevna.

Colonelul Borănescu Grigore

Comand. Reg. 13 Infanterie 1880-1881

În războiul dela 1877, ca comandant al Brigăzei 2-a de Inf. s'a distins dela primele lupte.

În ziua de 13 Mai 1877 a fost decorat cu

Virtutea Militară de Războiu pentru curajul și devotamentul cu care a condus Brigada în luptele dela Oltenița.

A luat parte cu această Brigadă la toate luptele din jurul Plevnei 1877.

Colonelul Teleman Gh.

Comand. Reg. 13 Inf. la 1886-1887-1888-1889
1891-1893

A luat parte în războiul dela 1877 la luptele dela Smărdan (din jurul Vidinului) ca comandant al Regimentului al 4-lea de linie. Lupta dela Smârdan a fost una din cele mai glorioase lupte. În mai puțin de 2 ore s'a luat cu asalt 3 întărituri, prizonieri, tunuri, arme și muniții. Această luptă a fost cea din urmă din această campanie.

Colonelul Boteanu Emanoil

Comandantul Reg. 13 Inf. la 1888-1889

Șef de Stat Major al Corpului 4 Armată la decretarea mobilizărei. (1877)

Șef de Stat Major în a 2-a perioadă la Divizia 2-a de Rezervă. (1877)

Colonelul Botez Panait

1888-1889-1894

La 1863 a luat parte cu Reg. 5 linie în luptele dela Costangalia contra Polonilor care trecuse în Basarabia.

La acest atac a dat dovezi de multă bravură

a fost avansat Sublocotenent de Domnitorul Ioan A. Cuza.

La 1877 a luat parte ca comandant de companie cu Reg. 13 Dorobanţi.

Pe câmpul de luptă a fost citat prin ordin de zi pe întreaga armată, şi avansat Maior, pentru frumoasele fapte de arme săvârşite la Griviţa, şi Plevna.

Colonelul Petrovici Ioan

Comandantul Reg. 13 Dorobanţi 1877-1879

Ca comandant al Reg. 13 Dorobanţi în 1877 la atacul din ziua de 27 August, înainte de a intra în luptă a dat ordin ca nici un soldat din Regiment să nu părăsească frontul pentru a ridica răniţi.

La primul foc, calul lui fu împuşcat şi căzând îşi frânse piciorul.

Soldaţii din jurul lui înzădar încercau să-l ridice şi să-l transporte afară din câmpul de luptă, „aduceţi-vă aminte de ordinul dat de mine" le spuse Colonelul. „Dacă veţi învinge mă veţi ridica după luptă, dacă din contra vom fi bătuţi, nu mai pun nici un preţ pe viaţa mea".

Colecţia Maior Elefterescu

Generalul Tarnoschi Ioan

In 1874 Aprilie 18, în interesul de aşi face datoria de cetăţian către ţară, s'a înrolat ca *soldat* în regimentul 7 de Linie, care—atunci—se găsea cu garniznona în Ismail. In acest timp e-

venimentele politice înrăutățindu-se din cauza răsboiului dintre Turci și Sârbi, Sergentul Tarnoschi nu s'a mai putut bucura de favoarea legei de a face numai un an de stagiu, și a fost obligat să-și continue înainte serviciul la front.

În 1877/78, cu Batalionul 2 Vânători, în care compta acum ca plotonier din anul I al școalei de la Bistrița, ia parte activă în războiul declarat de Țară Turciei, pentru a-și dobândi neatârnarea.

Cu ocazia marei bătălii de la 30 August 1877 (Grivița) 6 Septembrie, și 7 Octombrie, când s'a dat atacuri asupra Plevnei, precum și în lupta de la 28 Noembrie 1877, data căderei Plevnei, plotonierul Tarnoschi, dând probe evidente că posedă frumoase însușiri militare, și dovedind că e capabil de acte de curaj, de pricepere și bărbăție ostășească, după propunerea șefilor săi e-rarhici, este înaintat la gradul de Sublocotenent și decorat cu: *„Virtutea Militară“ Steaua României, Crucea de cavaler a ordinului Sf. Gheorghe* (rusă), *Coroana României, Trecerea Dunărei, Apărătorul Independenței, Comemorativa rusă etc.*

După terminarea războiului, și după ce țara și-a câștigat independența, SubLocot. Tarnoschi, ar fi dorit să se reîntoarcă în învățământul public la cariera sa, dar în acel timp survenind faptul istoric de tristă amintire acela că Rusia, drept mulțumită pentru ajutorul ce i-am dat, acela că la Grivița, i-am scapat armata din ghiarele Gaziului Osman Pașa, a găsit nimerit, să ne răpească și cele 3 județe - Bolgrad, Cahul, și Ismail, ce ne mai rămăsese din Basarabia, și, Sublocot. Tarnoschi refuzând categoric propunerea ce i s'a făcut de către comandamentul armatei ruse, de a primi supușenia rusească și gradul de Locotenent

în armata rusă, cu sufletul îndurerat, lipsindu-se chiar şi de bunurile ce i rămăsese moştenire de la părinţi s'a mulţumit aşi continua serviciul în armată.

Rând pe rând el ia toate gradele până la inclusiv cel de Colonel, absolut numai la alegere, ceiace pe acele timpuri se întâmpla în foarte rari cazuri.

Ca Maior, i s'a încredinţat comanda Batalionului 4 Vânători; iar ca Colonel pe acea a Regimentului Ştefan cel Mare No. 13, corpuri, pe care le-a comandat cu atât tact şi pricepere, încât a format din ele nişte adevărate trupe de elită.

In 1913 relaţiunile noastre politice cu Bulgaria rupându-se, Colonelul Tarnoschi este chemat să ia parte, dar această campanie consistând mai mult în marşuri de concentrare, ceiace a adus repede supunerea Bulgariei la dorinţele României, trupele au fost imediat trecute pe picior de pace şi astfel şi Colonelul Tarnoschi, s'a întors la casa sa primind medalia „*Avântul Ţării*".

Războiul mondial. Incă înainte de 14 August 1916, dată, când România a declarat războiu Austro-Ungariei, pentru desrobirea fraţilor din Ardeal, din Banat şi din Bucovina, Colonelul Tarnoschi a fost chemat din rezervă şi i s'a încredinţat comanda brigadei 40 compusă din regimentele 38 şi 78 Brăila.

Înziua de 20 August 1916, Colonelul Tarnoschi primeşte direct dela Marele Cartier General al Armatei un ordin, prin care se face apel la sentimentul lui de ostaş, şi i se spune, să fie gata de plecare cu brigada acolo unde i se va indica printr'un ordin posterior. Chiar în noaptea de 20—21 soseşte şi acel ordin prin care i se comunică,

să plece imediat cu brigada la Silistra, pentru a ajuta trupelor noastre dela Turtucaia, care se *ciocneau* deja cu inamicul. Deşi după ipoteza z, brigada 40, mai avea încă 3 zile de stat pe loc până să-şi complecteze definitiv mobilizarea, totuşi Colonelul Tarnoschi făcând eforturi, isbuteşte ca a doua zi 21 August orele 3 p. m. să-şi îmbarce brigada pe 48 vase mari de transport, anume aduse în port de către flota noastră, vase care trase de 6 remorchere, formând 6 coloane, pornesc în susul Dunărei la Silistra, unde fără nici un moment de oprire sosesc în dimineaţa zilei de 24 August. Din nenorocire, debarcarea trupei se face cu prea mare anevoinţă, din cauză că cheiul dela Silistra nu era amenajat pentru acostare de vase mari de transport, ceiace a necesitat lucrări de lemnărie suplimentare, mai ales pentru ca să se poată debarca caii şi trăsurile grele. Astfel apelul şi ajutorul pe care i-l solicita Marele Cartier General al Armatei, n'a mai putut folosi, întrucât chiar în acea zi (24 August orele 12 a. m.) a sosit trista ştire oficială că, *Turtucaia a căzut.*

Colonelul Tarnoschi cu brigada ce comanda, este ataşat Diviziei 9, şi imediat ocupă fortificaţiile dela Silistra. A doua zi, 25 August primeşte ordin scris, să *părăsească* imediat fortificaţia, să-şi adune trupa şi cu restul trupelor Diviziei, la ora 10 a. m. să se încoloneze pe şoseaua ce duce spre Ostrov — Guzgun în marş, în retragere.

Se părăsea lucrări fortificate, se părăsea întregul avut militar, tot stocul de făină şi grâu, menit a servi ca hrană trupelor şi populaţiei, timp de cel puţin 6 luni de zile.

Toate acestea au constituit una din cele mai grele şi mai dureroase operaţiuni militare ce se pot întâmpla, ele sfâşie inima şi sufletul, totuşi ordinul trebue executat şi Colonelul Tarnoschi, plângând, se supune...

La 31 August, Colonelul Tarnoschi ia parte cu brigada lui la marea bătălie care s'a dat la *Calaigi-Parachioi.*

In luptele dela *Mulciova-Harabagi,* care au ţinut ne întrerupt timp de 10 zile, Colonelul Tarnoschi cu brigada formiază centrul tuturor operaţiunilor şi sprijinul mişcărilor generale. Perderile suferite încep a deveni de îngrijit,

In marea bătălie de la satul *Pervelia* (Dobrogea 6 Octombre 1916) inamicul, putându-se convinge că trupele noastre sânt cu totul lipstte de aeroplane, devine îndrăzneţ şi se hotăreşte a urmări cât mai viguros posibil şi cât mai de aproape.

In acest scop, el concentrează o masă de aeroplane peste 20 la număr, şi o puternică artilerie, compusă din tunuri de toate calibrele care din răsărit şi până în apus adesea chiar şi noaptea, revarsă asupra trupelor noastre, în deajuns de decimate, o adevărată ploae de proectile, care pe lângă că, pricinuesc perderi dureroase, dar apoi le sfărâmă cu desăvârşire moralul. Aeroplanele inamice, în special, sânt însărcinate de a băga spaima în trupele şi serviciile de dinapoi. Ele nu se sfiesc de a lăsa, să cadă bombe, chiar şi asupra unui simplu bucătar, pe care îl zăresc ferbând un cazan la adăpostul unui mal. Din această cauză toate serviciile dinapoi, nu mai pot funcţiona; iar trupele care luptă pe front, rămân fără hrană, fără apă şi fără muniţiuni.

In interesul ca duşmanul, să nu se poată apropia de plămânul Dobrogei de *Constanța*, Marele Cuartier General avusese grija de a întări puternic pozițiunile de la *Topraisar*, în care se instalase 4 Divizii, spre a fi sigur de rezultat. Duşmanul, prin numeroasele lui aeroplane, putându-se convinge despre tăria acelei pozițiuni şi a forțelor care o apără, în interesul de aşi cruța trupele lui, a luat măsuri ca, Diviziile de la Topraisar, să fie ținute numai de front cu slabe trupe de infanterie, dar susținute bine de artilerie, iar adevărata lovitură o îndreptă asupra Diviziei a 10 a din care făcea acum parte şi brigada, 40. Divizie a cărui menire era, să țină legătură până la Marea Neagră, înainte de Techirghiol – Mangalia.

Colonelul Tarnoschi, dându-şi bine seama despre adevăratele intențiuni ale inamicului, raportează cazul în mai multe rânduri.

In zilele de 6, 7, şi 8 Octombrie 1916, situația devine cu totul critică. Brigada Colonelului Tarnoschi, ca şi întreaga Divizie, nu mai are putința de a se aproviziona absolut cu nimic de la serviciile de dinapoi.

Toate satele sunt evacuate şi nimic nu se mai poate găsi în ele. Fântânele sânt cu totul secate. E o căldură tropicală. Setea devine ucigătoare. Efectivele slăbesc nu din cauza răniților şi a morților, ci absolut din cauza *istovirei totale*.

Pe lângă toate aceste calamități, mai survine şi nenorocirea că Brigada de la aripa stângă, care avea sarcina de a ține direct legătura cu Marea, se retrage prin strâmtoarea pe care sânt clădite băile „Movila". lăsând liber

acea limbă de teren, Aceasta retragere permite ca o slabă coloană inamică de cavalerie — 2 excadroane — care se ascundea sub malul Mărei, să se repeadă, să ocupe băile Movila şi astfel tae complect legătura cu Marea Neagră.

Colonelul Tarnoschi, dându-şi bine seama de situaţie şi de nenorocirea ce poate surveni, se avântă călare în mijlocul trupelor, le incurajează, le îmbărbătează. Apoi, văzând că muniţiunile sânt aproape de sfârşit şi mijloc de a le împrospăta nu mai este; pe de altă parte văzând că, artileria s'a retras din lupta din cauza lipsei de proectile, el a oprit oameni de a mai trage focuri de voe şi a ordonat, a se trage focuri de salvă şi la comandă. Aceasta dispoziţie a avut avantajul că, a oprit avântul cu care înainta inamicul. Contra unei alte coloane inamice care înainta în fugă, Colonelul Tarnoschi cu o mică parte din trupele lui şi ajutat fiind şi de o companie din 9 vânători, ce-i fusese trimisă în ajutor, o atacă viguros la baionetă şi imediat ce inamicul se retrage, el dispune urmărirea numai prin focuri de salvă, ceia ce'l surprinde şi îl determină la o retragere desordonată, fapt care permite trupelor Colonelului Tarnoschi a sefolosi de un moment de odihnă şi chiar de aşi putea hrăni oameni cu alimente din sacul de merinde al inamicilor germani (Bavarezi) ce rămăsese pe câmp morţi şi răniţi.

Avântul şi îndrăsneala Colonelului Tarnoschi nu dă timp inamicului de a se reface nici până la căderea nopţii, îi da însă timp lui de apre-

veni trupele de la Topraisar, să ia măsuri ca să-şi asigure retragerea, ei ne mai având putere de a le sprijini stânga. In adevăr, s'a luat act de raportul Colonelului Tarnoschi şi Diviziile de la Topraisar sau putut retrage la timp.

In noaptea de 8—9 Octombrie, Colonelul Tarnoschi, profitând de starea de zăpăceală în care pusese pe inamic, precum şi de întunericul nopţei, cu sfărâmăturile brigadei sale şi cu rătăciţii, pe care i-a putut culege noaptee de pe câmp, s'a retras şi în dimineaţa zilei de 9 Octombrie, au ocupat întăririle ce erau mai de mult la Aziduluc-Mohametcea, pe care le-a ocupat aşa cum s'a putut.

Către orele 8 de dimineaţă, coloane inamice de infanterie sprijinite de o puternică artilerie, încep să se vadă coborând dealul de la Topraisar. Acele coloane inamice ne mai întâmpinând rezistenţă, au trecut prin Topraisar pe care găsindul gol, ne ocupat, înaintau acum în urmărirea trupelor retrase. Colonelul Tarnoschi le lasă să înainteze nesupărate, iar când sau apropiat la bătaia eficace a armei, le întâmpină cu salve ceia ce le face să se culce la pământ şi să se oprească. Artileria inamică care luase acum poziţiuni pe dealul de la Topraisar ne fiind supărată de artileria noastră, deschide o canonadă îngrozitoare, care slăbeşte încrederea trupelor ce încep a şovăi şi astfel se demască.

Intre orele 11—12 a. m. Colonelul Tarnoschi, pe când alerga călare de la o unitate la alta înbărbătându-le, de odată aude un trăsnet care îl pironeşte. Era un obuz duşman încărcat cu gaze asfixiante, care făcând explozie i-a o-

morât calul de sub şea, l'a rănit grav căzând în esimţire. Mai târziu a fost cules de pe câmp de către o ambulanţă germană.

Medicul ambulanţei bănuind că în persoana rănitului, este o personalitate din comandamentul trupelor Române, după ce l'a perchiziţionat amănunţit şi i-a luat şi toate actele şi hârtiile găsite la el, cu un automobil sanitar la trimis la Musurat, unde se găsea Stat Majorul trupelor inamice *care operau în Dobrogea.*

Ajungând la Musurat, este dus în faţa a doi ofiţeri germani bătrâni cărora conducătorul automobilului le predă şi pachetul cu hârtiile şi actele lui. Unul din cei doi ofiţeri după ce-l întrebă de nume, chiamă un căpitan german, căruia îi dă pachetul cu actele şi începe imediat a le traduce din româneşte direct în nemţeşte. In special cei doi ofiţeri germani care mai târziu colonel l Tarnoschi a putut afla că unul era generalul *Feldmareşalul Mackensen* (pe care toate telegramele din ziare îl arătau că se găseşte la Salonic, pe când de fapt, el era la Musurat); iar celalt era generalul de divizie de cavalerie von *Liebskind*, comandantul tuturor trupelor inamice care operau în Dobrogea (Germane, Bulgare, Bosniace şi Turce).

In special cei doi ofiţeri germani, au dat o deosebită atenţie traducerei rapoartelor din carnetul de ordine al Colonelului Tarnoschi adresate şefilor lui erarhici.

După cetirea şi traducerea tuturor actelor unul din cei doi ofiţeri germani, pune Colonelului Tarnoschi următoarea întrebare servindu-se de limba franceză:

„După care regulă de tactică, Dv. aţi contra

atacat eri la baionetă în două rânduri trupele noastre, cu nişte oameni flămânzi şi însetaţi.

Colonelul Tarnoschi, care vorbea cu greutate, din cauza că avea maxilarul rupt, îi răspunde un singur cuvânt:

„Necesitatea"

La acest răspuns ofiţerul german, care se plimba pe cerdacul casei, nervos adaugă:

„Da, aveţi dreptate! Dacă am perdut eri cele două divizii ale D-vs. *de la* Topraisar, *aceasta se datoreşte D-vstră. N'am dreptul a vă reproşa, nici decora, dar am dreptul meu".*

Apoi făcu semn Colonelului Tarnoschi, să se aşeze pe treptele de la scara casei, celalt ofiţer german bătrân, se duce peste drum la un gard, unde se aflau o mulţime de ofiţeri germani. Ii adună pe toţi, mai vin şi alţii de prin diferite case, ajungând la câţi va paşi de dânsul comandă; *Halt!*

Apoi înaintând către Colonelul Tarnoschi, şi salutându-l, îi întinde sabia şi îi zice:

„Din ordinul Excelenţei Sale Generalul Feldmareşal Mackensen, am onoare a vă remite sabia V'aţi câştigat-o, meritaţi a o păstra!"

In acest timp, toţi aceşti ofiţeri, între care şi Turci, salută. Colonelul Tarnoschi vădit emoţionat, abea are puterea de a face cu capul un semn de mulţumire, după care imediat este luat la braţ de către un medic bătrân german, îl duce în apropiere unde să afla un cort de ambulanţă, îi examinează ranele şi îi face pansamentele necesare

Două zile mai târziu, Colonelul Tarnoschi însoţit de un ofiţer german, este trimes cu automobilul la târguşorul nostru din Dobrogea

Dobrici, în care se afla instalat Stat Majorul trupelor inamice care operau în Dobrogea şi unde îşi avea cuartierul şi Feldmareşalul Mackensen. Aci aflându se şi un mare spital de campanie instalat sub corturi, capabil a primi mii de bolnavi răniţi, Colonelul Tarnoschi este din nou examinat şi după ce i se schimbă pansamentele este codus la gară, unde i se pune la dispoziţie un compartiment dintr'un vagon clasa II-a şi însoţit de un sub ofiţer german, este trimis în captivitate în Germania.

Ajungând la Sofia ofiţerul german comandant al gărei este surprins de faptul că unui prizonier i se îngădue a purta sabia şi îndoindu-se de raportul sub-ofiţerului ce însoţea pe Colonelul Tarnoschi, întrebă telegrafic la Musurat pe generalul de Divizie de cavalerie von Liebskind de la care tot telegrafic, primeşte următorul răspuns.

„Din ordinul Excelenţei Sale Feldmareşalul Mackensen, colonelul Român Tarnoschi are dreptul a-şi păstra sabia ca semn de deosebită consideraţie militară.

Acest răspuns a fost telegrafiat imediat ministerului de răsboi german la Berlin, care l'a comunicat lagărului de prizonieri Stralsund, unde urma să fie internat.

Timp de 16 zile colonelul Tarnoschi a călătorit ne întrerupt până să ajungă la Stralsund De remarcat este că în tot acest interval de timp, ori de câte ori vagonul cu Colonelul Tarnoschi, şi cu însoţitorul lui german se oprea pentru ca să fie ataşat la alt tren, imediat apărea pe uşa vagonului un medic german. Medi-

cul ştia de boala de care suferă Colonelul Tarnoschi, îi examina ranele, şi i le pansa.

Exact în ziua de 26 Octombrie 1916, vagonul, care plecase din Dobrici ajunge în gara Stralsund trecând prin Sofia, Belgrad, Buda-Pesta. Viena, Berlin.

Aci este întâmpinat de Maiorul von Buse comandantul lagărului de prizonieri, care îl conduce direct la spitalul militar al garnizoanei Stralsund.

Patru luni de zile a necesitat ca, Colonelul Tarnoschi, să stea în spital sub căutarea unui medic, după care timp, fiind declarat convalescent, a fost trimis în lagărul de prizonieri din insula „Dänholm“ din Marea Baltică unde, i s'a pus la dispoziţie o cameră separată. I s'a dat ordonanţă personală (un soldat francez tot prizonier) favoarea care nu s'a mai acordat altui ofiţer prizonier fie Român sau străin. Pe lângă o hrană mai îngrijită, Colonelul Tarnoschi, avea şi dreptul de a eşi în oraş la plimbare ori cînd dorea, dar cu condiţia de a fi încins cu sabia.

După trecere de un an şi 3 luni de prizonierat Comandantul Corpului de armată din Stetin, de care depindea şi lagărul în vedere că Colonelul Tarnoschi este om bătrân, că a perdut prea mult sânge din cauza gazelor arfixiante din obuzul care l'a rănit, gaze care îi producea jenă în respiraţie, îl propune a fi evacuat în Elveţia, ţara neutră. Cu toată opunerea făcută de Colonelul Tarnoschi de a nu-l depărta de ceilalţi camarzzi ofiţeri Români şi de a continua să rămână cu ei

ori ce s'ar întâmpla, Generalul fon Derholţ care comanda corpul de armată Stetin, n'a voit să asculte rugămintea Colonelului Tarnoschi. pe motiv că este în joc interesul sănătăţei, prin urmare trebuea să plece în Elveţia.

Astfel în ziua de 15 Februar 1918 Colonelul Tarnoschi îşi iea ramas bun de la toţi, camarazii lui care plângând il petrec afară din lagăr.

Tocmai în ziua de 25 Aprilie, Colonelul Tarnoschi este chemat la cancelaria Comandanturei, unde Comandantul garnizoanei Neisie.

Generalul Hofmman îi comunică oficial că România a încheiat pace şi că, nu va mai fi trimis în Elveţia, ci direct în ţară, împreună cu toţi invalizii şi deci, toţi să fie gata de plecare.

În adevăr în seara zilei de 31 Mai 1918, toţi sunt porniţi la gară şi în ziua de 6 Iunie sosesc în Bucureşti.

În gara de Nord generalul Grigorescu Eremia, care era detaşat la Bucureşti ca să reprezinte pe Ministrul de Răsboi întâmpină pe Colonelul Tarnoschi şi îi urează bună venire.

Cum Feldmareşalul Mackensen îşi exprimase dorinţa, de a revedea pe colonelul Tarnoschi dorinţa, care nu şi-a putut'o îndeplini din cauza că era prea ocupat la Sinaia, unde îşi avea resşedinţa, Colonelul Tarnoschi a fost nevoit să rămână încă 3 zile în Bucureşti, astfel că, abea în ziua de 10 Iunie 1918 s'a putut întoarce la Iaşi, unde erau autorităţile toate şi unde îşi avea casa şi familia.

Reconpense. Acte. Colonelul Tarnoschi presentându-se la Minister şi raportând că, Feldmareşalul Mackensen i-a restituit sa

bia, Ministrul, General Hârjeu, pune pe raport următoarea rezoluție.

„Aduc laude Colonelului Tarnoschi și îl rog să-mi prezinte relativ un memoriu detailat".

După studiul făcut memoriului și notelor date de șefii lui erarhici Ministerul, înaintează pe colonelul Tarnoschi la gradul de *general*, dându-i vechimea de când a căzut prizonier, iar M. S. Regele, îi conferă decorația *Mihai Viteazul* și citarea prin ordin de zi pe armată pentru fapte meritorii spre a servi ca pildă tinerilor generații de ofițeri :

Inaintarea colonelului Tarnoschi la gradul de general este publicată în *Monitorul Oficial*

Copie după Inaltul Decret No. 4870 publicat în *Monitorul* oficial No. 216 | 920, relativ la decorarea Colonelului Tarnoschi.

CONFERIM;

Ordinul „Mihai Viteazul" cl. III.

„Colonelului Tarnoschi Ioan, Comandantul Brigadei 40 infanterie, pentru munca încordată și energia cu care a lucrat la restabilirea moralului trupelor. a căror comandă a luat, precum și pentru vitejia și avântul personal cu care a condus brigada în cursul grelelor lupte ce a susținut în Dobrogea în luna Septembrie 1916.

„Atitudinea sa eroică a impus respect și admirație din partea Comandamentului inamic".

ORDIN DE ZI

No. 9 din 8 Ianuarie 1920

„În luptele din Dobrogea din toamna anului 1916, Colonelul în rezervă Tarnoschi Ioan coman-

dantul brigadei 40 infanterie, s'a distins în mod deosebit prin tenacitatea, curajul și bravura sa.

„In special semnalez acțiunele sale arătate de șefii săi erarhici din zilele de 6 și 8 Octombrie 1916 (Topraisar-Asiduluc-Mohametcea) *în care acest ofițer superior, s'a purtat ca un adevărat erou prin exemplul personal, grație căruia a reușit cu un efectiv mic de trupe, să salveze retragerea trupelor noastre, împedicând ca ele să fie întoarse prin forțe covârșitoare dușmane.*

„In lupta sa desperată de la 8 Octombrie, cade prizonier în urma perderei cunoștinței din cauza unui obuz dușman.

„Insuși adversarul recunoscând eroismul Colonelului Tarnoschi, prin persoana Feldmareșalului Mackensen, i-a restituit sabia, cu dreptul de a o purta în captivitate.

„Majestatea Sa Regele a distins pe colonelul Tarnoschi prin ordinul „Mihai Viteazul" cl. III și înaintarea la gradul de general de brigadă în rezervă.

„Pentru a servi ca pildă purtarea destoinică în fața inamicului a acestui ofițer superior, să citează prin ordin de zi pe armată.

Din Inalt Ordin

Șeful de Stat Major General al Armatei
General de Corp de Armată Adjutant
Prezan

Copie, după telegrama oficială No. 14 | 919.
Corpului IV armată, Iași.
Cu onoare sunteți rugat, a transmite tele-

grama alăturată, dată de Dl. Ministru de Războiu.
D-lui general de rezervă Tarnoschi, Iaşi.

p. Ministru

Secretar General

General Răşcanu

D-lui General de rezervă Tarnoschi. Iaşi.

Cu ocazia înaintării Dvs. atât de meritată, îmi fac o datorie, de a vă ruga, să primiţi călduroasele mele felicitări, dorindu-vă ani mulţi. fericiţi, pentru binele Dvs., al familiei, precum şi pentru acela al serviciului ce vi l'am încredinţat.

Ministru de Războiu

General de corp de armată. Văitoianu.

Acestea sunt faptele colonelului Tarnoschi fostul Comandant al Regimentului 13 Inf.

Colonelul Tarnoschi a înscris în cartea neamului paginele cele mai strălucite, ca şi actele lui eroice, pagini în care se oglindeşte marele lui însuşiri, întregul lui suflet românesc într'o lumină adevărată.

Deşi Brigada Colonelului Tarnoschi încolţită şi hărţuită din toate părţile de diviziile de fier ale Generalului Mackensen, această brigadă graţie avântului şi curajului acestui mare erou nu s'a sfărâmat, nu s'a îndoit, iar duşmanul s'a lovit cumplit de piepturile oţelite care aveau drept pavăză suflete pline de credinţă, nădejde, mânie, şi răsbunare, şi nu ş'au venit în fire decât atunci când eroul a căzut rănit, pentru care vestitul spărgători de fronturi s'a închinat în

fața lui recunoscându-i meritele, și făcând cel mai mare gest pentru un erou dușman predându-i sabia.

Colonelul Liciu Gheorghe

Comandantul Reg. Ștefan cel Mare 1914—1917

In răsboiul petru întregirea neamului a comandat Regimentul 13 Inf. apoi Brigada XV-a Infanterie, în luptele din Transilvania:

Cic Sereda, Sovata, Sovorata, apoi: *Oituz, Vrânceanu, Păltiniș, Cernica, Brezoiu, Zirost, Valea Slănicului, Valea Cașinului, Clăbuc, Sboina Verde, Măgura Cașinului, Mărăști, Bucovina, Galiția.*

Colonelul Liciu Gh. a fost sufletul de la *Oituz,* și *Mărăști.* fapte uimitoare împlinite împotriva unui dușman caredispunea de forțe și mașini de distrus numeroase.

In vâltoarea marelor primejdii, în adâncul suferințelor, el a rămas neclintit în credința isbândei.

Vederea lui în mijlocul soldaților era fulgerul vieței, puteri noui, noi fapte de eroi, alți stejari se prăbușeau la pământ, cu zâmbetul pe buze, si ochi înlăcrămați la comandamentul lor.

Grupa III-a.

Are de scop de a reîmprospăta amintirea strălucitelor lupte ale regimentului 13 Dorobanți la 1877-78 actul cel mai însemnat din istoria noastră, și cel mai hotărâtor în mersul regatului român către mărire și putere, Astfel avem

figurate pe hărți, pe planuri și tablouri, pe fotografii și aquarele, episoade și scene de la 1877, momente înălțătoare din sublima poemă scrisă într'un avânt de eroism cu ascuțișul săbiei și pecetluită cu sàngele vitejilor morți.

S'a înfățișat în chipul acesta graficește bătăliele de la 27 August și 31 August. Grivița 7 Oct. (Plevna) bătălii caracterizate de M. Domnitorul Carol cu următoarele cuvinte: *„Că ele sunt și vor rămâne deapururea fala și podoaba generațiilor viitoare, fiindcă din sângele care a udat aceste locuri, Neatârnarea țărei a răsărit"*.

De asemenea s'a figurat pe pânze:

Chipul M. S. Domnitorului Carol I.

Chipul M. S. Doamnei Elisabeta a României.

Trecerea Dunărei a Regimentului 13 Dorobanți la 1877.

Un avant post Turcesc.

Escortarea a 7000 prizonieri turci de către Reg. 13 Dorobanți.

Bătălia de la Grivița No 1, No, 2.

Portretele ofițerilor care au luat parte în campania de la 1877—878.

Schițe, scrisori, fotografii de fapte eroice săvârșite de ofițeri.

Portretele ofițerilor morți în Campanie.

Plăci marmorate scrise cu litere de aur, numele soldaților căzuți în luptele de la Grivița, și Plevna.

In vitrine, în etagere și pe rastele, pe mese, în stelage, și grupe, am așezat o bogată colecțiune de arme și armure din diferite epoci rânduite pe categorii.

Arme albe împărțite în 3 grupe:

1). Epoca lui Ştefan cel Mare cuprinzând armele cu care a luptat şi primit lupta.

2) Epoca până la Principele Cuza cuprinzând: lănci, săbii, hangere domneşti, săbii diferite.

3). Epoca Regelui Carol I 1877, cuprinzând diferite pumnale şi baionete precum şi toate modelele de arme din acest an capturate de la turci şi luate de la Ruşi.

Arme de foc uşoare : sunt asemenea grupate pe epoci, de la pistoalele şi armele cu cremene din veacul al XV si până astăzi cu toate transformările suferite de armele de foc: Muşcheoanet Archebuze, carabine, puşti, revorvere etc.

In mijlocul grupei III-a ca un stejar neadormit stă chipul Dorobanţului acela care aşezat de Marele nostru Împărat Trăian la Dunăre şi Carpaţi, luptă cu toate nevoile, înfrânge toate primejdiile şi la fie care victorie strigă:

„Ai să pieri aici voinice !
Eu să pier? Eu? nici odată !
Vie o lume încruntată,
Vie valuri mari de foc,
Nici mă vor clinti din loc

. . . .

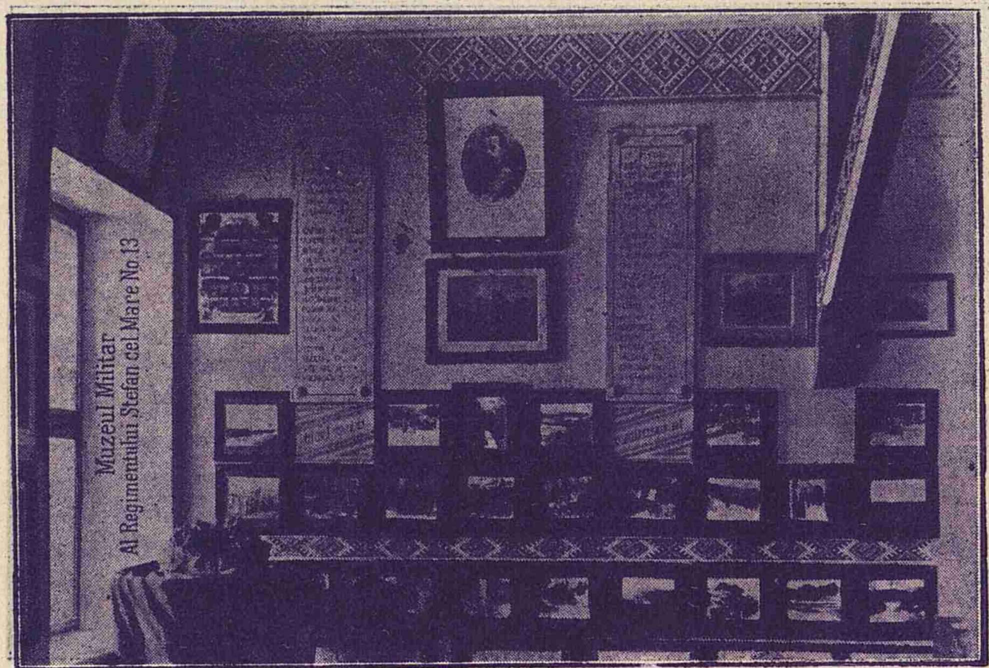
Căci Român sunt, în putere
Şi Românu 'n veci nu piere !"

GSUPA IV

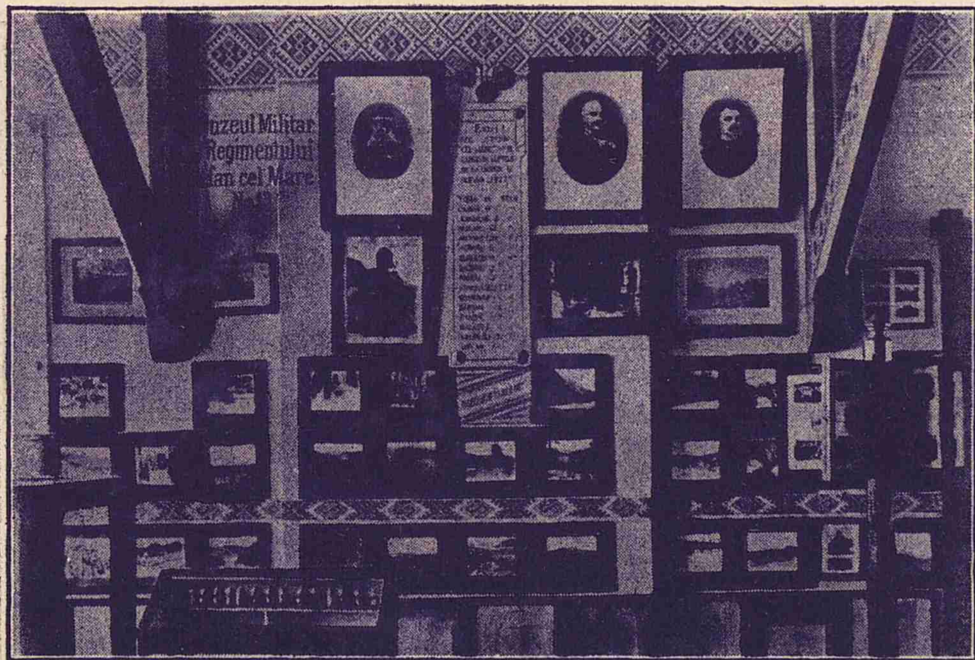
Campania din 1913: Proclamaţia Regelui Carol I, tablou iconografic de ofiţerii plecaţi în Campanie, Trecerea Regimentului 13 Inf., pe podul de la Corabia.

Epoca lui Ştefan cel Mare
La mijloc potretul Marelui Voevod, apoi hărţii, crochiuri, schiţe, fotografii, arme albe.
Sus la dreapta Colonelul Stamatopol, Colonelul Botez Panaite. Colonelul Marian C.
Sus la stânga, Colonelul Gheorghiu C-tin, Colonelul Teleman Gh.

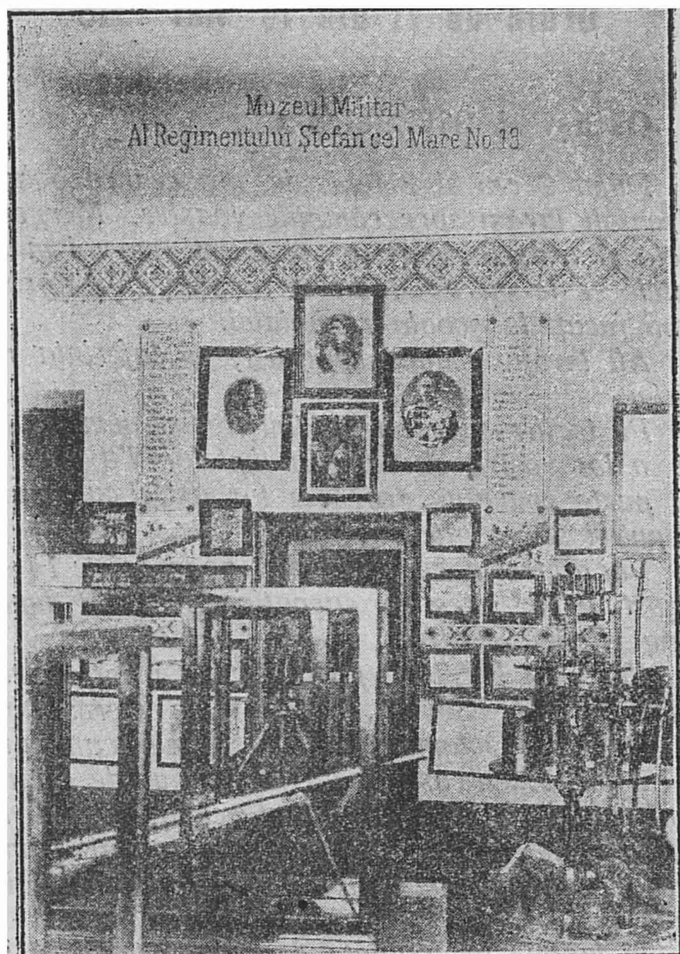
Colonelul Slăniceanu Gh. Plăci marmorate cu numele eroilor căzuţi la 1877. Diferite scene de războiu.

Grupa II şi III-a. Generalul Pencovici Eustaţiu. Colonel Petrovici Ioan, Colonelul Logodi, Placă marmorală cu numele eroilor căzuţi la 1877. Un avant post turcesc. Regimentul 13 Dorobanţi escortează 7000 de prizonieri Turci la 1877. Diferite vederi din războiu.

La mijloc Generalul Tarnoschi Ioan. Plăci marmorate cu numele eroilor căzuţi la 1877
Armament capturat la 1877. Diferite scene din războiu.

Sus la mijloc: A. S. Regală Principele Carol al României, la dreapta, Generalul Averescu Alex. Comandantul Armatei II-a, la stânga Generalul Zadik Iacob Comand. Diviziei 8-a jos:
M. S. Regina Maria a României, de vorbă în tranșee cu soldați—apoi: Plăci marmorate cu numele soldaților căzuți în luptele de la Cernica (Oituz).

Fotografii, aquarele, schițe, vederi din tranșee. Scene răsboinice; Armament capturat ca: Mitraliere, Căști Bavareze, Căști Germane, Telefoane etc. Ordinul de zi al Diviziei 8-a.

Ordin de zi din 10 Mai 1918

Ostași ai Diviziei 8-a

După 2 ani și 2 luni de crâncen războiu, vă îndreptați iarăși spre câmpiile voastre. Mergeți în satele și orașele voastre; și duceți cu voi învățămintele ce le ați dobândit în timpul celor aproape 2 ani făcuți la școala războiului.

Ați învățat munca spornică, și suferința războiului.

Păstrațile ca cetățeni liniștiți, și demni. Vorbiți a lor voștri, de vârtejul luptelor l'a care a'ți luat parte, spunețile grozăvia lor, astfel cum numai voi puteți să le glăsuiți.

Voi ați trecut ca în zbor în noaptea de 14 – 15 August 1916, crestele carpatine, ducând departe faima vitejiei voastre.

Voi v'ați bătut vitejește peste Carpați în regiunile: Parayd, Sovata, Sovarata și Ceres-Domb.

De la 1 Octombrie 1916, istoricii neamului v'a ști că voi, bravi ostași, ați fost zidul de apărare al neamului pe frontiera Moldoveană, oprind înaintarea inamicului pe cele mai de seamă drumuri care duceau în inima țărei, pe văile: Slănic, Oituz, Cașin.

In luptele înverșunate de la Zirost, Piscul Dobrului, V-ful Bradului, Piatra Runcului, V-ful Cernica, Fata Moartă, și Clăbucul, ați scris cu sânge din sângele vostru, o pagină glorioasă din Istoria Neamului, ținând piept dușmanului trufaș, iar faptele voastre vitejește, era singura rază luminoasă ce se abăteau asupra Romîniei îngrijorată sub presiunea puternică a inamicului, care provocase retragerea armatei noastre din Muntenia.

Incepând de la 12 Decembrie 1916, ați dat concursul vostru prețios la apărarea țărei pe Valea Oituzului încredințată Rușilor, pe Valea Cașinului dată pe seama voastră, și pe valea Șușiței unde se găsea Brigada 7-a mixtă.

In luptele înverşunate ce ați susținut între 12 Decembrie 1916, și 6 Ianuarie 1917, contra unui duşman mult mai numeros și hotărît de a pătrunde în inima țărei, a'ți dovedit încă odată că sunteți demni de renumele strămoșesc.

Să vorbească de faptele voastre: Clăbucul, Clăbucelul, Fața-Coarnelor, Frumoasele Mari și mici, Măgura-Caşinului, Vârful Războiului, Răchitașul Mare și Mic, căci pe stâncele lor s'a pecetluit cu sânge faima vitejiei voastre.

Prin hotărârea voastră de a vă sacrifica viața pentru apărarea țărei, ați pus stavilă definitivă în ziua de 4 Ianuarie 1917, ori cărei încercări de înaintare din partea inamicului.

Ați trecut iarna grea din 1917, în vârful munților, străjerii scumpei noastre țărișoare, ați îndurat lipsurile de tot felul și boalele care bântuiau cu furie în rândurile voastre, le ați răbdat toate în liniște și în bună-voință, care împodobeşte inima Românului.

Și din acest punct de vedere este bine să cunoască lumea că adesea ori în serile de Ianuarie 1917, pe zăpadă de 1 metru și pe un frig de 17' sub 0, de pe Arșița Mocanului, de la poalele Măgurei Cașinului, de pe Putna, și Vârful Fetișoarei, străbăteau departe pe valea Cașinului undele duioase ale doinelor cântate de voi, doine în care tălmăciați tot dorul și nădejdea voastră.

A venit luna Iulie 1917, când s'a hotărât ofensiva armatei noastre, și a aliaților noștri, ați pornit la lupta crâncenă cu dorul răzbunărei, și în

speranța unui rezultat fericit cum era de așteptat.

Prin bravura voastră, ați atins toate obiectivele ordonate, ridicând din nouă un neam întreg în ochi aliaților noștri, și al dușmanilor. Măgura Cașinului, Vârful Războiului, și Muntele Seciului, vor vorbi încă odată generațiilor viitoare despre vitejia voastră. Ați trecut iarna 1917 – 1918 în viziuni în v-ful Muntelui, acolo unde altă dată numai vulturii își făceau cuibul, îndurând cu răbdare toate neajunsurile, deși inima vă era sfâșiată de durere când vedeți că lucrurile es alt-fel de cum ați gândit.

Astăzi activitatea voastră războinică s'a terminat.

Că v'ați făcut datoria pe deplin, o recunoaște țara întreagă, și comandamentul în numele corpului ofițeresc în special.

Pentru îndeplinirea datoriei au căzut pe câmpul de luptă sute de ofițeri, și mii de soldați, și grade inferioare.

Dumnezeu să le ierte păcatele și să-i așeze în rândul drepților.

Jertfa făcută în comun în timpul războiului, au strâns legăturile sufletești dintre ofițeri și soldați, legături care vor exista și după războiu. Manifestarea acestei legături sufletești o dovedește înființarea societăței „Oituz-Cașin", pentru îngrijirea orfanilor rămași după urma eroilor căzuți din Divizia 8-a. Foști comandanți vor avea obligațiunea chiar dacă intră în viață civilă de a se interesa de subalternii lor până la restabilirea situațiunii lor zdruncinată de război.

Mergeți la casele voastre, fără nici o părere de rău de sacrificiile făcute, și încredințați, că dacă rânduiala destinului va hotărâ îndeplinirea năzu-

ințelor neamului Românesc mai mult de jumătate din drumul ce duce la acest țel, a fost străbătut de voi, care ați avut curajul de a valorifica cu arma în mână și cu prețul sângelui, gândirea și speranța neamului.

Cu conștiința împăcată că v'ați făcut datoria pe deplin; creșteți copii voștri în pilda voastră, în credința îndeplinirei năzuințelor neamului, și în convingerea că dacă vouă nu v'a fos dat, lor le va ajuta Dumnezeu, să tragă brazda la hotarul României Mari.

Şi acum primul ca şi ultimul nostru gând, să-l îndreptăm către cel ce ne-a servit ca model în conducerea noastră, care s'a bucurat și a suferit cu noi, care ne-a dat probe vădite că ne iubește, către M. S. Regele Ferdinand I. și din adâncul inimei să strigăm:

Trăiască M. S. Regele.
Trăiască M. S. Regina.
Trăiască Familia Regală.
Să trăiți voi bravi ostași ai Diviziei 8-a ofițeri, gradați și trupă.

Comandantul Divizei 8-a
Generalul I. Zadik.

Șef de Stat Major
Lt.-colonel C. Rovinaru.

Plăci marmorate cu numele soldaţilor căzuţi în lup'ele de la Dealul Sticlăriei (Valea Oituzului).

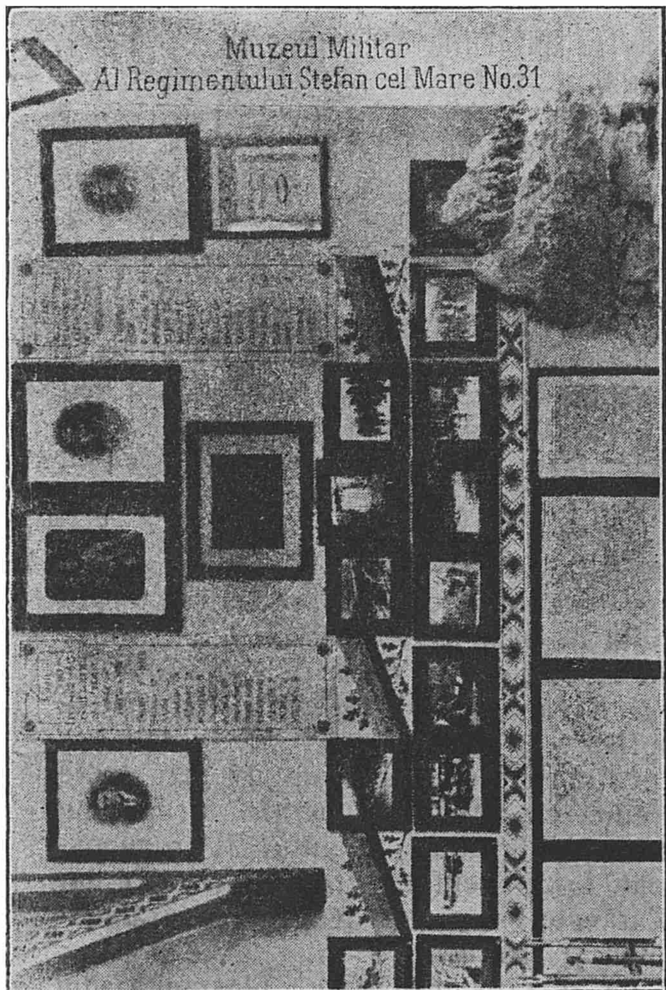
Plăci marmorate cu ordinele de zi date la 1877, şi 1917 cu decorarea drapelului

Fotografii cu episoadele eroilor noş ri până la 1917.

Etagere, vitrine cu trofee, arme şi muniţiuni capturate în 1916 1917.

Vederi, schiţe, fotografii cu luptele din Valea Caşinului, Clăbuc, Clăbucel, Inţărcătoarea Cărpiniş, Măgura Caşinului.

Diferite episoade, reconstituirea faptelor eroice ale ofiţerilor morţi, şi care s'au distins.

Sus începând de la stânga spre dreapta portretele Ofițerilor căzuți în lupte: S. locotenentul Antonescu, Locot. Macarie, Locot. Ianculescu, Locot. Petrovici Ștefan apoi: plăci marmorate cu numele soldaților căzuți în luptele de la Vrânceanu (Oituz), un tablou reprezentând *ordonanța regăsindu-și ofițerul*, *Premiul d. brav rd Oltea Doamna*, hărți, planuri, tablouri, fotografii, aquarele, reprezentând episoale și scene din 1916 1917, armament capturat. Jos la dreapta: o stâncă pe care este așezată machetă, *„Trecerea Carpaților a Regimentului „Ștefan cel Mare" No 13 în noaptea de 14 - 15 August 1916.*

Locot. Petrovici Ștefan

Războiul cel mare și sfânt găsește pe Locot. Petrovici în fruntea plotonului său, hotărât să jertfească totul pentru libertatea țărei și drepturile ei.—Cu un avânt superb a luat parte la trecerea graniței Ardealului, contribuind la sfărmarea zăgazului ce de veacuri înjumătăția, și înăbușia viața românească.

Se isprăvise cu trufia Ungurilor și Ardealul ne primea cu flori. Doliul lui a fost acoperit cu tricolorul românesc.

Locot. Petrovici nu a avut fericirea să-și îmbrățișeze mai mult timp frații sub-jugați, căci un glonte rătăcit adus de vânt îl prăbușește la pământ, ca apoi să dispară din mijlocul nostru, trecut pe lista celor morți.

Durerea ne-a fost de scurtă durată, Locot. Petrovici nu murise era numai rănit.

In Primăvara anului 1917 îl revedem din nou în mijlocul plotonului lui, luând parte la atacurile din valea Cașinului și apoi la ofensiva de la Mărăști.

Soarta a fost însă vitrigă cu el, de o cruzime omorâtoare.

În luptele de la Sticlărie Valea Oituzului când ultimile coloane ale lui Machenzen, veneau să moară pentru ambiția deșartă a Generalului lor, sosește cu un vâjâit de uragan un obuz de calibru mare, spărgându-se cu un sgomot asurzitor în spatele liniei de luptă.

Locotenentul Petrovici este rupt în mai multe bucăți împreună cu alți doi camarazi. Trupul lui schilodit, cu multă greutate a putut fi recunoscut și adunat. Locotenentul Petrovici este mort dar sufletul lui trăește și va trăi deapururea fărămițat poate, dar viu și strălucitor

Patria, ca o zână răpitoare, plăsmuită din sângele și sufletele celor morți și celor vii, ia așezat pe fruntea tânără, glorioasa Cunună, strângândul în brațele ei, sărutându-l cu un zâmbet incrustat în flăcări. Scump camarad Petrovici. Ofițerii Regimentului Ștefan cel Mare No. 13, spre sufletul tău de fanatic preot al idealului, zâmbind plângând, îți spunem îndurerați:

Glorie, tânăr erou!

M. S. REGELE FERDINAND I

Cuvântarea M. S, Regelui ținută la 22 Martie, 1917 trupelor de pe frontul armatei a II-a.

Ostași,

„Cu inima plină de nădejde va salut azi pe voi, oș-„tași din armata II-a, cari de mai multe luni ați opus o „rezistență nebiruită tuturor încercărilor vrăjmașului de „a rupe liniile noastre ; voi stați aci la un post de onoare.

„păzitori neobosiți ai hotarului Țărei, expuși la atacurile „unui vrăjmaș care 'n trufia lui crede că toți trebue să „se închine lui, că toate drumurile, toate ușile sunt des- „chise lăcomiei sale de stăpânire; prin vitejia voastră băr- „bătească l-ați învățat că pe aici nu se trece.

„Am venit azi între voi să vă aduc prinosul Meu de „recunoștință pentru modul cum v'ați luptat până acum și „să împart acelora cari s'au distins, în deosebi, răsplata „pentru faptele lor, dar mulțumirea Mea vă îmbrățișază „pe voi pe toți cari v'ați condus ca niște ostași vrednici „de dragostea ce Țara vă poartă și de la care Țara și „Regele vostru mai așteaptă multe fapte eroice.

„Dincolo în ținuturile bogate, dar pustiite, acuma stau „frații noștri și suferă sub jugul nemilos al unui vrăjmaș, „care fără cruțare a cotropit o mare parte a iubitei Noas- „tre Țări și care suge până la cea din urmă picătură de „vieață a unei populații chinuite și batjocorite în cele mai „sfinte sentimente ale ei.

„Acolo zac sub țarinele sfințite de sângele lor mii „de viteji care și-au dat viața pentru mărirea patriei, ei „toți vă chiamă, ei toți așteaptă de la voi să goniți din „pământul românesc armatele vrăjmașe, să înfingeți drape- „lele voastre victorioase iarăși în pământul strămoșesc.

„Vă mai așteaptă lupte grele, căci drumul este lung „dar, cu ajutorul lui Dumnezeu, îl veți străbate ca biruitori.

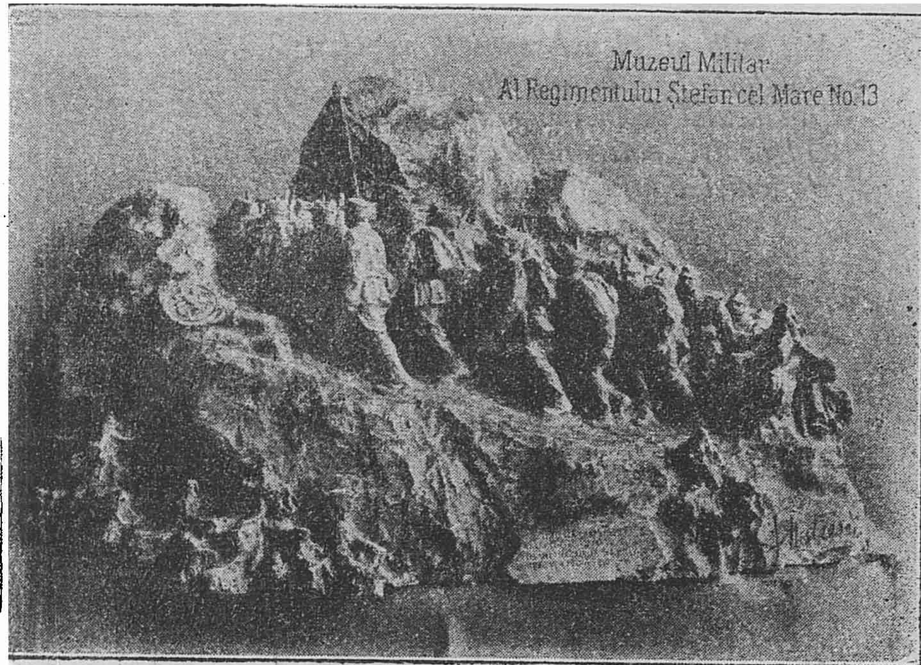
„Voauă. fiilor de țărani, care ați apărat cu brațul „vostru pământul unde v'ați născut, unde ați crescut, vă „spun eu Regele vostru, că pe lângă răsplata cea mare „a isbânzii, care vă asigură fiecăruia recunoștința nea- „mului nostru întreg ați câștigat totdeodată dreptul a stă- „pâni într'o măsură mai largă pământul pe care v'ați luptat.

„— Vi se va da pământ Eu, Regele vostru, voi fi întâiul „a da pilda, vi se va da și o largă participare la trebu- „rile Statului.

„Arătați-vă, scumpii Mei ostași, demni de încrederea „ce Țara și Regele vostru pune în voi și îndepliniți-vă, „ca până acum, datoriile voastre cu sfințenie.

„Să trăiască scumpa Noastră Țară și viteaza ei ar- „mată, nădejdea și fala ei."

Trecerea Carpaților
în noaptea de 14—15 August 1916

Ardealul Fragment

Al nostru e : pământ din vechiu pământ
Și sânge din latinul nostru sânge,
E trup și os din osul nostru frânt ;
Un dor avem în el, și cel m'ai sfânt;
Nici Iadul astă-zi nu ni-l poate'n frânge!

I-am moștenit tot dreptul din părinți ;
La șoapta lui ni se'nfioară buza;
In lutu-i plămădit din suferinți —
Strămoșii frământatei noastre ginți
Dorm, îngropați la Sarmisagetuza...

Voi colb și pleavă sunteți, venetici
Din hoardele barbarului Atila;
Noi scutul Romei am înfipt aici...
O! pentru marii noștri mucenici,
Voi, nici odată n'ați știut ce-i mila!

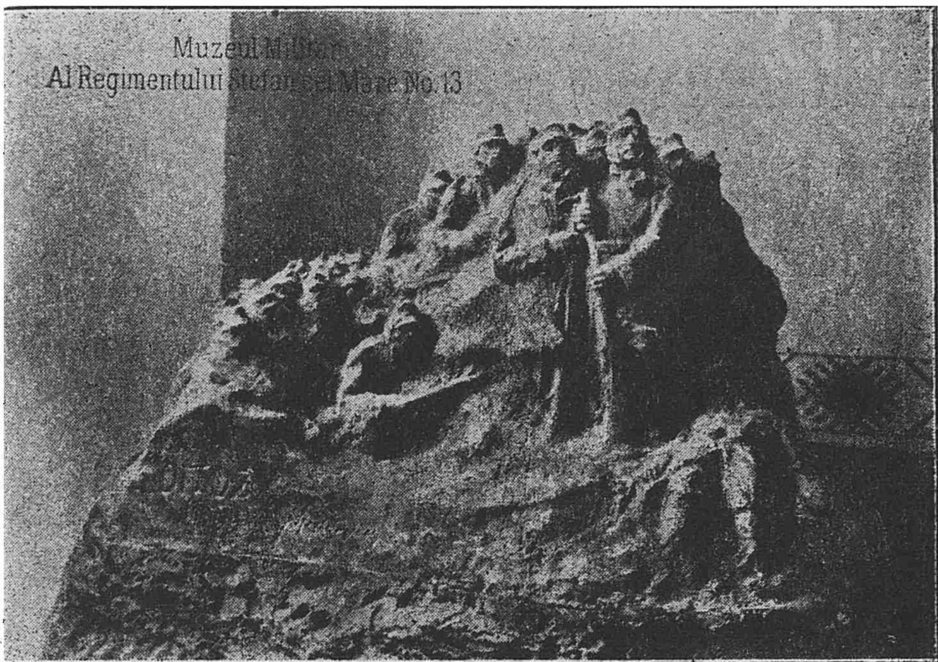
Dar astă-zi sună ceasul de apoi
Să vă chemăm la dreaptă judecată;
Ca uraganul năvăli-vom noi...
Cântați semnalul goarne de războiu!
Năprasnică va fi a noastră plată.

Se va'ngrozi poporul de mișei,
V'or tremura ca 'n temniți vinovații,
Ne vom lupta cu'nverșunări de lei,
Și-om dărâma Carpații peste ei,
Dacă zăgaz ne-ar sta în drum Carpații!

Vom năvăli ca un dezastru mare,
Ii v'om călca'n copitele de cai,
Sub roatele de tunuri și de care...
Să știe Ungurii că'n fie care,
Din noi răsare aprigul Mihai!

O! noi cunoaștem bine vechiul drum
Tăiat de legiuni, și țara toată
Se scoală azi ducând potop și scrum...
Iar din mormânt cer răzbunare—acum
Martirii noștri, ce-au murit pe roată!

Mircea Rădulescu

Blocul de la Oituz

Sus Fruntea!

(Fragment)

Ori-câtă furtună şi vifor
pe umerii tăi s'ar abate,
Ori-câtă mânie barbară
veni-va asupra ţi, Române,
Sus fruntea!... Carpaţii stau veşnic
cu vârfuri spre cer ridicate,
Furtunile trec; aar granitul
tot tare şi falnic rămâne;
Priveşte vulturul ce sparge
azurul cu aripi deschise
Şi apoi din văzduhuri se uită
departe spre patru hotare,

Adună-ţi în el năzuinţa
cu tot ceă fost doruri şi vise,
Din Nistru în albia Tisei
Şi până la Marea cca mare...

Inchide-ţi amarul în suflet
ca'nfalduri de flamură strânsă:
Acela e mare ce şt e
să sufere chinuri cumplite,
In faţa puterilor oarbe
păstrează-ţi puterile, însă
Când fi-vei la larguri, atuncia
să dai cu puteri întreite;
Să nu mai rămâie nici urmă
din lacoma lupilor gloată,
Invaţă ură de la dânşii
şi dă fără nici o cruţare.
Cu sânge fierbinte de fiară
hrăni-vei moşia ta toată
Din 'Nistra în Albia Tisei
şi până la Marea cea mare.
Făţi platoşe grea din mândrie
şi scut din durerile-ţi sfinte,
Nu-i jertfă să fie pierdută
în mersul tău falnic spre moarte:
Un drum ai şi drumul acela
e 'ntreg jalonat de morminte,
Iar cel care moare sub steaguri
înseamnă un pas m'ai departe.
Inalţă'nflorit din mocirlă
ostrovul vieţei latine
Şi Dacia-Felix cu vechi
municipii, cu zei şi altare,
E sângele vremilor duse
ce'şi cântă mândria în tine
Din Nistru în Albia Tisei
si până la Marea cea mare.

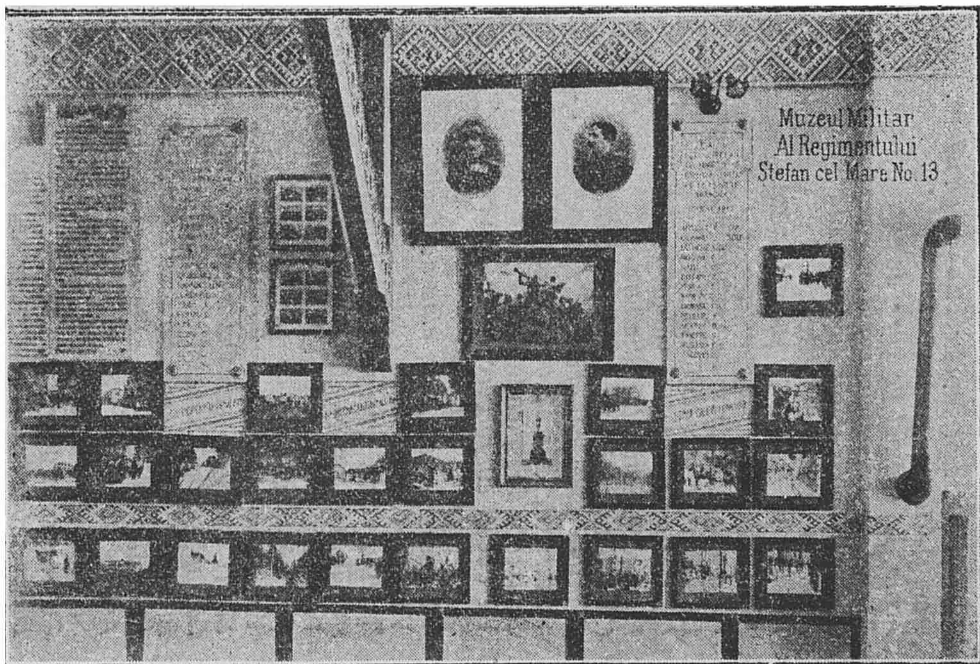
Mircea Rădulescu.

1913

Vitejilor noştri

Şi-acum vă duceţi cu bine copii,
In mâini cu-ale ţărei destine!
Voi faceţi să spuie pe'ntinse câmpii
Ecoul oştirei latine;
Când ţara vă cere supremul avânt,
Ce suflet de piatră rămâne?

Fragment.

Campania din 1913:

Sus la stânga Portretele Colonelul Vrabie, C. Comand.[l] Reg. 13 Inf. în Campania din 1913, Colonelul Cernătescu N, apoi: schiţe, vederi, tablouri, fotografii, hărţi.

Purtați peste-al Moesiei tragic pământ
Acvilele țărei române!
Acolo, pe câmpul pe care demult
Trecut-au cohortele grele,
Cântați formidabilul luptei tumult
In aerul ars de ghiulele;
Electric să treacă în șuer de vânt
A voastre războinice arii,
Făcând să tresară, în vechiul mormânt,
Din somnul lor, legionarii!
Ca flăcări bătute de vântul sonor.
Purtați ale noastre stindarde,
Căci astă-zi în fie ce fald tricolor
E inima țărei ce arde;
Vulturii de aur cu mii de sclipiri
Să treacă în splendide cete,
Vă duceți cu fulgere vii în priviri
Și fulgere pe baionete!
Vă duceți spre zările albe de fum,
Vă duceți spre văile roșii;
E clipa când, aprigi învie acum
In sângele vostru strămoșii;
Vă duceți cu surle și tropot de cai
Și'n cântecul larg de famfare,
Voi, bravii urmași ai lui Vodă Mihai,
Și cei ai lui Mircea-Cel-Mare!
La luptă, copii! Inainte, Vulturi!
Intoarceți din mersul lor anii,
La chiotul vostru din sute de guri
Adânc să treacă Balcanii
Și văile Plevnei și codrii stropiți
Cu sânge străbun și în care
Dorm falnicii noștri viteji pristăviți
Luptând pentru neatârnare
Când țara vă cere tributul suprem,
Doar lașii m'ai șada în dubiu;
Cu spada dreptatea s'o facem noi vrem,
Si dincolo, peste Danubiu,
Duceți Biruința și Moartea cu voi,
De-ar fi să pieriți pân'la unul;
Viteji, înainte; la luptă, Eroi!
Și-acum să glăsuc tunul...

Mircea Rădulescu.

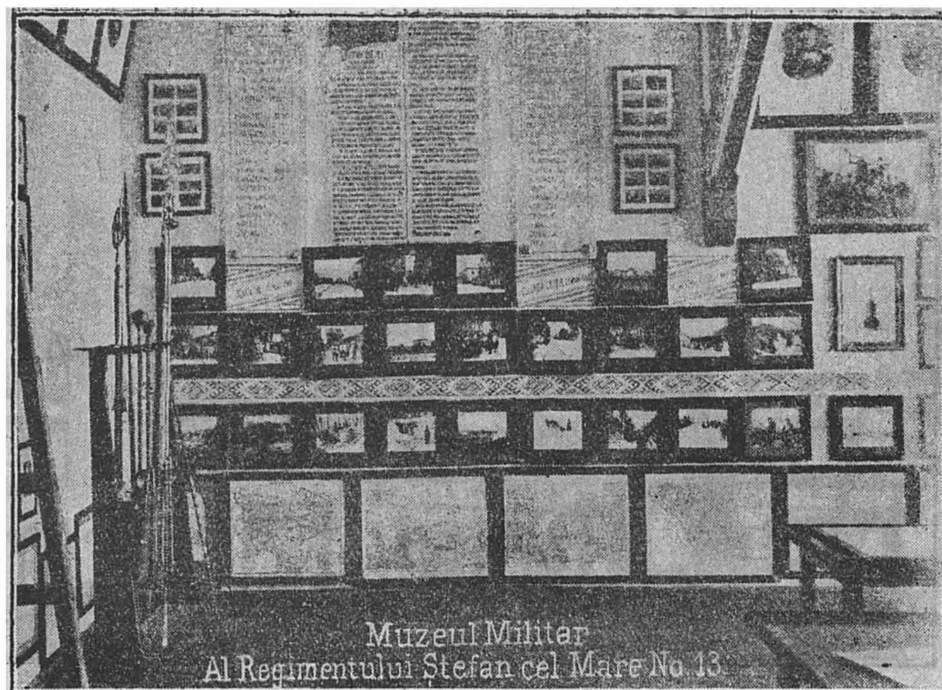

Portretele ofiţerilor căzuţi în lupte: de la stânga spre dreapta: Căpitanul Codreanu Silviu, Locotenentul Bădărău N. Locotenentul Pociitaru, Locotenentul Maftei Gh.

Plăci marmorate cu numele eroilor căzuţi la Cernica (Oituz).

Episoa e din timpul luptelor de la Piscul Raţei. Fetişoara.

Nemirea luptelor in ordinea Cronologică.— Vederi, schiţe, fotografii, hărţi, Armament captur t, Muniţiuni, Trofee.

Plăci marmorate cu numele soldaţilor căzuţi în luptele de la Oituz, şi Caşin 1916—1917.

Fotografii, schiţe, vederi, aquarele, hărţi, tablouri cu episoade din campania din Bucovina şi Galiţia 1918 1919.

In fotografii:

Marele Căpitan şi cei din fruntea vitejilor, vederi din Bulgaria, făuritorii păcei de la Bucureşti.

Visul unui soldat pe câmpiele bulgare, desen.

Hărţi: Itinerariul Iaşi-Corabia, Corabia-Turkisvor, Sistov-Zimnicea, Giurgiu-Iaşi.

Harta Ţărei în 1913.

Ordin de zi cu decorarea drapelului.

GRUPA 5, 6, 7, şi 8.

Campania din Transilvania, Oituz, Mărăşti, Bucovina şi Galiţia.

Iată-ne în faţa potretului *M. S. Regelui Ferdinannd I*, privind câmpul de batae de la *Oituz*, dedesubt cu litere de aur stă scrisă Inălţătoarea cuvântare ţinută trupelor din armata II pe câmpia de la Răcăciuni, promiţându-le Pământ şi Votul Universal.

Apoi: Tobloul înfăţişind pe M. S. Regina României, *mama rânitilor.*

Regină de eroi şi Doamnă
A unui Rege legendar,
Tu porţi în ochi Inţelepciunea
Şi dragostea fără hotar.

Tu suflet oţelit de vremuri
Şi trup trudit de suferinţi!
Suflarea toată vede 'n Tine
Icoana mamelor de prinţ.

De când suntem în Ţara asta,
Cu basme mamele ne cresc
Şi Te cunoaştem azi ca zână
A basmului copilăresc.

Tu marelor dureri de Mamă
Le pui zăgaz de fapte mari
Plângând de suferinţi străine
Ale soldaţilor plugari.

Tot ce ai pierdut rodeşte acuma
Şi-ţi răsplăteşte tot ce ai plâns,
Când neamu întreg să te încunune
La vechea vatră ni s'a strâns.

Cu gura arsă de dorinţi
Mângâietoarelor priviri
Venim ca să cădem 'nainte-ţi
La Tronul veşnicei măriri

M, Olmazu

Ambele portrete sunt încadrate de fotografiii şi schiţe reprezentând pe M. S. Regele şi Regina pe front la Oneşti, Mânăstirea Caşin.

Peretele din dreapta: Trecerea Carpaţilor a Regimentului Ştefan cel Mare No. 13 în noaptea de 14-15 August, machetă în ghips.

Portretele tuturor ofiţerilor morţi în campanie, iar pe plăci marmorate cu litere de aur stă scris numele celor căzuţi în luptele *din Transilvania, Oituz, Valea Slănicului, Mărăşti*

Sunt mulţi îi văd răniţi de moarte, dar tot c'o
furie adâncă
In mâna lor e încleştată o spadă ruptă în două jos

Sunt morţi! dar mâna răcită cu dragoste mai strânge încă
La pieptul care nu mai bate stindardul ţărei glorios.

Şi toţi în focul vitejiei ştiură glonţul să-l înfrunte
Şi toţi perit-au româneşte cu ochi ţintă spre duşman
Si nici o altă mângâiere nu a m'ai trecut peste alor frunte
Afară de sărutul rece al unui fier de iatagan.

Cincinat Pavelescu

Intre figurile de eroi *stă Sublt. Tomida Mihai* mort pentru ţară în luptele de la *Păltiniş (Oituz).*

Cu litere de sânge şi pară a scris viitorul *neamului.*

S'a luptat ca un erou contra valurilor sălbatece ce veneau să înghiţă pământul de la Apus şi Răsărit.

S'a luptat ca un erou pentru biruinţa legilor drptăţei şi triumful lor.

Figurile marilor eroi ofiţeri şi soldaţi, sunt înconjurate de numeroase fotografii cu scene din răsboiu, vederi de pe locurile unde Regimentul 13 Inf. a luptat.

O colecţie întreagă de sute de tablouri redă viaţa de tranşee:

Ei stau în şanţuri, în noroi şi 'n zloată
Si plouă peste ei şi bate vântul;
Dar ei veghează una cu pământul
Spre care 'şi închinară viaţa toată,

Nimic de-aci nu le reteaz-avântul
Prin smârcuri se târăsc pe brânci şi 'noată

Nici iadul n'ar putea de-acum să-i scoată
Din glodul greu ce le-a încleştat vestmântul.

De şapte ori mai grei le sunt bocanci
Dar cei ce aşteaptă ceasul răsbunărei
In vale la Siret şi 'n munţi Vrâncei
Cu sufletul mai sprinten ca o glumă

Şi-atîta 's de uniţi cu trupul ţărei
Că par cu toţii modelaţi din humă!

Mircea Rădulescu.

Mai departe plăci marmorate cu ordine de zi. Blocul de la Oituz machetă în ghips picturi cu reconstituirea luptelor în toate campaniile reconstituirea faptelor eroice ale ofiţerilor morţi şi cei care sau distins, un întreg armament capturat aşezat în vitrine, etajere, şi rastile, în formă de piramide. Campania din 1918-919 şi 920 este bogată în fotografii schiţe, desenuri, hărţi, picturi alegorii în ghips şi în schiţe, armament.

Intrarea trupelor noastre în Bucovina a fost fericită atât bentru noi, căci am răscolit cenuşa care acoperea trecutul nostru, am dat peste comori ascunse de documente şi isvoade, şi pentru românii Bucovineni a fost ziua salvărei, vieţei şi avutului lor.

Iată pe scurt operaţiunile din Bucovina şi Galiţia.

---

la ziua de 23 Octombrie 1918, se ordonă ca trupele Diviziei 8-a să treacă în Bucovina spre a apăra populația Română, contra bandelor bolșevice ce se formase în acea provincie românească, după prăbușirea monarchiei Austro-Ungară,

La 26 X-918, Comandantul Diviziei 8-a dă următorul ordin de zi;

Ordin de zi No. 1
din 26 Oct. 1918

Ostași!

Vouă v'a păstrat soarta norocul a păși cei dintâi pe pământul scump al Bucovinei.

Fiți mândri și arătați-vă demni de încredere ce s'a pus în voi.

Voi sunteți ocrotitorii avutului și vieței populației bucovinene.

Faceți ca prin purtarea voastră în toate ocaziunele să căpătați dragostea cu adevărat frățească, a populațiunei în sprijinul căreia veniți.

Doresc spornicie pasului ce faceți și vă zic „Cu Dumnezeu înainte".

Comand. Diviziei 8-a
General (ss) ZADIK

Șef de Stat-Major
Lt-Colonel (ss) Rovinaru

Tot în această zi primim Inaltul Ordin de zi al M. Sale Regelui Ferdinand I.

Ostași!

„Ora mult așteptată de toată suflarea romă-

„nească și în deosebi de voi, vitejii Mei ostași, a „sunat în sfârșit, după lunga și dureroasă așteptare. Trecerea trupelor aliate peste Dunăre, ne impune ca o sfântă și patriotică datorie, să luăm iarăși arma în mână, ca să izgonim împreună cu ele „pe vrăjmașul cotropitor din țară și să aducem „liniște populației asuprite“,

„Regele vostru vă chiamă din nou la luptă „ca să înfăptuiți visul Nostru de atâtea veacuri

„Unirea tuturor românilor, pentru care în anii „1916–1917 ați luptat cu atâta vitejie“,

„Sufletele acelor căzuți pe câmpul de onoare „vă bine cuvintează pentru această ùltimă sforțare. „privirile credincioșilor noștri aliați, sunt îndreptate cu dragoste și încredere spre țara noastră „și fiii ei, camarazii voștri de arme din biruitoarele armate Franceze și Engleze, care vin în ajutorul nostru, cunosc vitejia voastrădela Oituz „Mărășești și Mărăști; arătați-le că timpul de așteptare n'a putut să slăbească brațul ostașului „român. Frații noștri din Bucovina și din Ardeal „vă chiamă pentru ultima oră la această luptă: ca „prin avântul nostru să le aduceți eliberarea de „jugul străinilor“.

„Biruința e a noastră și viitorul va asigura întregului Neam Românesc viață pașnică și fericită“.

„Inainte deci cu vitejia strămoșească“.

„Dumnezeu este cu noi“.

(ss) FERDINAND

La 5 Noembrie 1918 Regimentul Ștefan cel Mare cu un efectiv de 43 Ofițeri, 689 trupă, 137 cai sub comanda Lt.-Colonel Ionescu C-tin pornește spre Bucovina, unde intră în dimineața de 6 Noembrie.

După 141 de ani ostaşii Regelui Ferdinand' chemaţi de goarna biruinţei, pornesc din nou pe pământul cotropit de duşmani—iar în mormântul său dela Putna, se deşteaptă voevodul, căci simte apropierea dragilor săi ostaşi, care sunt numai Moldoveni dar şi eroi, purtători ai neamului şi gloriei sale.

Erau puţini la număr, uşor îmbrăcaţi, dar sufletul le era mare, visul României mari, pentru care se făcuse atâtea jertfe, - devenea realitate.

La 11 Noembrie, trupele Diviziei 8-a sunt primite în Cernăuţi cu multă bucurie şi în onoarea lor se cânta următorul imn făcut cu acea ocazie:

SALUT ARMATEI ROMÂNE

Tu vii ca cel mai mândru gând
Ce l-am avut vre-o dată!
De aşteptare tremurând,
Ca lanţul să se rupă,
In ţara noastră scumpă
Te salutăm, armată.
Tu vii cu cel mai dulce dor,
Ce inime desfată!
Cu sufletul tresăltător
Primim a ta solie;
Cu plâns de bucurie
Te salutăm armată!
Tu vii cu falnicul avânt
La vrerea învăpăiată!
Rămâi de acum pe acest pământ
Al nostru din vechime,
Să nu-l mai fure nimeni,
Te salutăm armată!

O zi numai Regimentul se opreşte la gara Cernăuţi, iar în ziua de 8 Noembrie e trimis la graniţa de Nord şi N. V. Bucovinei pentru a fi de strajă contra Ucranienilor, care încurajaţi continu de Austriaci contra românilor, credeau că le-a sosit timpul să ia moştenirea Austriacă, deşi sunt străini de pământul acestei ţări, veniţi şi toleraţi ca lucrători de pământ, pe ogorul românesc.

Intre 8 şi 13 Noembrie se ia în stăpânire N şi N. V. Bucovinei, se ia contact cu autorităţile se pune ordine prin sate.

Batalioanele reg. sunt împărţite astfel:

Batalionul I în Kadobeşti

Batalionul II Iurcauti şi Ocna.

" III Zastavna.

Efectivul regimentului se sporeşte cu oameni chemaţi dela vatră.

Tot sub ordinele regimentului 13 Inf. mai lucrează compania 4 grăniceri o baterie din 12 Artilerie şi un excadron de Cavalerie.

Starea spiritelor populaţiei în general liniştită. Rutenii cred încă că se vor alipi la Ucraina şi că şederea armatei Române în Nordul Bucovinei este de scurtă durată.

Intre 13—26 Noembrie se continuă cu adunarea armelor,—un post militar dela Zastavna e atăcat de o bandă de partizani Ucrainieni, care sunt puşi pe fugă şi reuşesc să dispară.

Sub scutul armatei române s'a putut treptat înjgheba toate ramurile de activitate românească, astfel că congresul dela 15—28 Noembrie poate să voteze unirea definitivă consacrată în urmă toarea rezoluţiune:

REZOLUŢIUNE

„Congresul General al Bucovinei, întrunit azi

Joi 15|28 Noembrie 1918 în sala Sinodala din Cernăuţi, considerând: că dela fondarea principatelor Române, Bucovina care cuprindea vechile ţinuturi ale Sucevei şi Cernăuţilor, a făcut pururea parte din Moldova, care în jurul ei s'a închegat ca stat; că în cuprinsul hotarelor acestei ţări se găseşte vechiul scaun de domnie la Suceava, precum şi multe alte urme şi amintiri scumpe din trecutul Moldovei:

Că fii acestei ţări, umăr la umăr cu fraţii lor din Moldova şi sub conducerea celorlalţi domnitori au apărat de-alungul veacurilor fiinţa neamului lor împotriva tuturor încălcărilor dinafară şi cotropirei păgânilor; ca în 1774 prin vicleşug Bucovina a fost smulsă din trupul Moldovei şi cu deasila alipită coroanei Habsburgilor; că în 144 de ani poporul Bucovinean a îndurat suferinţele unei ocârmuiri străine, care îi nesocotea drepturile naţionale şi care prin strâmbătăţi si persecuţii căutau să înstrăineze firea şi să învrăjbeaăcă celelalte neamuri cu care el voeşte să trăească ca frate; că în scurgerea de 144 de ani bucovinenii au luptat ca nişte mucenici pe toata câmpiile de bătălii din Europa sub steag străin pentru a menţine slavă şi mărire asupritorilor lor şi că ei drept răsplată aveau să îndure micşorarea drepturilor moştenite, izgonirea limbei lor din viaţa publică din şcoală şi chiar din biserică; că în acelaş timp poporul băştinaş a fost împiedecat sistematic de a se folosi de bogăţiile izvoarelor de câştig ale acestei ţări, şi despoiat în mare parte de vechea moştenire; dar că cu toate acestea bucovinenii n'au pierdut nădejdea că ceasul mântuirei prin realipirea Bucovinei la Moldova lui Ştefan, ei au nutrit vrednic credinta, că marele vis al neamului se va

împlini prin unirea tuturor ţărilor române dintre Nistru şi Tisa într'un stat nominal unitar; constată că ceasul acesta a sunat!

„Astăzi când după sforţări şi jertfe uriaşe din partea României şi a puternicilor ei aliaţi, s'au întronat în lume principiile de drept şi umanitate pentru toate neamurile şi când în urma loviturilor zdrobitoare monarchia Austro-Ungară s'a zguduit în temeliile ei şi s'a prăbuşit şi toate neamurile încătuşate în cuprinsul ei şi au câştigat dreptul de liberă hotărâre de sine, cel dintâi gând al Bucovinei dezrobite se îndreaptă către Regatul României de care totdeauna am legat nădejdea dezrobirei noastre.

„Drept aceia noi, congresul general al Bucovinei întrupând suprema putere a ţării şi fiind investiţi singuri cu puterea legiuitoare, în numele Suveranităţei Naţionale, hotărâm Unirea necondiţionată şi pentru vecie, a Bucovinei, în vechiile ei hotare până la Ceremus, Coalcin şi Nistru cu Regatul României

Această hotărâre a avut ca rezultat Inaltul Decret Lege in următorul text:

Preşedenţia Consiliului de Miniştri
Ferdinand I.

„Prin graţia lui Dumnezeu şi voinţa naţională ,Rege al României.

„La toţi de faţă şi viitorii sănatate:

„Asupra raportului Presedintelui Consiliului „nostru de Miniştri sub No. 2211 din 1918, luând „act de hotărârea unanimă a Congresului General „al Bucovinei din Cernăuţi, de la 15 Noembrie 1918

„Am decretat şi decretăm:

„Art. I Bucovina în cuprinsul graniților sale „istorice, este și rămâne deapururea unită cu Regatul României.

„Art. II. Președintele Consiliului nostru de „Miniștri este însărcinat cu executarea acestui „decret".

Dat în București la 18 Decembrie 1918.

Ferdinand.

Președintele Cons. de Miniștri
și Minist. afacerilor străine
Ioan I. C. Brătianu.

La 5 Decembrie Postul de Comandă al Reg se fixează la Cotmani împreună cu a batalionului 3, a batalionului I la Vereceanca și a batalionului 2 la Cuciur-Mic.

La 10 Decembrie se aduce în Cotmani și batalionul I.

Din Ianuarie până la 22 Mai 1919 se continuă cu stabilirea ordinei și unirea sufletească între populația bucovineană și patria mumă.

Mândria și credința către țară și tron a bravilor ostași, a acestui regiment, a ținut departe ori-ce încercare dușmană de a le otrăvi sufletul, de a-i departa de la adevarata lor datorie de ostași cetățeni și români.

In afară de stabilirea ordinei și pregătire sufletească a populației, ostașii a trebuit să lucreze mai multe linii de aparare în Nordul Bucovinei, unde dușmanul să-și găsească mormântul său.

La 22 Mai 1919 spre a scăpa de amenințările Ucranienilor cari zilnic ne amenințau cu luarea Bucovinei până la Siret, primim ordinul

ră trecem în Pocuția acolo unde steagurile glorioase a armatei Române, mai fusese purtate pe aici în timpul lui Alexandru cel Bun, și Ștefan cel Mare 1489.

Regimentul 13 Infanterie cu 2 batalioane forma coloana din centru și un batalion coloana din dreapta.

Regimentul 13 se concentrează la 23 Mai la Ivancauți și Orășeni iar la 24 pășește cu bărbăție peste hotare.

Sub conducerea bravului comandant Colonel Canciulescu care în fruntea Regimentului, a intrat glorios în dimineața zilei de 24 Mai 1919 în Snyatin.

Inaintea sa dușmanul nu-și găsește loc de fugă, aruncă bagaje, arme, renunță la ori-ce rezistență. Regimentul 13 Infanterie înaintesză spre Kolomeia. La 25 se ocupă Zablotov și Siemakovci — la 26 Colomeia — la 27 Racowezyk și Lanczyn. La 28 Nadworna-Ottynia.

In aceste zile de operație numeroși prizonieri au căzut în mânele noastre, asemenea arme, cai, căruțe.

După stabilirea ordinei și predarea acestui ținut către armata Poloneză, însărcinarea armatei române, de a stabili ordinea și dreptatea pe pe unde trece, încetează pentru Pocutia, regretați de către toți locuitorii satelor pe unde trecuse, care la întoarcere le ese înainte cu urale, flori și nu știe ce bunătăți să puie la dispoziția soldaților și cum să-i roage să rămâie în ținuturile lor, căci în cei ce vor veni după noi nu vor putea găsi ordinea, bunătatea și dreptatea ce au capatat'o în soldații români.

La 13 Iul e Reg. e în marș din nou spre N. Bu-

covinei ocupându-şi în ziua de 16 Iulie vechiul său cantonament la Cotmani numai batalionul 2 mai rămâne la Horodenka până la 20 August după care îşi ia garnizoana la Cotmani.

Instalat din nou în nordul Bucovinei regimentul îşi continuă cu aceiaşi ardoare opera sa de unire sufletească cu populaţia Bucovineană.

Incheere.

Intocmind muzeul m'am gândit la tinerile generaţii care vor trece pe aici şi vor găsi trecutul glorios al Regimentului menit a desvolta în sufletul ofiţerului partea morală a carierei şi în mintea soldaţilor partea sublimă care înalţă inimile, dă putere şi tărie, şi formează o adevărată armată naţională, o adevărată familie de elită a neamului.

Intreaga lucrare n'a fost uşor de înfăptuit, trece peste puterea unui singur om, departe de avea pretenţiunea că această operă este desăvârşită mai cu seamă în câte-va luni, însă arată drumul ce ar trebui să se ia pentru a se putea spune: *Astăzi lumea necunoaşte; Român zice, Viteaz zice!*

Pentru aceasta trebue ca generaţiile viitoare să păstreze cu sfinţenie cea ce s'a făcut, să se îngrijească şi să se desvolte, pentru ca virtuţiile eroilor ce au scris cartea de aur a Regimentului să rămâie deapururea vie în sufletele ostaşilor.

SUMARUL

No.		Pag.

PARTEA I

PARTEA II